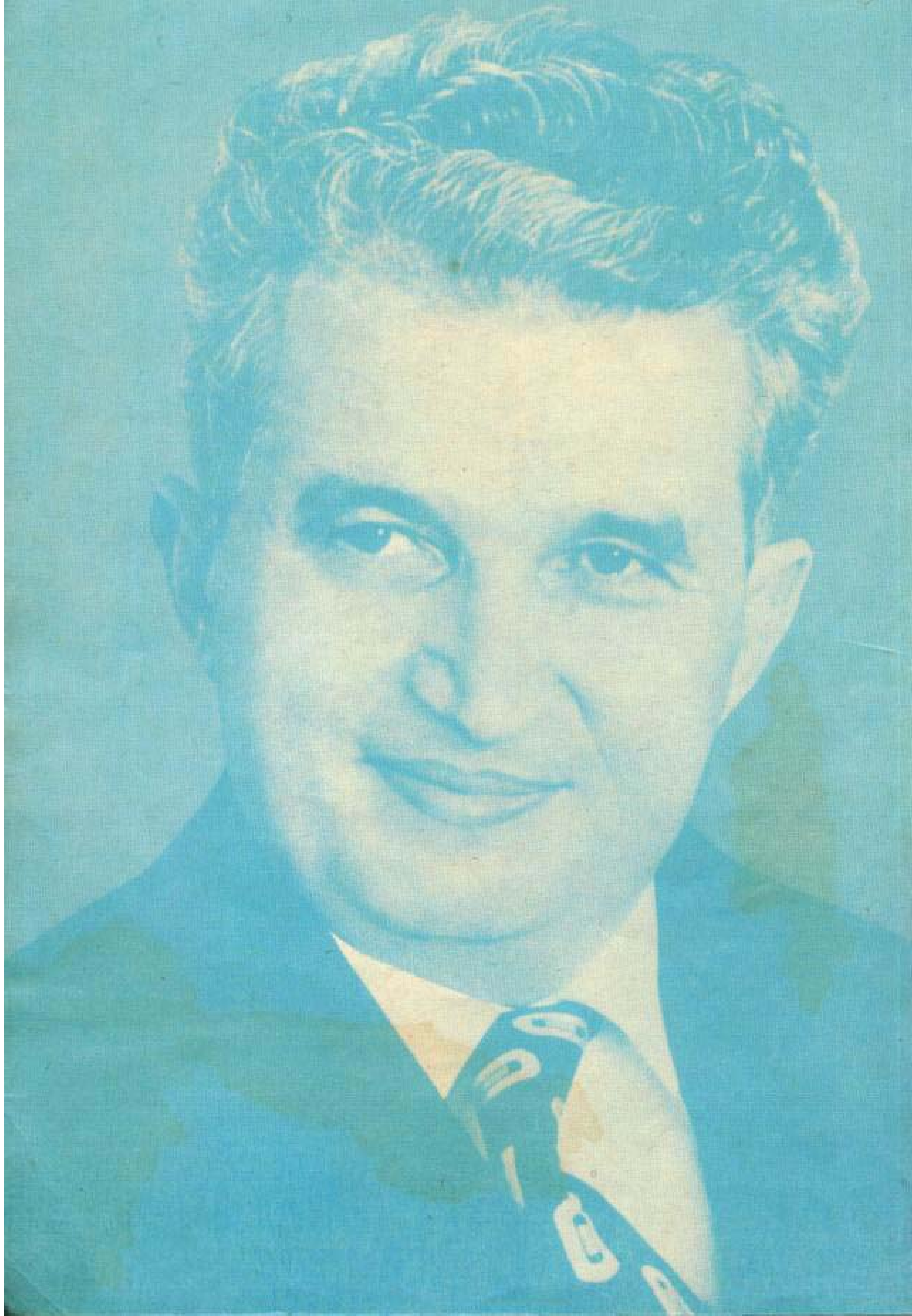
LUMEA

caiet de vacanța





PARTIDUL CEAUŞESCU ROMÂNIA

Sub semnul deplinei unităţi a întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general

Ţara întreagă întîmpină,

prin noi fapte de muncă,

● **ANIVERSAREA A PATRU DECENII DE LA REVOLUŢIA DE ELIBERARE SOCIALĂ ŞI NAŢIONALĂ, ANTIFASCISTĂ ŞI ANTIIMPERIALISTĂ**

— gloriosul jubileu al naţiunii noastre socialiste, libere şi independente —

● **AL XIII-LEA CONGRES AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN**

— eveniment istoric, deschizător de noi orizonturi propăşirii multilaterale a patriei, afirmării ei puternice în lume —

● **REALEGEREA TOVARĂŞULUI NICOLAE CEAUŞESCU ÎN FUNCŢIA SUPREMĂ DE SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI**

— hotărîrea fermă a comuniştilor, expresia limpede a consensului naţional, garanţia sigură a înfloririi continue a României socialiste

— vibrantă mărturie a sentimentelor de dragoste, stimă şi recunoştinţă pentru eminentul om politic şi de stat, a cărui operă a consacrat cea mai fertilă epocă din istoria ţării, personalitate de înalt prestigiu internaţional, militant de seamă al mişcării comuniste şi muncitoreşti mondiale, care, prin prodigioasa activitate dedicată păcii şi conlucrării libere între naţiuni, a înscris definitiv România în conştiinţa lumii

PARTIDUL CEAUŞESCU ROMÂNIA

Unitate de gînd, voinţă şi acţiune

Sub semnul celor două mari evenimente — împlinirea a patru decenii de la revoluţia de eliberare socială şi naţionaia, antifascistă şi antiimperialistă şi Congresul al XIII-lea al partidului — naţiunea noastră socialistă are, mai puternică şi mai limpede ca oricînd, conştiinţa unităţii de gînd, de voinţă şi acţiune, sub conducerea partidului, a secretarului său general. Pe această unitate — care defineşte un mod de existenţă şi de acţiune naţional —, se întemeiază ascensiunea României pe traiectoria istorică a destinului său socialist, de libertate şi independenţă; în această unitate îşi au sorgintea şi ferma garanţie inepuizabila capacitate creatoare a poporului nostru, geniul, forţa şi originalitatea sa; din această conştiinţă a valorilor supreme ale unităţii s-a născut simbolul viu al unei epoci în care cele mai fierbinţi idealuri ale poporului îşi găsesc strălucită împlinire, în care certitudinea stă temelie viitorului de prosperitate al ţării.

PARTIDUL — CEAUŞESCU — ROMÂNIA: o identitate care înseamnă istoria ţării, trăită şi făcută la ora prezentului de grandioase realizări socialiste; este, aceasta, expresia, cea mai puternic însufleţitoare, a forţei de neînvins a unui popor care ştie că, în partid, sub conducerea secretarului său general, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, preşedintele României socialiste, stă garanţia mersului său mereu înainte pe noi culmi de civilizaţie şi progres; această identitate de esenţă s-a născut şi consolidat în confruntare cu timpul şi cu adevărul faptelor, conferind politicii partidului, sub conducerea clarvăzătoare a secretarului său general, girul suprem al justeţei sale deplin confirmate de viaţă. Iar, cînd încredinţăm aceste rînduri tiparului, momentul trăieşte, el însuşi, prin expresia cea mai clară şi viguroasă a acestor date fundamentale ale devenirii noastre socialiste şi comuniste: hotărîrea comuniştilor, în consensul întregii ţări, privind realegerea tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU** în funcţia de secretar general al partidului, la Congresul al XIII-lea, dă întreaga măsură a încrederii poporului nostru, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, în cel căruia i-a încredinţat destinul — întîiul comunist al ţării, cel mai iubit fiu al naţiunii, marele nostru om de stat, care, prin prestigiul operei sale, a afirmat, definitiv, România în conştiinţa lumii.

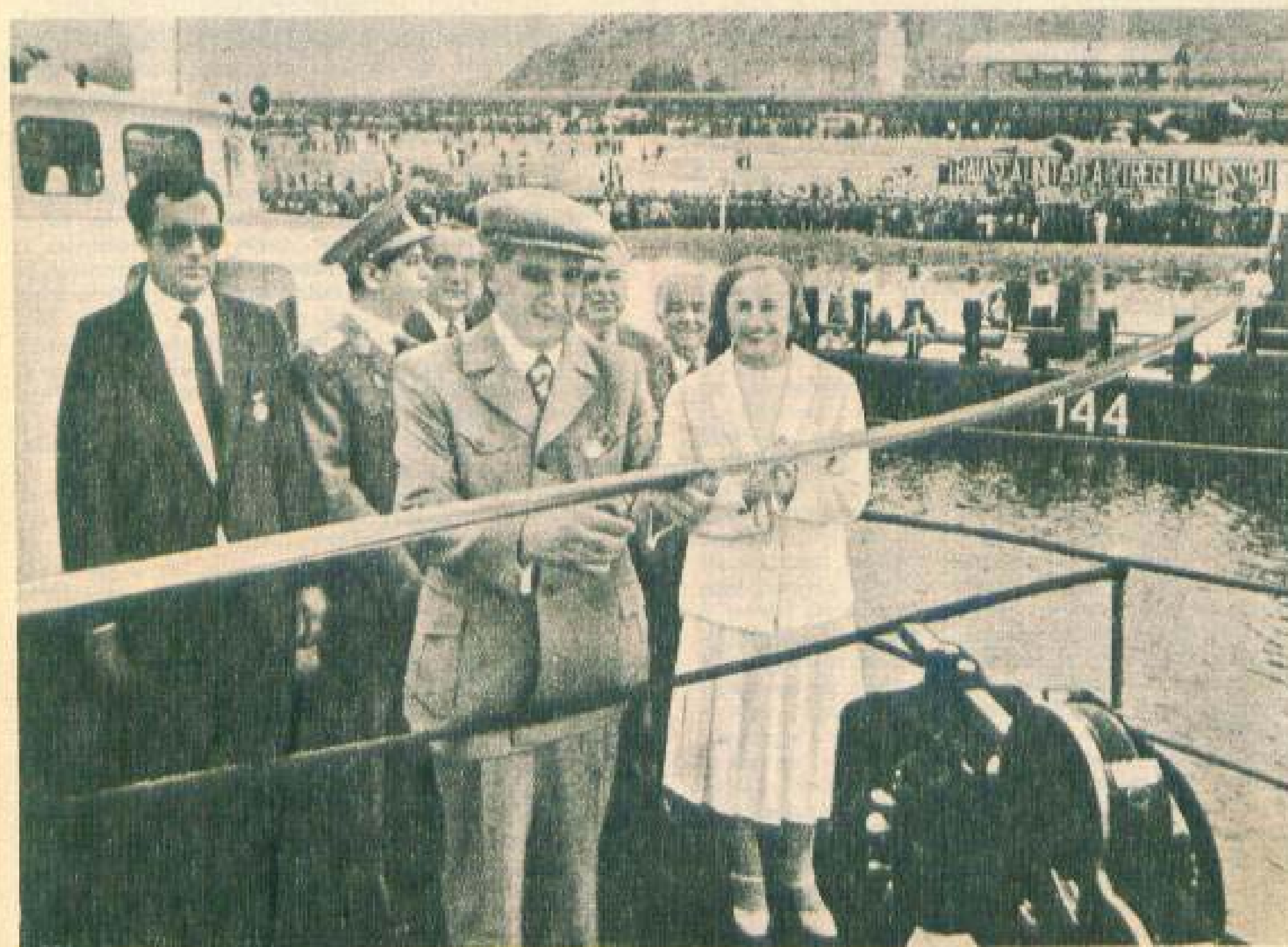
Cu acest sentiment de încredere — puternic mobilizator de energii creatoare — întîmpină întregul nostru popor aniversarea evenimentului glorios din August 1944, avînd înţelegerea adîncă a „saltului istoric" pe care ţara l-a făcut în răstimpul, relativ scurt, de patru decenii. În acest arc de timp, s-a născut o Românie nouă, care justifică pe deplin mîndria şi satisfacţia naţiunii noastre socialiste. În firească retrospectivă a aceluiaşi arc de timp, s-a proiectat, pe cerul idealurilor naţionale pentru care poporul nostru a luptat şi pe care le-a împlinit, legătura, de trainică substanţă politică şi morală, între momentul eroic al lui August 1944 şi cel, de curajoasă renaştere socialistă, al lui iulie 1965 — de cînd la conducerea partidului şi a statului se află tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU — deci, între momentul cuceririi noii istorii şi cel al afirmării ei plenare. Forţa deschiderii de orizonturi naţionale şi revoluţionare, din vara fierbinte a lui 1944, şi-a găsit, la o treaptă superioară, corespondenţa şi continuitatea în marele impuls creator al Congresului al IX-lea al partidului, cînd, prin voinţa întregului popor, o personalitate de excepţie a ridicat revoluţia — cu oamenii şi pentru oameni, cu poporul şi pentru popor — la rangul firesc de permanentă stare de conştiinţă a naţiunii, lichidînd tradiţii vetuste, restituind, în acelaşi timp, valori perene, dar, mai ales, instaurînd noul şi neobosita sa afirmare ca lege de existenţă a întregii societăţi, descătuşînd toate energiile constructive ale poporului şi inaugurînd, astfel, cea mai fertilă epocă din istoria patriei. În trecerea celor aproape două decenii vedem luminoasa împlinire, peste timp, a sacrificiului şi eroismului momentului de răscruce din August '44. A idealurilor luptei de acum patru decenii. A idealurilor dintotdeauna ale românilor. Căci socialismul, în România, a devenit, irevocabil, sinonim cu independenţa, libertatea şi progresul social, România cîştigîndu-şi dreptul la propria istorie şi, deopotrivă, la istoria lumii.

Radu Pascal

ROMÂNIA 40

1944 — 1984

Ani de mari victorii, de puternică afirmare în conştiinţa lumii



26 mai 1984. Un moment care intră în istorie: tovarăşul Nicolae Ceauşescu taie panglica inaugurală a Canalului Dunăre—Marea Neagră, realizare epocală a poporului stăpîn pe destinele sale, constructor conştient al socialismului şi comunismului în ţara noastră

Împlinirea a patru decenii de cînd ţara a pornit pe un drum istoric nou — sărbătorită, în acest an, de întregul nostru popor — constituie, ca orice mare aniversare, un prilej de bilanţ al realizărilor din toate sectoarele de activitate.

Ca întotdeauna, Partidul Comunist Român — arhitectul României noi, socialiste, al politicii şi poziţiilor ei larg apreciate în întreaga lume — priveşte spre viitor, făcînd din orice bilanţ o largă deschidere prospectivă, un nou punct de pornire, în funcţie de cuce-



ririle și învățămintele drumului parcurs și, totodată, de cerințele actuale și de perspectivă. În această viziune dinamică, de permanentă îmbinare dialectică a trecutului, prezentului și viitorului, a conceput Partidul Comunist Român dezvoltarea economiei românești, implicarea ei în economia mondială. O asemenea viziune a constituit, de altfel, forța creatoare a partidului, care a făcut din opera de construcție a economiei socialiste românești un proces de continuă schimbare, adaptare și perfecționare în conformitate cu noile exigențe apărute sau cu cele care tind să se prefigureze.

Concepția dinamică ce a călăuzit partidul în făurirea economiei românești se cere a fi avută în vedere în cadrul oricărei analize. Prezentul economic al țării trebuie raportat, deopotrivă, la viitorul însuflețitor pe care îl pregătește și la trecutul descurajator de la care a pornit și pe care l-a depășit. Moștenirea pe care economia socialistă românească a fost nevoită s-o preia la începutul dezvoltării sale a fost deosebit de grea. România găsindu-se într-o stare de înapoiere economică și industrială. Învingerea acestei stări a reclamat nu numai mari eforturi, dar și o abordare strategică pe termen lung, jalonată în etape cu obiective adecvate și actualizate, iar o asemenea abordare a stabilit-o partidul. Departe de a fi fost lipsit de asperități, greutăți și neajunsuri, drumul parcurs este imens, avînd în vedere nivelul de la care s-a pornit și perioada istoricește scurtă care a trecut de la înscrierea economiei țării pe coordonatele socialismului. Și, deși profund semnificative, cifrele, unele de-a dreptul fantastice, care cuantifică dezvoltarea industriei, agriculturii, a celorlalte ramuri de activitate, ca și a venitului național și, pe această bază, a nivelului de trai și gradului general de civilizație, nu pot, evident, spune tot, întrucît prin cifre nu ar putea fi „măsurate", la adevăratele lor dimensiuni, transformările sociale pe care le-au antrenat prefacerile economico-structurale.

Ceea ce partidul a stabilit ca trăsătură de esență a actualei etape — și ceea ce viața însăși impune ca o caracteristică fundamentală în perioada de față și cu atît mai mult ca o cerință de prim ordin pentru perioada următoare în dezvoltarea socialistă multilaterală și devenirea comunistă a țării — este accentuarea continuă, mereu mai puternică, a laturilor calitative ale activității în toate domeniile. Expresie sintetică, semnificativă și grăitoare, a transformării acumulărilor cantitative într-o nouă calitate este obiectivul propus de partid — al trecerii României la un nou stadiu, superior, de dezvoltare. Baza trainică, solidă și indispensabilă a acestor adînci mutații, a aprofundării prefacerilor calitative o constituie, însă, marile realizări dobîndite de poporul român, sub conducerea încercatului său partid comunist, în cele patru decenii de la înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, în perioada construcției noii orînduiri, și, îndeosebi, în cursul ultimilor 20 de ani — anii în care se poate spune, pe bună dreptate, că noul s-a afirmat în toate domeniile, în activitatea atît internă cît și internațională, ca expresie nemijlocită a traducerii neabătute în fapt, de către întregul nostru popor, într-o strînsă unitate, a politicii juste și revoluționare, deopotrivă pe plan intern și extern, a Partidului Comunist Român, bazată pe concepția înaintată a materialismului dialectic și istoric, pe aplicarea creatoare a adevărurilor și legităților generale la condițiile și realitățile concrete ale societății românești.

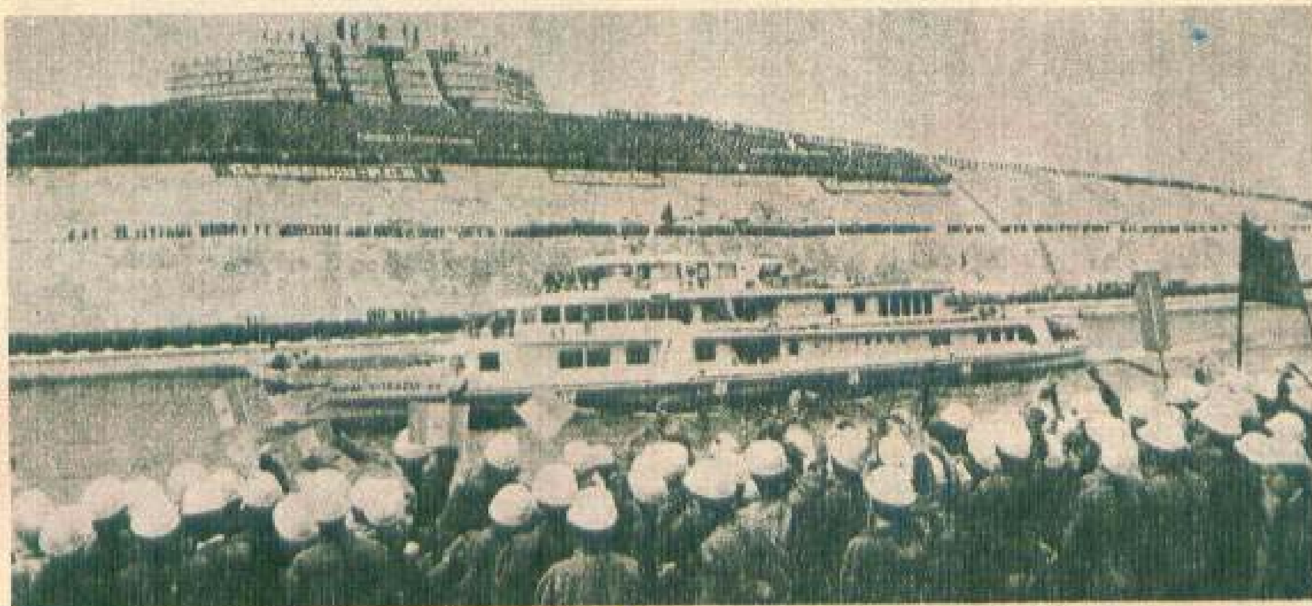
Contribuție hotărîtoare

Rolul hotărîtor, determinant în elaborarea și transpunerea în viață a acestei politici — jalonată și fundamentată, în perioada respectivă, în documentele istorice ale Congreselor al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea, în cele ale Conferințelor Naționale din 1967, 1972, 1977 și 1982 — l-a avut și îl are secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care, prin neobosita și multilaterala sa activitate, prin clarviziunea sa politică, realismul și cutezanța în gîndire, prin dragostea fierbinte față de patrie și popor, prin intransigența revoluționară și profunda analiză științifică, creatoare și însuflețitoare, a adus și aduce o contribuție esențială la făurirea destinului de propășire socialistă și comunistă a României, la afirmarea idealurilor de pace, colaborare și socialism în lume.

De numele, gîndirea politică și activitatea practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu este legată, în mod direct, promovarea, potrivit unei concepții unitare și originale, a noului în toate domeniile, de la investigația teoretică la acțiunea concretă, atît pe plan intern, cît și pe plan extern. Analiza sa pătrunzătoare, profund științifică, și-a pus întreaga amprentă în problema-cheie a identificării conținutului principal al diferitelor etape parcurse de țara noastră în dezvoltarea economico-socială, problemă de care depinde însăși stabilirea liniei strategice și a orientărilor tactice ale politicii partidului, a direcțiilor fundamentale în care este necesar să fie mobilizate și canalizate eforturile și energiile creatoare ale poporului, ale tuturor oamenilor muncii.

Astfel, pornind de la noile realități românești, create în urma generalizării relațiilor de producție socialiste în întreaga economie națională, Congresul al IX-lea — la care **s-a hotărît ca partidul să poarte denumirea Partidul Comunist Român și la care în fruntea partidului a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu — a formulat exigența, pe care forul suprem legislativ al țării și-a însușit-o pe deplin, ca patria noastră să devină Republica Socialistă România și o nouă Constituție să consfințească realitățile existente.**

Ca expresie a intrării țării noastre într-o nouă etapă, superioară a dezvoltării sale economico-sociale, **Congresul al X-lea — la care tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales secretar general al partidului — a fundamentat un nou și istoric obiectiv strategic al partidului, elaborînd, în acest sens, conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată**, exemplu de gîndire revoluționară, mate-



Canalul Dunăre—Marea Neagră, simbol al „Epocii Ceaușescu", grandioasă operă a poporului român, expresie reprezentativă a forței economiei naționale, a inteligenței științifice și tehnice românești.

rialist-dialectică și istorică creatoare, corespunzător condițiilor țării noastre, contribuție originală la tezaurul general al teoriei și practicii construcției socialiste.

Iar Congresul al XI-lea, moment de însemnătate epocală în istoria partidului, țării, întregului nostru popor, a adoptat primul program al Partidului Comunist Român — la a cărui elaborare tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut o contribuție directă, determinantă — carta ideologică fundamentală a partidului, programul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării patriei spre comunism, care dă poporului o perspectivă măreață și a cărui înfăptuire presupune profunde prefaceri calitative, în economie, în întreaga viață socială, în adîncirea democrației socialiste și formarea omului nou, în afirmarea și mai puternică a țării pe arena internațională.

Revine istoricului Congres al XII-lea meritul de a fi conturat, într-o viziune clară, pe deplin științifică, esența noii etape calitative în care pășește România, ca etapă de adîncire a procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, în cadrul căreia, după perioade de acumulări cantitative, urmează și trebuie să se înfăptuiască saltul calitativ, prin trecerea la o calitate nouă, superioară.

Documentele Congresului al XII-lea și ale Conferinței Naționale a partidului din 1982, documentele de partid și de stat ulterioare concretizează, cu precizie, coordonatele noii calități: promovarea amplă a științei și tehnicii în toate domeniile de activitate, îndeosebi pe calea sporirii contribuției cercetării proprii, originale; accentul pe modernizări în cadrul investițiilor (fapt de natură a majora componenta activă a acestora și, deci, eficiența lor); expansiunea cu prioritate a ramurilor de înaltă tehnicitate, mai mici consumatoare de energie; dezvoltarea bazei proprii energetice și de materii prime și valorificarea superioară a acestora, inclusiv prin recuperarea și refolosirea lor, în vederea asigurării independenței energetice a țării și reducerii substanțiale a apelului la importuri a unor materii prime deficitare; înfăptuirea unei adevărate revoluții în agricultură prin dezvoltarea puternică și modernizarea acesteia; continuarea politicii de repartizare echilibrată pe întreg teritoriul țării a forțelor de producție, potrivit unor criterii calitativ noi (legate de un anumit nivel al producției nu în expresie globală, ci în expresie pe locuitor); reducerea continuă a cheltuielilor materiale, a consumurilor specifice și creșterea sensibilă a eficienței folosirii fondurilor fixe; ridicarea nivelului tehnic al întregii producții industriale; sporirea considerabilă a productivității muncii în toate sectoarele; perfecționarea permanentă a activității economico-financiare și ridicarea eficienței economice, prin aplicarea deplină în practică a noului mecanism economico-financiar, prin afirmarea puternică a autogestiunii și autoconducerii muncitorești.

Obiectivele clare, mobilizatoare, pentru fiecare etapă, măsurile practice adoptate de partid, din inițiativa și sub îndrumarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru transpunerea în viață a acestor obiective, îmbunătățirea continuă a cadrului organizatoric de desfășurare a activității economico-sociale au chezășuit munca plină de abnegație și dăruire a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, care a urmat și urmează neabătut politica internă și externă a partidului, întrucît ea corespunde pe deplin intereselor fundamentale ale națiunii noastre socialiste. Această concordanță organică constituie, de altfel, legitimitatea obiectivă a creșterii continue a rolului conducător al partidului. Și tocmai în întărirea, la cote de granit, a unității dintre partid și popor — ce decurge, în esență, din faptul că poporul vede în partid legatarul celor mai nobile tradiții de luptă și ale celor mai înalte aspirații ale sale, iar în obiectivele stabilite de partid propriile năzuințe de libertate, dreptate, prosperitate și fericire — se află determinările de fond ale marilor succese obținute, în perioada menționată, de țara noastră în toate domeniile.

Astfel, în economie, au intervenit, într-un răstimp istoricește scurt, transformări înnoitoare deosebite sub raport cantitativ și, mai ales, calitativ — rod al orientării ferme a politicii promovate de partidul nostru, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în direcția progresului multilateral și în ritm susținut al economiei, prin alocarea unei părți importante din venitul național pentru dezvoltare, ca unică modalitate de depășire a decalajelor față de țările economic avansate, de sporire a venitului național. Singura cale de

ROMÂNIA

40

1944 — 1984

lichidare a rămînerii în urmă, de creștere puternică, în ritmuri susținute, a venitului național, acumularea ridicată constituie, totodată, pentru o țară mai puțin avansată, singura cale de sporire a fondului de consum și, deci, a nivelului de trai, material și spiritual, al poporului. Și, ca urmare, în țara noastră s-a înregistrat o sporire a retribuției reale a oamenilor muncii superioară celei ce ar fi putut fi obținută dacă s-ar fi adoptat o altă repartizare a venitului național.

Transformarea acumulărilor cantitative într-o nouă calitate

Ceea ce este, de asemenea, necesar a fi subliniat este faptul că, fără eforturile susținute (inclusiv în planul alocațiilor pentru investiții) din anii care s-au scurs, România nu ar fi putut realiza, de altfel, acea puternică dezvoltare a bazei sale tehnico-materiale, acele necesare acumulări cantitative care să permită, actualmente, trecerea — la fel de necesară — la o nouă etapă, a accentuării laturilor calitative. Sînt condiții în care devine posibilă, între altele, și adoptarea unei alte repartizări a venitului național între fondul de dezvoltare și fondul de consum, mai apropiată de cea din țările economic avansate. Dinamismul economiei naționale urmează să se mențină, ca o condiție esențială a înfăptuirii obiectivului de trecere la un nou stadiu, superior, de dezvoltare, de recuperare rapidă a distanței față de țările puternic industrializate. Dar acest dinamism va fi asigurat într-o proporție superioară pe baza componentei calitative, respectiv cu o rată de acumulare mai redusă sau, altfel spus, cu o eficiență mai ridicată a investițiilor — lucru ce nu era, în ultimă instanță, posibil în etapele anterioare.

Prin aplicarea consecventă a politicii de industrializare — ca singură cale de valorificare a bogățiilor naturale, de creștere rapidă a avuției naționale și a standardului de viață al maselor, de întărire a independenței naționale — industria românească a cunoscut, în această perioadă, o puternică dezvoltare, evidențiindu-se dinamica înaltă care a situat România în rîndul statelor cu cele mai ridicate ritmuri de creștere economică din lume. Industria și-a accentuat, astfel, rolul de ramură conducătoare în economie: împreună cu construcțiile, ea și-a sporit participarea la formarea venitului național iar, ca expresie a prefacerilor calitative, ponderea în totalul producției industriale a ramurilor prelucrătoare și constructoare de mașini a crescut substanțial.

În agricultură, ca urmare a preocupării continue a partidului și statului nostru pentru creșterea înzestrării tehnice și chimice în această ramură de bază a economiei românești, s-au obținut recolte sporite, mutații profunde avînd loc, totodată, în sectoarele zootehnic și legumicol. Noul avînt al agriculturii, profundele schimbări cantitative și calitative ce se cer realizate în agricultură sînt concretizate în programul-obiectiv stabilit de partid și pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a formulat pe cît de sintetic, pe atît de cuprinzător: noua revoluție agrară. Importante succese au fost dobîndite, de asemenea, în celelalte ramuri ale economiei noastre naționale.

Un simbol al unei epoci

Simbol al marilor realizări dobîndite de poporul nostru în ultimele două decenii, de cînd destinele partidului și ale țării sînt conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, monumentalul **Canal Dunăre—Marea Neagră**, grandioasă epopee a edificării socialismului, cea mai impunătoare construcție din istoria țării este o expresie elocventă a ceea ce poate crea un popor liber și independent, deplin stăpîn pe soarta sa, o mărturie vie a dezvoltării bazei materiale și tehnice a patriei noastre în perioada făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Realizare exclusivă a poporului nostru, a creației științifice și tehnice naționale, avînd la baza înfăptuirii sale gîndirea cutezătoare a conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Canalul Dunăre—Marea Neagră pune puternic în lumină realismul și justețea politicii Partidului Comunist Român, consacrată plenar propășirii naționale. Canalul danubiano-pontic, ce va dura peste veacuri, sintetizează marile realizări ale anilor de impetuoasă dezvoltare socialistă, pusă în slujba progresului și bunăstării poporului român, a idealurilor sale de pace și colaborare, evidențiind potențele creatoare ale unei națiuni care își concentrează eforturile construcției pașnice.

Toate aceste succese sînt cu atît mai semnificative cu cît au fost realizate într-o perioadă în care, îndeosebi în ultima ei parte, pe plan internațional s-au intensificat manifestările de criză și dezechilibru, tendințele inflaționiste și de recesiune, și sînt cu atît mai



remarcabile cu cit, în unii ani ai acestei perioade, ţara noastră a trecut prin grele încercări naturale (inundaţiile din 1970 şi 1975 şi marele cutremur din martie 1977). Aceasta demonstrează forţa naţiunii noastre socialiste, strîns unită în jurul partidului, stăpînă pe destinele sale, hotărîtă să nu precupeţească nici un efort pe calea devenirii sale comuniste. Pe baza mobilizării plenare a energiilor creatoare ale tuturor oamenilor muncii, s-au putut depăşi urmările dificultăţilor, asigurîndu-se mersul înainte al întregii noastre societăţi. Trebuie remarcat, de asemenea, că aceste dificultăţi nu au afectat transpunerea în viaţă a prevederilor programelor de sporire a retribuţiei oamenilor muncii şi a standardului de viaţă al populaţiei, ca expresie elocventă a faptului că ridicarea nivelului de trai, material şi spiritual, al întregului popor constituie ţelul suprem al politicii partidului şi statului nostru.

Pe linia transformărilor înnoitoare ale acestei perioade se înscrie, la loc de frunte, repartizarea echilibrată şi judicioasă a forţelor de producţie pe întreg teritoriul ţării — orientare de politică economică şi socială ferm promovată în viaţă de partidul nostru, de tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Elaborat şi organizat într-o concepţie unitară, acest proces vast şi complex — care a demarat în urmă cu peste un deceniu şi jumătate, prin îmbunătăţirea împărţirii administrativ-teritoriale — a căpătat substanţă practică nemijlocită prin hotărîrea Congresului al XI-lea ca, pînă la sfîrşitul cincinalului 1976—1980, fiecare judeţ al ţării să realizeze o producţie globală de cel puţin 10 miliarde lei, precum şi prin hotărîrile Congresului al XII-lea ca obiectivul repartizării echilibrate a forţelor de producţie să dobîndească dimensiuni calitativ noi legate de nivelul producţiei pe locuitor.

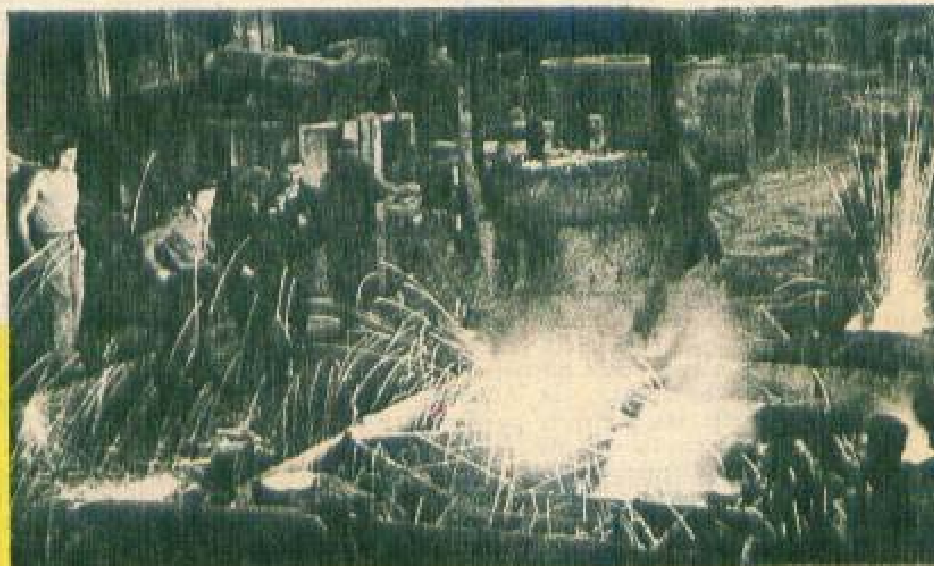
Însemnate realizări au fost obţinute pe tărîmul ştiinţifico-tehnic, în direcţia dezvoltării cercetării proprii, a aplicării în producţie a celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii contemporane, a modernizării continue a economiei, o bază solidă de largă perspectivă constituind-o programul-directivă în domeniul cercetării ştiinţifice, adoptat de Congresul al XII-lea, programele speciale stabilite ulterior. **O contribuţie de seamă la dezvoltarea ştiinţei româneşti a adus, în toată această perioadă, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu, savant de renume mondial, care a îndrumat permanent şi eficient activitatea complexă de cercetare ştiinţifică şi dezvoltare tehnologică din ţara noastră.**

În această perioadă, a fost încheiată punerea pe baze noi a învăţămîntului, prin legarea mult mai aprofundată a acestuia cu practica şi cercetarea. S-a înregistrat un avînt al culturii, prin dezvoltarea creaţiei originale, valorificarea tezaurului popular, reconsiderarea valorilor autentice ale înaintaşilor şi impulsionarea puternică a creaţiei de masă.

Adîncirea democraţiei socialiste

Schimbări înnoitoare, de o deosebită profunzime, s-au produs, în această perioadă, în structura socială. Pentru prima dată în istoria ţării, ponderea populaţiei ocupate în industrie şi construcţii a depăşit-o pe cea a populaţiei ocupate în agricultură şi silvicultură — mărturie grăitoare a creşterii numărului şi rolului clasei muncitoare, a marilor prefaceri din societatea românească pe baza mutaţiilor moderne din economie. Capătă, în aceste condiţii, o majoră semnificaţie şi importanţă măsurile practice iniţiate de partidul nostru comunist — trup din trupul clasei muncitoare, al ţărănimii muncitoare, al intelectualităţii muncitoare, al întregului popor muncitor — în direcţia lărgirii prezenţei nemijlocite a muncitorilor, a diferitelor categorii de oameni ai muncii în organele de conducere centrale şi locale, în direcţia creării cadrului organizatoric corespunzător prin care clasa muncitoare să-şi poată spune cuvîntul direct în toate problemele politicii interne şi externe a ţării. De altfel, înseşi remarcabilele realizări obţinute de poporul român în construcţia noii orînduiri au certificat, cu deosebită putere, marea forţă şi uriaşele capacităţi revoluţionare ale clasei noastre muncitoare, sub conducerea partidului comunist, constituind atestarea de către istoria însăşi a rolului conducător al clasei muncitoare, chezăşuită de partid. **Revine tovarăşului Nicolae Ceauşescu — încercat comunist, călit în luptele revoluţionare ale clasei muncitoare — marele merit de a fi aprofundat, în mod ştiinţific, rolul clasei muncitoare, al partidului comunist în istoria ţării, atît a celei pe care am trăit-o cît şi a celei pe care o făurim, de a fi fundamentat —**

Turnătoria de la uzinele „23 August" în 1947...



...şi astăzi



pornind de la condiţiile concrete din ţara noastră, în spiritul materialismului dialectic şi istoric creator — creşterea rolului clasei muncitoare, ca clasă conducătoare a societăţii, întărirea continuă a rolului partidului, ca forţă politică conducătoare şi centru vital al întregii naţiuni, în devenirea socialistă şi comunistă a patriei, de a fi iniţiat punerea la punct şi transpunerea concretă în fapt a cadrului organizatoric în acest sens. Analizînd permanent dialectica suprastructurii societăţii româneşti, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a precizat şi delimitat, cu profunzime ştiinţifică, funcţiile partidului şi statului în raport cu dinamica relaţiilor de producţie de la o etapă la alta, responsabilităţile activiştilor de partid şi de stat. În noua etapă a dezvoltării ţării, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a fundamentat esenţa schimbării naturii statului, odată cu şi pe baza prefacerilor sociale revoluţionare, ca stat al democraţiei muncitoreşti.

Constituie adîncirea puternică a democraţiei muncitoreşti, a democraţiei socialiste unul din procesele înnoitoare de bază din perioada menţionată — proces al cărui consecvent promotor a fost şi este tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Pe această linie se înscriu participarea crescîndă a tuturor oamenilor muncii, a întregului popor la dezbaterea problemelor fundamentale ale societăţii româneşti, a principalelor documente de partid şi de stat, îmbunătăţirea activităţii consiliilor oamenilor muncii, sporirea rolului adunărilor generale în conducerea unităţilor economice, constituirea Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, prezentarea de către acestea în alegeri a mai multor candidaţi, instituţionalizarea unor noi organisme la scară naţională (Congresul consiliilor populare, Congresul agriculturii, Congresul educaţiei politice şi culturii socialiste, Congresul oamenilor muncii), crearea unor organisme noi, cu caracter permanent, care asigură participarea maselor populare, a reprezentanţilor lor la conducerea societăţii pe plan naţional: Consiliul Naţional al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice şi Sociale (adevărat parlament economic), Consiliul Naţional al Agriculturii, Consiliul Naţional al Oamenilor Muncii. În acelaşi cadru, se cuvine a menţiona întărirea continuă a legalităţii socialiste, pe baza aplicării stricte a principiului ca nimeni să nu se poată sustrage răspunderii faţă de societate şi stat pentru încălcarea legilor şi normelor de convieţuire socială şi, deci, să nu rămînă nepedepsit, dar, totodată, nimeni să nu fie sancţionat sau pedepsit pe nedrept.

În sfîrşit, în toată această perioadă, în spiritul hotărîrilor Congreselor partidului, Congreselor educaţiei politice şi culturii socialiste, s-a aprofundat procesul de ridicare a nivelului politico-ideologic al tuturor cetăţenilor, de întărire a conştiinţei socialiste şi de formare a omului nou.

Largă participare la diviziunea internaţională a muncii

Pornind de la cerinţa obiectivă a participării fiecărei ţări la diviziunea mondială a muncii, ca o condiţie generală a progresului în epoca contemporană, partidul nostru a promovat statornic, de-a lungul anilor, o politică de largă colaborare economică a României socialiste cu celelalte ţări ale lumii, fără deosebire de mărime, nivel de dezvoltare, situare geografică sau sistem politico-social, acţionînd permanent pentru îmbunătăţirea, sub raportul structurii şi eficienţei, a angrenării ţării în schimburile mondiale. Comerţul exterior românesc a crescut puternic, jucînd un rol dinamizator în dezvoltarea de ansamblu a ţării. Totodată, s-a observat o accentuată diversificare a pieţelor, şi nu numai în sensul multiplicării numărului ţărilor cu care România întreţine relaţii economice (ajuns acum la 150), ci şi în sensul lărgirii substanţiale a numărului ţărilor cu care se desfăşoară ponderea principală a schimburilor (adică în sensul echilibrării distribuţiei lor geografice), ceea ce asigură o stabilitate superioară a acestora în ansamblu, contribuind astfel la dezvoltarea lor continuă şi echilibrată.

O expresie elocventă a angrenării tot mai active a ţării noastre în circuitul economic internaţional o constituie faptul că schimburile economice externe s-au dezvoltat într-un ritm mai înalt decît venitul naţional, ceea ce exprimă realizarea într-o proporţie din ce în ce mai importantă a produsului social românesc pe piaţa mondială — tendinţă înscrisă organic în cea manifestată pe plan internaţional în deceniile postbelice, şi anume devansarea creşterii producţiei de către cea a comerţului mondial, o asemenea tendinţă urmînd să caracterizeze deopotrivă evoluţiile viitoare.

În pas cu industrializarea accelerată a ţării, structura exporturilor s-a îmbunătăţit sensibil, mărfurile cu un grad ridicat de prelucrare deţinînd ponderea majoritară în totalul exporturilor, iar, pe baza dezvoltării puternice îndeosebi a ramurilor industriale de vîrf, această pondere urmează să sporească. Pe linia afirmării unei noi calităţi şi în activitatea de comerţ exterior se urmăreşte creşterea ponderii maşinilor şi utilajelor în cadrul exporturilor, ridicarea generală a nivelului tehnic şi competitivităţii produselor livrate, adaptarea flexibilă la exigenţele pieţelor internaţionale, valorificarea înaltă a materiilor prime importate, sporirea substanţială a cursurilor de revenire la export, a aportului valutar obţinut la fiecare produs livrat pe piaţa externă. Printr-o dinamică superioară a exporturilor (faţă de importuri, judicios dimensionate) este avută în vedere realizarea unei balanţe comerciale active, care să asigure o balanţă de plăţi echilibrată, lichidarea treptată a datoriilor externe şi consolidarea rezervelor valutare ale ţării. Totodată, formele moderne de colaborare în producţie, ştiinţă şi tehnică urmează să ocupe un loc mereu mai important în ansamblul activităţii de comerţ exterior, îndeosebi în sectoarele materiilor prime şi construcţiilor de maşini, pentru asigurarea unor relaţii economice stabile, echitabile şi echilibrate.

Marile realizări ale economiei româneşti, noile ei poziţii pe arena internaţională, adaptarea continuă a programelor de dezvoltare economico-socială la cerinţele noilor etape, la exigenţele schimbărilor profunde intervenite în lume, demonstrează cu vigoare



La fabrica de avioane — reluare pe un plan nou, superior, a unor vechi tradiții deschise de pionierii „aripilor românești"

justețea liniei generale a partidului nostru, care asigură mersul ferm înainte al poporului român pe calea socialismului și comunismului.

Toate acestea evidențiază forța orînduirii noastre socialiste, a socialismului, în care clasa muncitoare, masele populare, poporul însuși sînt stăpîne pe mijloacele de producție, pe tot ceea ce se produce, făurindu-și în mod conștient viitorul. Experiența țării noastre, realizările obținute de poporul român, perspectivele luminoase ce stau în fața acestuia și a căror certitudine se află în munca sa, în hotărîrea sa de a urma linia partidului, demonstrează pe deplin capacitatea socialismului de a asigura progresul rapid și multilateral al unui popor care și-a luat soarta în propriile sale mîini și care, strîns unit în jurul partidului său comunist, legatarul celor mai nobile aspirații ale sale, urcă impetuos pe drumul dezvoltării și civilizației socialiste.

dr. Ilie Şerbănescu





Două ipostaze ale aceluiași cartier bucureștean, Pantelimonul, la un interval de 10 ani. În urmă cu un deceniu — căsuțe mizere, străzi desfundate, condiții insalubre. Astăzi, poarta spre litoral are o înfățișare monumentală, elegantă, majestuoasă, însorită



ÎN ÎNTÎMPINAREA MARELUI FORUM AL COMUNIȘTILOR ROMÂNI

Hotărîrea comuniștilor privind realegerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU în funcția supremă de secretar general al partidului

- Voința și consensul întregii noastre națiuni
- Garanția propășirii în libertate și independență a României socialiste



Cu oamenii pentru oameni, cu poporul pentru popor

Sub semnul celor mai strălucite împliniri ale națiunii noastre socialiste

Ctitorind prezentul și viitorul României, cu mîndrie patriotică și entuziasm revoluționar, sub semnul deplinei unități a întregii națiuni în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, toți oamenii muncii din patria noastră, fără deosebire de naționalitate, sărbătoresc anul jubiliar a patru decenii de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, anul în care va avea loc al XIII-lea Congres al partidului. Unitate de gînd, de țeluri, de fapte — a clasei muncitoare, a țărănimii, a intelectualității, a tuturor celor ce trăiesc și muncesc în patria noastră —, unitate pe care au sperat-o, au visat-o și pentru care au luptat generații și generații de înaintași și care a devenit realitate deplină în anii noi și eroici ai României socialiste.

Partidul, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă, astăzi, nucleul în jurul căruia gravitează întreaga societate românească, partidul, el însuși, regenerîndu-se continuu din rîndul națiunii noastre socialiste. Cel mai fidel exponent al intereselor clasei muncitoare, ale tuturor oamenilor muncii de la orașe și sate, slujind cu neclintită credință cauza libertății și fericirii națiunii noastre, Partidului Comunist Român i-a revenit misiunea istorică de a organiza și conduce lupta clasei muncitoare, a tuturor forțelor revoluționare, democratice și patriotice pentru ieșirea României din război, pentru înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944.

Actul istoric din August a inaugurat o eră nouă în istoria patriei noastre, a descătușat uriașul potențial revoluționar al maselor, a declanșat marile energii naționale. Partidul a fost acela care a condus întregul proces de transformare revoluționară, democratică a societății, de înfăptuire a revoluției socialiste și făurire cu succes a socialismului, mobilizînd masele populare la lupta pentru clădirea unei vieți noi pe pămîntul României, pentru consolidarea independenței și suveranității patriei, întărirea conlucrării cu toate statele lumii, pentru o politică nouă, de destindere, independență și pace. Idealurile pentru care au luptat și s-au jertfit generații întregi de înaintași — idealurile libertății, dreptății sociale și independenței naționale —, unitatea de cuget și simțire, de muncă și luptă, care au însuflețit dintotdeauna acțiunile poporului nostru, au devenit o realitate concretă în anii socialismului, desăvîrșindu-se cu strălucire în epoca istorică inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, cea mai rodnică din istoria națională, epocă intrată în conștiința întregului popor, în semn de profundă recunoștință și aleasă prețuire față de ctitorul noii Românii — EPOCA CEAUȘESCU. Este epoca purtînd sigiliul istoric al comunistului de omenie, al prestigiosului om de stat, militantul revoluționar, patriotul înflăcărat care își consacră întreaga activitate consolidării independenței României socialiste, împlinirii aspirațiilor de mai bine ale poporului român pe drumul edificării noii orînduiri. Eroul de astăzi al națiunii, ctitorul noii Românii, marele nostru om de stat, prin profunda sa viziune politică, gîndirea teoretică și acțiunea prodigioasă, novatoare, s-a afirmat drept cel mai strălucit continuator al înaintașilor din istoria noastră, asigurînd României de astăzi anii cei mai fertili, de progres economic, din întreaga sa existență.

EPOCA CEAUȘESCU reprezintă, în îndelungata istorie a țării, răstimpul celor mai mărețe împliniri revoluționare: în acești ani cunoaște un dinamism fără precedent întreaga viață economică națională, se perfecționează continuu structurile social-politice ale țării, vocația de pace, colaborare și bună înțelegere a poporului român se afirmă cu autoritate în conștiința lumii, activitatea internațională, efervescentă și multilaterală, aducînd României un binemeritat prestigiu, numeroși prieteni pe toate meridianele globului.

Țara noastră a înaintat, în perioada ultimelor patru cincinale, pe un front foarte larg în dezvoltarea sa economică, străbătînd mari distanțe istorice, mai multe etape economico-sociale, trecînd la un nou stadiu de dezvoltare, la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. România este, astăzi, o țară industrial-agrară, cu o industrie modernă, cu o agricultură socialistă avansată. Au fost obținute rezultate remarcabile în dezvoltarea forțelor de producție, în perfecționarea relațiilor sociale, în creșterea avuției naționale, a nivelului de trai material și spiritual al poporului. A sporit considerabil forța economică a țării noastre, ilustrată de creșterea producției industriale de 53 de ori, a producției agricole de aproape 3 ori. Au fost obținute, de asemenea, mari succese în dezvoltarea științei și culturii, în ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului. Aceste înfăptuiri revoluționare sînt rodul activității creatoare, al muncii pline de abnegație a clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, ilustrează elanul revoluționar

al întregului nostru popor dedicat plenar înfăptuirii neabătute a politicii partidului. Rezultatele obținute în dezvoltarea generală a patriei demonstrează, cu puterea faptelor, superioritatea orînduirii socialiste, capacitatea creatoare a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, care, sub semnul înflăcăratelor angajări patriotice, înving orice greutăți, asigurînd mersul ferm înainte al României pe calea socialismului și comunismului. Mărețele realizări obținute în toate domeniile de activitate evidențiază realismul și justețea politicii promovate de partidul nostru, ale hotărîrilor Congreselor al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea — oglindă vie a aplicării creatoare a adevărurilor și legităților generale ale socialismului științific, a concepției revoluționare materialist-dialectice și istorice la condițiile concrete din țara noastră. Ampla dezvoltare pe care a cunoscut-o societatea românească în anii socialismului probează că Partidul Comunist Român și-a îndeplinit și își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de a organiza și conduce lupta poporului pe calea marilor transformări revoluționare socialiste.

Marele raport muncitoresc al țării, ce va fi adus la tribuna celui de-al XIII-lea Congres, va reprezenta un nou și pregnant exemplu de dezvoltare unică și unitară, sub conducerea Partidului Comunist Român, in frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a întregii vieți economico-sociale a României socialiste. Politica partidului, identificată cu cele mai avansate năzuințe ale maselor, a dat expresie cerințelor obiective ale dezvoltării noastre sociale, ale progresului material și spiritual al țării. Se poate afirma, de aceea, cu îndreptățit temei, că, în istoria îndelungată a poporului român, nu a existat niciodată un partid politic care a servit cu atita abnegație interesele întregii națiuni, ale bunăstării și fericirii ei, ale întăririi independenței și suveranității țării.

Uriașa activitate politică și organizatorică desfășurată pentru construirea socialismului, în toate sectoarele vieții social-economice, exprimă, prin mărturia faptelor, adevărul limpede că partidul se afirmă cu putere sporită drept forța politică conducătoare a societății, centrul vital al întregii națiuni, de la care emană gîndirea profund cutezătoare, asigurînd profunde transformări revoluționare —, forța ce însuflețește toate energiile creatoare și pune în valoare geniul poporului român, deschizînd patriei noastre minunate perspective de progres și civilizație.

În etapa actuală, partidul nostru, puternic și unit, numără 3 370 000 de membri, organizațiile sale acționează în toate sectoarele, în toate unitățile economico-sociale pentru înfăptuirea sarcinilor dezvoltării multilaterale a patriei, desfășurîndu-și permanent activitatea **împreună cu poporul, în slujba poporului**. Și în viitor, ca și pînă acum, creșterea rolului conducător al partidului reprezintă factorul hotărîtor al dezvoltării țării, al ridicării bunăstării întregii națiuni.

Etapa actuală pune în relief sarcinile vizînd înfăptuirea neabătută a politicii de cadre a partidului, cerințele îmbunătățirii continue a activității politico-organizatorice, de educație, desfășurării unei intense munci ideologice de formare a omului nou, dezvoltării spiritului revoluționar de muncă, combativității în lupta împotriva a tot ceea ce este vechi și perimat, pentru promovarea noului în toate domeniile de activitate. Realizarea Programului partidului, a documentelor Congresului al XII-lea al partidului a impus ridicarea la un nivel și mai înalt a activității sale politice și organizatorice. S-au lărgit continuu rîndurile partidului cu cei mai înaintați membri ai societății, se perfecționează formele de conlucrare cu masele largi ale poporului, se accentuează participarea sa la viața politică a societății, se diversifică cadrul organizatoric de participare la o intensă viață politică a maselor largi de cetățeni, a tuturor categoriilor sociale la conducerea democratică a statului. Perfecționarea democrației socialiste reprezintă, de fapt, expresia elocventă a forței orînduirii noastre noi, a devotamentului profund al întregului popor față de cauza construcției noii orînduiri în România. A 40-a aniversare a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, cel de-al XIII-lea Congres găsesc partidul nostru mai puternic și mai unit ca oricînd — chezășie a dobîndirii de noi și noi victorii în construirea celei mai drepte și mai umane orînduiri sociale.

Perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea a ridicat pe o treaptă superioară tradițiile de solidaritate internațională ale clasei noastre muncitoare cu toate forțele revoluționare, progresiste, democratice, care militează pentru colaborare și pace între popoare, ele găsindu-și expresie în politica externă activă de colaborare, destindere și pace a României socialiste. Partidul nostru acționează cu toată hotărîrea pentru dezvoltarea neabătută a relațiilor cu partidele comuniste și muncitorești, pentru făurirea unei unități și solidarități noi, pe baza principiilor revoluționare, de egalitate, de respect reciproc și neamestec în treburile interne, ale independenței și autonomiei fiecărui partid în stabilirea strategiei și tacticii sale revoluționare. Numai acționînd în acest spirit — se apreciază în documentele noastre de partid — se poate înfăptui o unitate nouă, care să țină seama de condițiile în care-și desfășoară activitatea fiecare partid, contribuind, totodată, la întărirea forței și unității fiecărui partid comunist. Promovînd constant o politică de amplificare și adîncire, pe aceste baze, a legăturilor sale internaționale, partidul nostru întreține, în prezent, relații de colaborare cu peste 200 de partide comuniste și muncitorești, socialiste și social-democrate, partide de guvernămînt din țările în curs de dezvoltare, mișcări de eliberare națională, alte forțe democratice, antiimperialiste.



Mai multe generații de comuniști români și-au dedicat întreaga viață cauzei mărețe a întăririi țării și națiunii române, dar îi revine generației prezente, întregului nostru popor istorica misiune ca, sub conducerea clarvăzătoare, adînc umanistă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, să pună bazele unui viitor luminos, prin luptă unită, neîncurmată, pentru ridicarea generală a patriei pe treptele tot mai înalte ale socialismului și comunismului, pentru asigurarea păcii și bunăstării, vieții și libertății tuturor națiunilor lumii.

Pentru a întîmpina evenimentele istorice din acest an — a 40-a aniversare a Augustului eliberator și al XIII-lea Congres al partidului — poporul român este ferm hotărît să facă totul, sub imboldul mobilizator al legămîntului solemn al întregii noastre națiuni pentru îndeplinirea, în cele mai bune condiții, cu rezultate exemplare, a planului de dezvoltare economico-socială în acest an, a întregului cincinal, pentru dezvoltarea democrației muncitorești, revoluționare, pentru sporirea continuă a gradului de progres și civilizație al patriei noastre socialiste, pentru ridicarea bunăstării materiale și spirituale a tuturor oamenilor muncii, întărirea independenței și suveranității naționale a României, înaintarea ei victorioasă pe drumul luminos al socialismului, spre înaltele culmi ale comunismului.

Doina Topor

EPOCA

CEAUȘESCU



ASTĂZI, 25 IUNIE 1984,

ÎN AL PATRUZECILEA AN AL ANIVERSĂRII
REVOLUȚIEI DE ELIBERARE SOCIALĂ
ȘI NAȚIONALĂ, DE DEZVOLTARE
LIBERĂ ȘI INDEPENDENTĂ
A ROMÂNIEI,
AM INAUGURAT LUCRĂRILE DE
CONSTRUCȚIE

CASA REPUBLICII

ȘI

BULEVARDUL
VICTORIA SOCIALISMULUI,

MĂREȚE ȘI LUMINOASE CTITORII
ALE ACESTEI EPOCI
DE ADÎNCI TRANSFORMĂRI ÎNNOITOARE,
CONSTRUCȚII MONUMENTALE
CE VOR DĂINUI PESTE VEACURI
CA O IMPRESIONANTĂ MĂRTURIE
A VOINȚEI LOCUITORILOR BUCUREȘTIULUI,
A ÎNTREGULUI POPOR ROMÂN,
DE A CONFERI DEMNITATE ȘI MĂREȚIE
CAPITALEI ȚĂRII,
PATRIEI NOASTRE SOCIALISTE.

N. Ceaușescu

NICOLAE CEAUȘESCU

Elena Ceaușescu

ELENA CEAUȘESCU







Un eveniment cu înalte semnificații în hronicul de aur al partiei, în eroica epopee constructivă din anii socialismului: tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au inaugurat lucrările de construcție la „Casa Republicii" și Bulevardul „Victoria Socialismului", din Capitală, operă arhitectonică monumentală, luminoasă ctitorie a epocii de glorie a istoriei românești, impresionantă mărturie, peste veacuri, a forței creatoare a poporului român



Prestigiul unei politici consacrate păcii și colaborării, soluționării marilor probleme ale omenirii

Tabloul raporturilor externe ale României, într-un an plasat sub auspiciile celei de-a 40-a aniversări a revoluției de la 23 August 1944 și ale Congresului al XIII-lea al partidului, arată bogat, dinamic și diversificat. Ca urmare a unei atitudini ferme și principiale, a unei angajări plenare în soluționarea marilor cauze ale omenirii, România întreține, în momentul de față, relații diplomatice cu 139 de state, relații economice și cultural-științifice cu 150 de state, este membră activă a numeroase organizații și organisme internaționale. România are prieteni pe toate meridianele, iar prietenii privesc cu respect, cu stimă și cu firească solidaritate spre noi.

Într-o epocă marcată de profunde mutații sociale și naționale, de probleme, tensiuni și crize nerezolvate, dar și de afirmarea fără precedent a voinței libere a popoarelor, România propune lumii — prin concepția și prin acțiunea președintelui **Nicolae Ceaușescu** — o politică izvorîtă din cele mai nobile surse ale tradiției naționale, unitară, sub raportul valorilor, cu cea internă — pe scurt, o politică a păcii și colaborării internaționale.

Formula pare simplă și lapidară, dar, în realitate, exprimă totul. Căci, în concepția României, pacea este o realitate vie, concretă; ea trebuie construită, zi de zi, prin eforturi comune, perseverente, cu participarea deplină a tuturor statelor. Pacea nu este o formulă abstractă, bazată pe echilibrul precar al sferelor de influență, și nu este pauza modestă, fragilă, dintre două războaie. Pacea, în viziunea României, înseamnă eforturi concrete, responsabile, pentru oprirea catastrofalei curse a înarmărilor, în primul rînd nucleare, înseamnă reluarea cursului spre destindere și colaborare în viața internațională, diminuarea surselor de conflict și încordare, pînă la completa lor dispariție. Ea mai înseamnă, de asemenea, eforturi constante, oricît de dificile, pentru continuarea procesului securității și cooperării în Europa, eforturi pentru soluționarea politică a crizelor din diferite regiuni, eforturi pentru lichidarea subdezvoltării și a celorlalte anomalii de care suferă lumea actuală.

Pacea, în concepția României, înseamnă totul, începînd cu începutul, cu ceea ce este mai important și esențial: cu garantarea dreptului la viață, la existență liberă și demnă, al tuturor popoarelor. E absurd, e derizoriu a vorbi despre supraviețuirea altor valori, într-o lume amenințată cu nimicirea, cu dezastrul atomic.

Iată de ce, pentru România, și nu numai pentru ea, pacea complexă a zilelor noastre, pacea aerului, a pămîntului și a mărilor, pacea Europei, a celorlalte continente și a lumii întregi — cu un cuvînt, pacea globală — este o opțiune vie și esențială.

Exigențele coexistenței pașnice, ale conlucrării și colaborării internaționale nu sînt decît reversul de la sine înțeles al păcii, în această accepțiune globală și definitorie. A depăși izolarea, a promova o politică de dialog, de deschidere și conlucrare — au devenit tot atîtea imperative ale epocii actuale. Interdependența diferitelor probleme, a economiilor diferitelor state, ca și profundele mutații ale revoluției tehnico-științifice au făcut imposibilă retragerea, neparticiparea la viața internațională. Dar, după opinia României, pe cît de importantă, pe atît de necesar este ca această participare să se desfășoare în condiții de deplină independență și suveranitate, de egalitate și echitate, inaugurînd o opoziție netă cu practicile perimate ale politicii de bloc, de forță și dictat, cu tot ce amenință bunul mers al conlucrării dintre state.

Căutînd sursele prestigiului politicii externe românești în lumea actuală, nu se poate să nu identificăm, la temelia lor, tocmai afirmarea puternică a noilor principii ale raporturilor dintre state, de orice natură ar fi ele, ca și acțiunea fermă pentru transpunerea lor în viață, oricare ar fi împrejurarea. Nu se poate să nu identificăm, alături de aceasta, larga politică de dialog și colaborare cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare și nealiniate, cu toate statele lumii, indiferent de orînduire socială. Nu se poate să nu identificăm, în aceeași ordine de idei, stăruitoarele acțiuni, propuneri și inițiative de democratizare a vieții internaționale, de abolire a forței și amenințării cu forța, de soluționare exclusiv pașnică, prin negocieri, a diferendelor dintre state, de realizare a noii ordini economice internaționale, mai juste, mai echitabile, de trecere la înfăptuirea dezarmării generale și totale, în primul rînd a celei nucleare. Pe scurt, a păcii pe care o numim globală, întrucît privește toate problemele, toate statele și toate zonele lumii.

Acesta ni se pare, succint exprimat, temeiul prestigiului internațional al politicii externe românești, într-un moment plasat sub auspiciile unor evenimente de rezonanță deosebită. Acesta este temeiul profund al prieteniei și solidarității unui mare număr de popoare, de state, care răspund, astfel, prieteniei, voinței de conlucrare și solidarității manifestate de România.

I. Madoșa

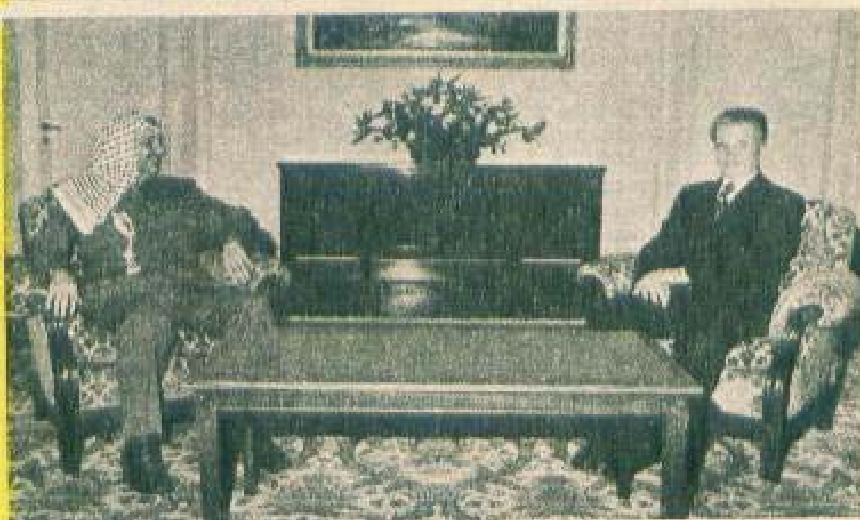
CEAUȘESCU-ROMÂNIA

Întîlniri, convorbiri, întrevederi în țară și în străinătate

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit pe Vassos Lyssarides, președintele Partidului Socialist din Cipru (E.D.E.K.)



Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, s-a întîlnit cu tovarășul Yasser Arafat, președintele Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei



Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, s-a întîlnit și a avut convorbiri cu delegația de partid și guvernamentală a Uniunii Sovietice, condusă de tovarășul A.A. Gromîko, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministrul afacerilor externe al Uniunii Sovietice





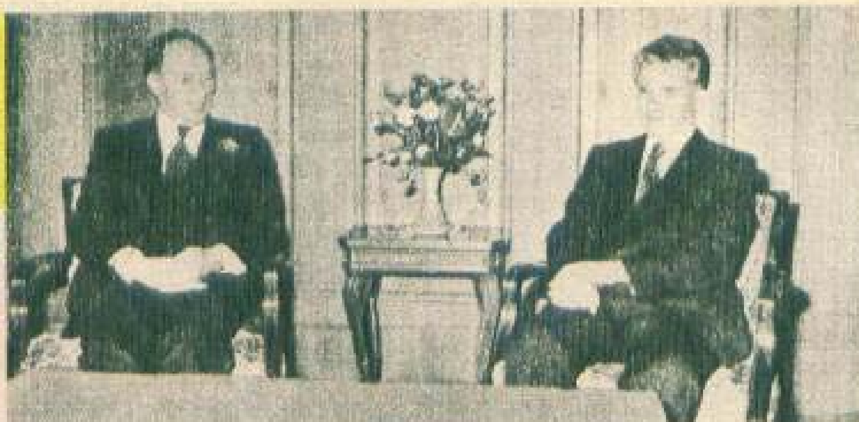
INDEPENDENȚA — fundament al propășirii națiunii noastre socialiste, al politicii sale de colaborare internațională

„Istoria unui popor este suma vieții sale" — reflecta, într-una din scrierile sale, Eminescu. Prin prisma acestei cugetări, istoria românilor se dezvăluie a fi o multiseculară și necurmată luptă pentru libertatea pămîntului strămoșesc, pentru apărarea ființei neamului, pentru neatîrnare și unitate națională. De-a lungul unei existențe statornice și străvechi pe aceste meleaguri, poporul român a muncit și luptat, fără preget, pentru a-și făuri o viață mai bună, într-o patrie liberă și suverană, unită și înfloritoare, aducîndu-și contribuția la cauza progresului și civilizației în lume. De la începuturile existenței sale milenare, în inima sa a ars, pururea vie, flacăra idealurilor independenței. Ideea de independență a animat neconteniț poporul nostru, chiar și atunci cînd împrejurări vitrege l-au silit să accepte pentru un timp dominația străină. Nicicînd românii nu au acceptat de bună voie asuprirea străină, n-au considerat vreodată că poate exista vreun preț prea mare pentru a apăra neatîrnarea țării, libertatea sa, ființa neamului și meleagurile străbune. Iar, dacă, într-adevăr, „suma vieții" unui popor, adică istoria, în accepțiunea marelui nostru poet național, înseamnă, înainte de toate, lupta pentru independență, în retrospectiva acestei vieți de peste două mii de ani, revoluția de la 23 August 1944 își dezvăluie semnificațiile unice și profunde ale celei mai sacre împliniri naționale: dobîndirea adevăratei și deplinei independențe, deschiderea ireversibilă a unei noi ere în istoria patriei. Numai în anii de edificare a noii orînduiri, sub conducerea Partidului Comunist Român, poporul român a putut să-și vadă împlinite idealurile de dreptate națională și socială, de progres economic, de plenară afirmare a libertății și independenței țării, să-și pună în valoare enormele capacități creatoare, voința de neclintit de a făuri, pe pămîntul străvechi, civilizația socialistă și comunistă.

Experiența poporului român pune, astfel, în evidență legătura organică dintre independența și socialism. Tocmai în condițiile în care Partidul Comunist Român își îndeplinește cu succes misiunea istorică de a conduce poporul pe calea socialismului, și-au găsit materializare aspirațiile de veacuri ale poporului român de a fi liber și stăpîn în țara sa. Independența și suveranitatea s-au dovedit factorii esențiali ai dezvoltării în ritmuri înalte a economiei, ai progresului accelerat în edificarea socialismului și, totodată, fundamentul solid al politicii externe, de pace, colaborare internațională. **„Nu poate fi vorba de nici un fel de drept cînd nu există dreptul fundamental de a fi stăpîn la tine acasă, de a fi stăpîn pe destinele tale"** — afirma tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** subliniind că apărarea libertății naționale, cucerirea și consolidarea suveranității și independenței constituie o legitate obiectivă a dezvoltării sociale, un imperativ al istoriei.

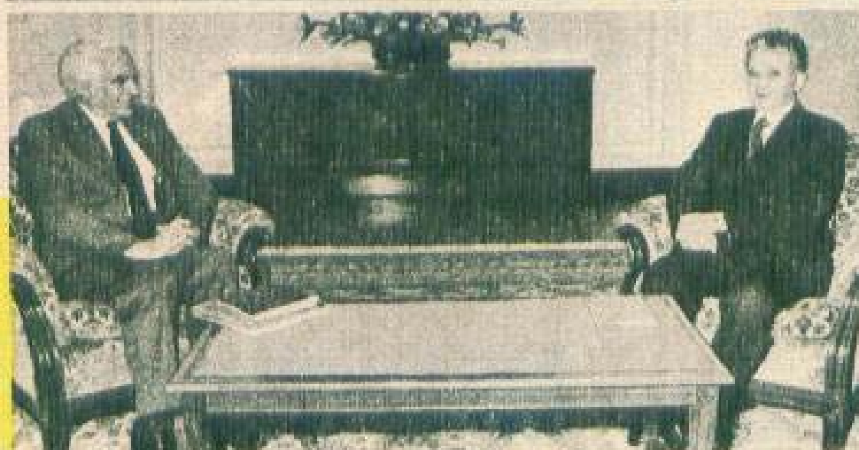
România socialistă, tovarășul Nicolae Ceaușescu situează la loc de frunte cerința respectării independenței naționale, a dreptului inalienabil al popoarelor de a dispune de propria soartă, de a-și alege libere calea dezvoltării, fără vreun amestec din afară. Această cerință este așezată de către țara noastră la baza edificării unei lumi a păcii și colaborării, în care tuturor țărilor să li se asigure accesul la progres. De aceea, una din orientările fundamentale ale politicii externe a României socialiste, elaborate și promovate cu neabătută consecvență de președintele Nicolae Ceaușescu, o constituie solidaritatea militantă cu cauza libertății și independenței popoarelor în lupta împotriva politicii de forță și dictat, împotriva imperialismului, colonialismului, neocolonialismului și rasismului, a oricăror forme de dominație și asuprire, sprijinul acordat eforturilor națiunilor recent eliberate, pentru consolidarea independenței și dezvoltării lor libere, pe calea progresului economic și social. Este o atitudine în deplină consonanță cu marile prefaceri revoluționare din lumea de azi, în care ideea independenței naționale se manifestă ca un puternic generator de energii în rîndul popoarelor de pretutindeni, dornice să se dezvolte nestingherit, să-și realizeze aspirațiile potrivit propriei voințe și fără ingerințe străine. **„Desfășurarea vieții internaționale** — arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu — demonstrează că independența și suveranitatea națională constituie factori primordiali ai progresului fiecărei națiuni, precum și factori primordiali pentru colaborare și pace trainică."**

Dar, așa cum demonstrează evoluția istorică și a fost deseori subliniat de secretarul general al partidului, independența reprezintă o realitate cu multiple



Convorbiri oficiale între președintele Nicolae Ceaușescu și Pierre Elliott Trudeau, la vremea respectivă, primul ministru al Canadei.

CEAUȘESCU —ROMÂNIA vastă și neobosită activitate



Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, s-a întîlnit cu tovarășul Alvaro Cunhal, secretar general al Partidului Comunist Portughez

aspecte și semnificații, care, emanînd din lucrarea multiseculară a istoriei, trebuie mereu reactualizată, apărată. Factorul de permanență în lupta pentru asigurarea suveranității și independenței naționale a fost și rămîne poporul. Este meritul incontestabil al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi formulat teza de mare însemnătate potrivit căreia națiunea, departe de a-și fi epuizat rolul istoric, reprezintă și va reprezenta, încă multă vreme, o idee-forță, un factor mobilizator în lupta pentru progres și pace în lume. Evidențierea acestui adevăr are o relevanță deosebită în contextul în care unele curente ideologice contemporane se referă, cu insistență, la „anacronismul" cadrului național într-o lume a interferențelor, cum este cea actuală. Între independență și interdependență nu există, însă, nici o contradicție; iar în realitate — așa cum atrăgea atenția șeful statului român — o reală interdependență, mai bine zis o conlucrare autentică, nu poate exista decît între națiuni independente. Acest lucru este confirmat de practica relațiilor internaționale, unde tocmai existența interdependențelor reclamă statuarea fermă a raporturilor dintre state pe principiile respectării independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne ale altor state, avantajului reciproc, nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forța. Întreaga evoluție postbelică a învederat aceste principii drept singurele capabile să garanteze dezvoltarea liberă și propășirea fiecărei națiuni, ca și o colaborare rodnică între state, chezășuind, totodată, pacea și progresul întregii lumi.

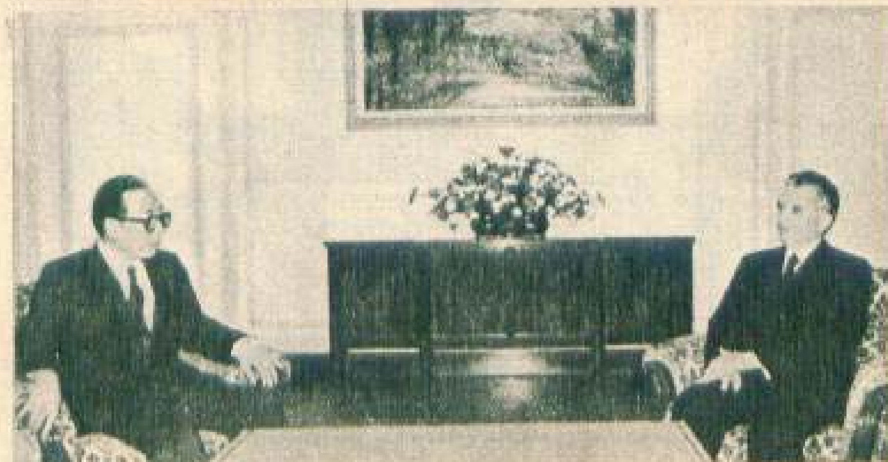
Promotoare statornică a independenței popoarelor, țara noastră a urmărit întotdeauna cu simpatie lupta de eliberare a națiunilor, manifestînd deplină solidaritate și acordîndu-le un sprijin deplin pe multiple planuri — material și moral, politic și diplomatic. Apariția fiecărui nou stat independent a fost salutată cu căldură de partidul și statul nostru, care a stabilit cu acestea raporturi de prietenie și fructuoasă colaborare — veritabile modele de conlucrare, de avantaj reciproc și întrajutorare în efortul comun de dezvoltare și progres, de instaurare a unui nou climat în raporturile internaționale.

Se poate afirma, cu deplin temei, că nu a existat cauză dreaptă, popor angajat în lupta pentru dobîndirea suveranității și independenței naționale, care să nu întîlnească sprijinul activ și multilateral al României socialiste. Și, ori de cîte ori s-a procedat la vreo încălcare a prerogativelor libertății și drepturilor unui popor de a dispune liber de soarta sa, țara noastră s-a situat de partea poporului respectiv, luînd atitudine fermă împotriva actelor de știrbire a drepturilor sacre ale acestuia. O asemenea poziție izvorăște din propria experiență istorică, ca și din convingerea nestrămutată că afirmarea plenară a ideilor neatîrnării, ale dezvoltării suverane a țărilor reprezintă o cerință imperioasă a contemporaneității. Acționînd, cu fermitate și consecvență, pentru cauza libertății și independenței tuturor popoarelor lumii, pentru înlăturarea ultimelor vestigii ale asupririi coloniale, rasismului și apartheidului, România militează, în același timp, pentru asigurarea unor relații politico-economice cu un nou conținut, a unor noi raporturi comerciale, din care să dispară total ecourile gîndirii și practicilor colonialiste, de dominație și impunere prin forță. În condițiile interdependențelor de azi, în care orice încălcare a dreptului la dezvoltare liberă și suverană a unui popor poate avea grave repercusiuni asupra ansamblului relațiilor internaționale, țara noastră acționează cu fermitate pentru abolirea definitivă a politicii imperialiste de dominație și dictat, considerînd aceasta ca o cerință absolută a destinderii și păcii.

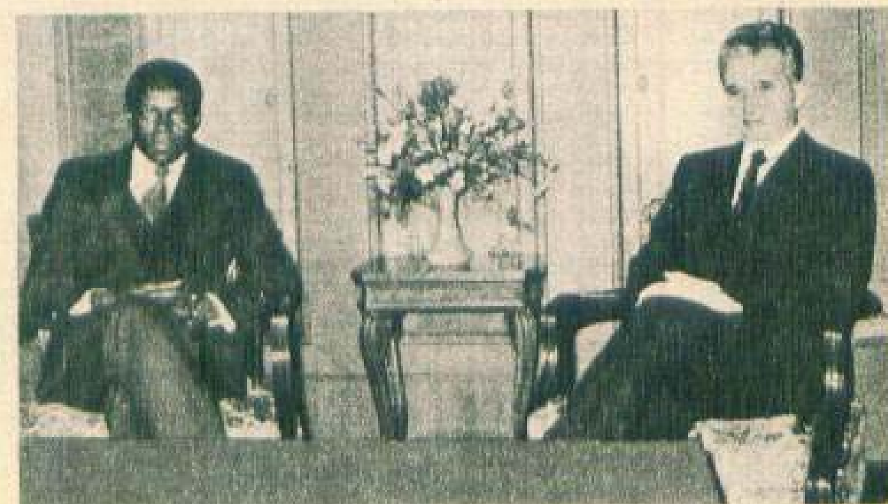
În concepția țării noastre, astăzi mai mult ca ori-



Sub semnul trainicelor legături de tradițională bună vecinătate și cooperare româno-bulgare, a avut loc vizita de prietenie în Bulgaria a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, la invitația tovarășului Todor Jivkov, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Bulgar, președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Bulgaria



Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit pe tovarășul Wu Xueqian, consilier de stat, ministrul afacerilor externe al Republicii Populare Chineze, care a făcut o vizită oficială de prietenie în țara noastră



Convorbiri oficiale între tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Jose Eduardo dos Santos, președintele M.P.L.A. — Partidul Muncii, președintele Republicii Populare Angola. Înțelegerile încheiate cu acest prilej au deschis noi și rodnice perspective conlucrării prietenești româno-angoleze

cînd, datorită gravei tensiuni din climatul internațional, a amenințării care planează asupra omenirii, din cauza aberantei curse a înarmărilor, se impun un respect deplin al independenței statelor, abținerea de la orice gest care poate impieta asupra libertății popoarelor și care poate afecta raporturile internaționale.

Numai cînd respectarea drepturilor fiecarui popor va deveni o practică universală, cînd nu va mai exista nici o abatere de la această cerința fundamentală de conduită în raporturile internaționale, va putea fi instaurat, în lume, un veritabil climat de pace, bună conviețuire între popoare și de largă colaborare. Nutrind această convingere, România socialistă acționează, cu principialitate și consecvență, pentru promovarea idealurilor de libertate și independență ale tuturor popoarelor lumii. **„Am acționat și vom acționa neabătut — sublinia președintele Nicolae Ceaușescu — pentru a ne aduce contribuția pe plan internațional la realizarea unei lumi mai drepte și mai bune, la respectarea dreptului popoarelor de a fi stăpîne pe destinele lor, de a-și făuri viața în mod independent, așa cum o doresc ele, fără nici un amestec din afară".** În consens cu aspirațiile sale cele mai fierbinți, ale tuturor națiunilor lumii, prin poziția sa, țara noastră reconfirmă vocația pașnică a poporului român, profundul său atașament pentru cauza libertății și independenței, a păcii și conlucrării internaționale.

Liana Enescu

Secretarul general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a reafirmat, și cu prilejul Plenarei C.C. al P.C.R., din martie, anul acesta, al sesiunii marii Adunări Naționale, al celorlalte foruri ale democrației noastre muncitorești, poziția României asupra complexelor probleme ale păcii și dezarmării, pronunțîndu-se, încă o dată, pentru oprirea cursei înarmărilor, în primul rînd a celor nucleare — problema fundamentală a epocii noastre



ROMÂNIA 40
1944 — 1984

Inițiativele românești de pace și dezarmare - înaltă răspundere pentru destinele omenirii

Vasta operă a României de creație națională, pe drumul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism, se îngemănează, constructiv și armonios, cu participarea dinamică și novatoare a țării noastre la soluționarea marilor și complexelor probleme ale lumii contemporane — fundamentul solid și impulsul determinant al acestei concepții dialectice, revoluționare, reprezentîndu-l acțiunea strălucită, de excepție a secretarului general al partidului, președintele țării, tovarășul **Nicolae Ceaușescu.** Gîndind și realizînd o sinteză remarcabilă între exigențele progresului național și cele ale edificării unei lumi a păcii și dreptății naționale și sociale, pornind de la unitatea ce leagă destinul propriului popor și al celorlalte popoare, președintele României este făuritorul unei politici externe concepute ca o dimensiune indispensabilă a construcției socialiste, a asigurării cadrului și condițiilor ei optime de dezvoltare, printr-o participare de înaltă responsabilitate la clădirea unui solid și viabil edificiu al păcii, în care să se afirme dreptul tuturor popoarelor de a trăi libere și independente, conform propriilor aspirații.

În tumultuoasa și contradictoria devenire planetară a zilelor noastre, România, prin gîndirea și acțiunea președintelui Nicolae Ceaușescu, se distinge printr-o activitate internațională așezată pe un solid fundament principial, avînd o cuprindere globală, multidimensională, o activitate profund umanistă, în numele celui mai de preț bun al omenirii — pacea. Datorită unei asemenea politici, România a reușit, de-a lungul anilor, să-și consolideze independența și suveranitatea, să desfășoare o amplă operă de conlucrare internațională, să-și atragă sprijinul și aprecierea celor mai largi cercuri ale opiniei publice, factorilor politici de răspundere, forțelor de pace și progres ale lumii de azi. Permanent preocupată de tot ceea ce se întîmplă în lume, promovînd, în mod consecvent, ideea că fiecare țară, indiferent de mărime, potențial economic sau militar, are dreptul și datoria să-și aducă propria contribuție la rezolvarea marilor probleme ce confruntă omenirea, România socialistă se manifestă plenar ca un factor dinamic și activ în viața internațională, inițiativele ei, ale președintelui său, bucurîndu-se de un larg ecou pe meridianele globului, de o puternică afirmare în conștiința lumii.



Pacea — problema fundamentală a epocii

Caracterizînd momentul politic al prezentului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat, cu diferite prilejuri, că niciodată în istoria sa de milenii omenirea nu s-a aflat în fața unei situații atît de grave, a unei situații în care sînt puse în pericol înseși existența umanității, viața pe planeta noastră. Apelul la responsabilitate față de destinele popoarelor, față de existența umană și grandioasa sa creație, apel adresat în repetate rînduri de țara noastră și președintele ei, dă întreaga măsură a angajării poporului nostru în sprijinul politicii de pace, independență și colaborare pe plan mondial. În actualele împrejurări internaționale, deosebit de grave și complexe, țara noastră consideră că problema fundamentală este aceea a opririi cursei înarmărilor și, îndeosebi, a înarmărilor nucleare, trecerea la dezarmare, și în primul rînd la dezarmare nucleară, eliminarea rachetelor cu rază medie de acțiune din Europa și a tuturor armelor nucleare, asigurarea unei păci trainice în întreaga lume.

Pentru o Europă unită, a păcii și conlucrării, o Europă fără arme și războaie

În acest sens, securitatea europeană constituie un capitol de politică externă căruia România și președintele ei i-au dedicat și îi dedică o deosebită atenție, un capitol în care țara noastră s-a distins printr-o serie de inițiative de pionierat, înscrise armonios în continuitatea preocupărilor sale vizînd edificarea unei Europe unite, în care toate statele să se bucure de deplină independență, să conlucreze libere, indiferent de orînduirea lor socială, în pace și înțelegere. Întreaga concepție și multiplele acțiuni ale României și președintelui ei în legătură cu realizarea unui sistem trainic de securitate și cooperare pe continentul nostru au, în centrul lor, obiectivul înfăptuirii unei Europe fără arme nucleare, o Europă bazată pe respectul orînduirii sociale din fiecare țară, pe conlucrarea rodnică dintre toate națiunile ce compun

DEZARMAREA - inițiative și acțiuni de largă rezonanță

România socialistă, președintele NICOLAE CEAUȘESCU au fundamentat un mobilizator program de acțiune în vederea înfăptuirii dezarmării, în primul rînd a celei nucleare. Ultimele două decenii de politică externă românească au fost dominate de o valoroasă suită de propuneri, inițiative și sugestii în această problemă vitală a întregii comunități internaționale.

● Mesajele adresate, anul trecut, de președintele Nicolae Ceaușescu, președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. și președintelui S.U.A., cuprinzînd propunerile României în vederea făuririi unei lumi fără arme nucleare, a păcii și colaborării.

● Răsunătoarele inițiative ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, ale întregului popor român, din toamna anului 1981 — primăvara anului 1982 și pe întreg parcursul ultimului an și începutul acestui an, dînd expresie voinței poporului român de pace și progres.

● Declarația înaltelor foruri de partid și de stat, Apelurile Marii Adunări Naționale, Apelul poporului român, purtînd semnăturile a 18 milioane de cetățeni ai patriei, adresat sesiunii speciale a O.N.U. consacrate dezarmării. *Noul Apel, din martie 1984, al Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România adresat Sovietului Suprem al U.R.S.S., Congresului S.U.A., parlamentelor din țările europene pe teritoriul cărora se amplasează rachete nucleare cu rază medie de acțiune, parlamentelor din celelalte țări europene și din Canada.*

■ *„Poziția și propunerile României cu privire la problemele dezarmării", prezentate sesiunii speciale a O.N.U.; „Poziția României, concepția și aprecierile președintelui Nicolae Ceaușescu privind înfăptuirea dezarmării, asigurarea păcii, destinderii și colaborării internaționale", prezentate sesiunii Adunării Generale a O.N.U. din septembrie 1983.*

■ *România consideră că problema fundamentală a epocii noastre o reprezintă preîntîmpinarea războiului și asigurarea păcii, realizarea unui echilibru militar nu pe calea acumulării de noi armamente, ci prin reducerea celor existente la un nivel cît mai scăzut.*

ROMÂNIA SE PRONUNȚĂ PENTRU:

● Înghețarea și reducerea cheltuielilor militare cu circa 10—15 la sută anual. *(România a hotărît înghețarea bugetului său militar pînă în 1985 la nivelul anului 1982).*

● Înfăptuirea măsurilor de dezarmare în condiții de încredere reciprocă și securitate egală, asigurîndu-se realizarea unui echilibru militar la niveluri cît mai reduse, sub un strict control internațional.

● Renunțarea la amplasarea de noi rachete în Europa și trecerea la retragerea și reducerea celor existente.

● Crearea în cadrul O.N.U. a unui organism internațional investit cu dreptul de a controla și inspecta realizarea întocmai a măsurilor de dezarmare convenite.

● Recunoscînd rolul și răspunderea deosebită ce revin marilor puteri posesoare de arme nucleare, România consideră, în același timp, că toate statele trebuie să ia parte, nemijlocit, la negocierile de dezarmare.

● Necesitatea lichidării politicii de bloc, a reducerii activităților militare ale celor două blocuri, restrîngerii ariei geografice a competiției militare, scoaterii de sub pericolul nuclear a unor zone tot mai întinse, crearea de zone denuclearizate în diferite părți ale lumii, în Europa, inclusiv în Balcani.

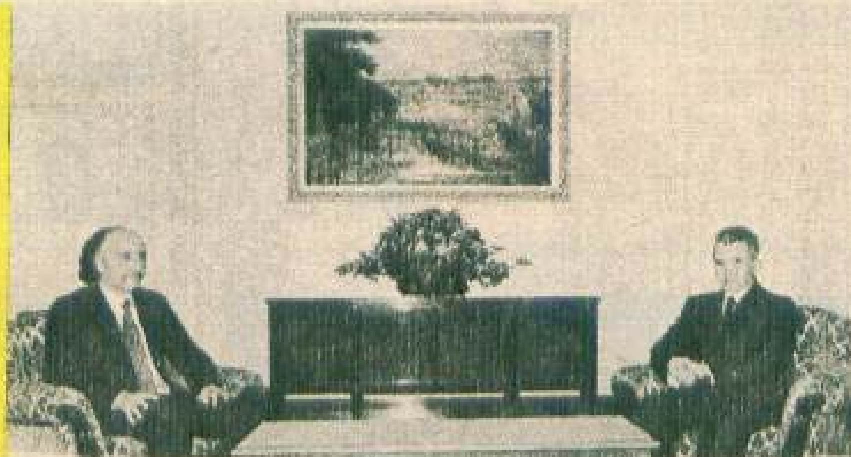
● Începerea de tratative directe de dezarmare între Pactul de la Varșovia și N.A.T.O.

● Respectarea angajamentelor asumate prin semnarea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a făcut, la jumătatea lunii aprilie a.c., o vizită de prietenie în R.S.F. Iugoslavia, la invitația tovarășilor Mika Spiliak și Dragoslav Markovici, la acea dată președintele Prezidiului Republicii Socialiste Federative Iugoslavia și respectiv, președintele Prezidiului Comitetului Central al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia



Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, s-a întîlnit cu tovarășul Iannis Bannias, secretarul Comitetului Central al Partidului Comunist din Grecia — interior, care a efectuat, în fruntea unei delegații, o vizită în țara noastră, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist Român



continentul nostru, o Europă în care toate statele ei să se dezvolte pașnic și liber, la adăpost de amenințarea distrugerii atomice, ferită de agresiuni, imixtiuni și presiuni exterioare.

Este cunoscută și larg apreciată contribuția inestimabilă a României, a tovarășului Nicolae Ceaușescu la definirea, cristalizarea și transpunerea în practică a conceptului de securitate europeană, la continuarea proceselor pozitive inaugurate la Helsinki, la făurirea unei Europe eliberată de pericolul arsenalelor nucleare, unită prin voința de pace, independență și progres a națiunilor. În acest context, țara noastră se pronunță pentru oprirea amplasării rachetelor americane cu rază medie de acțiune în Europa, precum și a realizării contramăsurilor nucleare anunțate de Uniunea Sovietică, pentru reluarea negocierilor sovieto-americane în vederea realizării unui acord privind eliminarea totală a acestor rachete și, apoi, a tuturor armelor nucleare în Europa.

În spiritul umanismului și responsabilității celei mai înalte, care fundamentează abordarea românească a complexei problematici a dezarmării nucleare, inițiativele țării noastre în acest domeniu vital, președintele **Nicolae Ceaușescu** arăta: **„Armele nucleare nu vor alege și nu vor face nici o deosebire de orînduire socială și nici alte deosebiri. Ele vor duce la distrugerea omenirii, la distrugerea a înseși condițiilor vieții!"**. Tratativele și dialogul sînt de aceea văzute de la București ca singurele în măsură să asigure evoluții pe drumul păcii și dezarmării: în ansamblul lor, țările Europei trebuie — au dreptul și obligația — să se implice, să participe direct la realizarea unui acord vizînd înlăturarea armelor nucleare; statele membre ale Tratatului de la Varșovia și N.A.T.O. să aibă întîlniri și discuții, menite să se constituie, prin rezultatele lor, în contribuții concrete la realizarea unei înțelegeri între Uniunea Sovietică și Statele Unite; Conferința pentru încredere, securitate și dezarmare de la Stockholm reprezintă, în acest sens, un important și palpabil prilej de continuare a contactelor, de realizare a unor măsuri concrete; este de asemenea, posibilă ajungerea la un acord în cadrul negocierilor pentru reducerea echilibrată a trupelor și armamentelor din Europa centrală, de la Viena; în mod special, pentru realizarea unor măsuri de dezarmare eficace și, în primul rînd de dezarmare nucleară, un rol central revine Națiunilor Unite și, în acest cadru, Conferinței O.N.U. de la Geneva. Iată, pe scurt, un ansamblu coerent de măsuri vital necesare, angajînd capacitățile celor mai importante foruri de negociere și — înainte de toate — voința statelor pentru realizarea dezarmării, depășirea confruntării și înlocuirea acesteia cu dialogul politic, în consens cu cele mai arzătoare aspirații de conviețuire în pace, de conlucrare și cooperare spre binele umanității, al întregii planete.



Eveniment de remarcabilă însemnătate în cronica relațiilor româno-pakistaneze, vizita oficială de prietenie a președintelui Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în Pakistan, la invitația președintelui Republicii Islamice Pakistan, general Mohammad Zia-ul Haq



Nouă și importantă contribuție la dezvoltarea multilaterală a relațiilor româno-siriene: vizita de prietenie a președintelui Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în Republica Arabă Siriană, la invitația secretarului general al Partidului Baas Arab Socialist, președintele Republicii Arabe Siriene, Hafez Al-Assad

Amplu program de acțiune, realist și cuprinzător

Profund atașată cauzei dezarmării și păcii, România a elaborat și a susținut, în mod statornic, în cadrul organizațiilor internaționale, la Națiunile Unite și în forurile de negociere existente pe temele dezarmării, un program de acțiune amplu și realist, în vederea realizării dezideratului vital al omenirii — pacea și securitatea internațională. Poziția consecventă, contribuția activă și inițiativele de apărare a păcii și preîntîmpinării războiului, pentru oprirea cursei înarmărilor și trecerea urgentă la măsuri concrete de dezarmare, și în primul rînd de dezarmare nucleară, pentru abolirea definitivă a politicii de forță, pentru soluționarea stărilor conflictuale și a diferendelor exclusiv pe cale pașnică, la masa tratativelor, au adus României un deosebit prestigiu pe plan internațional, o unanimă recunoaștere și considerație. Programul românesc de dezarmare, demersurile, inițiativele și chemările mobilizatoare ale țării noastre, prin glasul de înaltă autoritate al președintelui Nicolae Ceaușescu, pentru evitarea războiului și dezastrului nuclear, pentru negocieri în favoarea creșterii încrederii între state, pentru acțiune rațională, exprimă grija profund responsabilă față de soarta propriului popor, și, deopotrivă, a umanității și civilizației contemporane. Găsește o deosebită rezonanță în conștiința popoarelor lumii apelul fierbinte la luptă unită, adresat de președintele **Nicolae Ceaușescu: „În aceste împrejurări deosebit de grave, este necesar, mai mult ca oricînd, ca toate statele, toate popoarele, toți cei ce iubesc viața să-și unească eforturile și să acționeze cu toată hotărîrea pentru a opri noua cursă a înarmărilor, pentru apărarea drepturilor supreme ale oamenilor, ale popoarelor — la existență, la viață, la libertate și pace! Să ne unim forțele și să oprim politica spre catastrofa nucleară, spre distrugerea omenirii".**

Radiografia precisă și clară a actualului moment politic, diagnosticarea cauzelor deteriorării grave a situației internaționale și definirea responsabilă, curajoasă și novatoare a soluțiilor imediate și de perspectivă se bucură de un larg și prestigios ecou pe plan internațional, mobilizînd energiile și conștiințele, în numele celor mai scumpe idealuri ale umanității. Acțiunile inițiate de țara noastră pentru prevenirea instalării noilor rachete în Europa, pentru realizarea dezarmării și, în primul rînd a celei nucleare, pentru reluarea și continuarea cursului destinderii în Europa și în lume, analiza lucidă a situației mondiale, căile realiste preconizate pentru ieșirea din impas vizează salvgardarea păcii, a vieții pe pămînt.

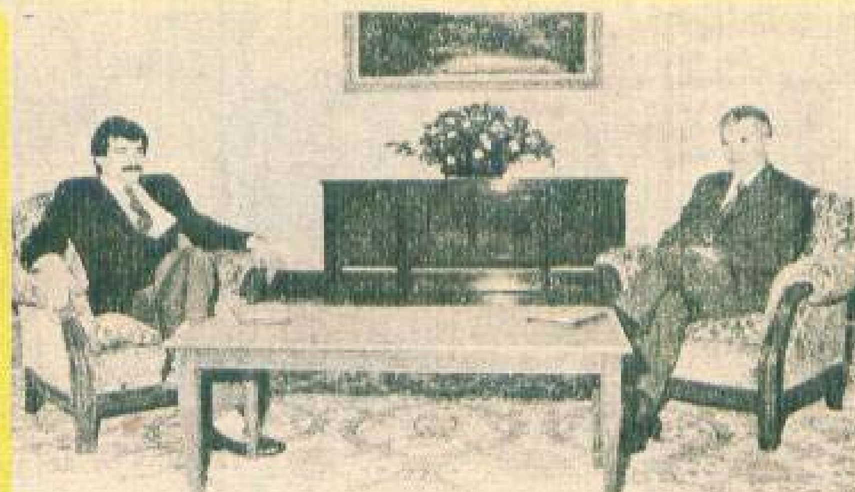
Dedicată apărării și afirmării intereselor supreme ale națiunii române, dreptului la viață și la pace al tuturor popoarelor lumii, politica externă a României socialiste relevă, cu pregnanță, unitatea de monolit a întregului popor în jurul inițiativelor și demersurilor internaționale ale președintelui Nicolae Ceaușescu, a cărui neobosită activitate, consacrată rezolvării pașnice, în beneficiul tuturor popoarelor, a gravei situații create în Europa și în lume, opririi cursei înarmărilor și trecerii la dezarmare, în primul rînd nucleare, asigurării păcii pe planeta noastră, și-a cîștigat o largă apreciere în rîndul opiniei publice, al popoarelor de pretutindeni.

Anca Voican

Vizită de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în Uniunea Sovietică, la invitația C.C. al P.C.U.S. și Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. Prin rezultatele sale, noul dialog la nivel înalt româno-sovietic s-a constituit într-un moment de seamă în dezvoltarea pe multiple planuri a tradiționalelor legături dintre cele două partide, țări și popoare, deschizînd noi orizonturi colaborării prietenești în interesul reciproc, al cauzei păcii și socialismului. În cadrul unei ceremonii care a avut loc la Kremlin, tovarășului Nicolae Ceaușescu i-a fost înmînat, de către tovarășul Konstantin Cernenko, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., ordinul „Revoluția din Octombrie", conferit de Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S., ca apreciere a meritelor și contribuției aduse la dezvoltarea relațiilor româno-sovietice și în legătură cu cea de-a 65-a aniversare a zilei de naștere



Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a avut convorbiri cu tovarășul Gerardo Iglesias, secretar general al Partidului Comunist din Spania, care, în fruntea unei delegații de partid, a făcut o vizită de prietenie în România, la invitația C.C. al P.C.R.



Vizita oficială de prietenie în țara noastră, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, a președintelui Republicii Togoleze, general Gnassingbe Eyadema: rezultate importante, care deschid noi perspective pentru amplificarea colaborării dintre România și Togo



Vizita oficială de prietenie a delegației de partid și de stat, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Republica Populară Polonă. A fost consemnată, astfel, o nouă și importantă filă în cronica dezvoltării raporturilor tradiționale de prietenie și colaborare româno-poloneze



*Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a participat, la Moscova, la lucrările Consfătuirii economice a țărilor membre ale C.A.E.R. **„La recenta Consfătuire la nivel înalt a țărilor socialiste membre ale C.A.E.R. — la pregătirea și desfășurarea căreia România și-a adus întreaga sa contribuție — am hotărît să ridicăm pe o treaptă nouă, superioară, această colaborare, în interesul dezvoltării mai puternice a economiilor noastre naționale, al creșterii forței și prestigiului socialismului în lume"** — aprecia tovarășul **Nicolae Ceaușescu***



Vizita oficială de prietenie întreprinsă în țara noastră, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, a delegației de partid și de stat a Republicii Populare Democrate Coreene, condusă de tovarășul Kim Ir Sen, secretar general al Comitetului Central al Partidului Muncii din Coreea, președintele Republicii Populare Democrate Coreene, s-a înscris ca un eveniment de deosebită însemnătate pentru întărirea prieteniei și colaborării multilaterale româno-coreene, în interesul ambelor țări și popoare, al cauzei socialismului, păcii și progresului mondial





CEAUŞESCU ROMÂNIA PACE

Mari idei confirmate de viaţă

Cu justificată mîndrie patriotică, poporul român trăieşte astăzi — în al patruzecilea an de la victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă — sentimentul robust şi mobilizator al împlinirii aspiraţiei şi vocaţiei sale de pace, prin traducerea cu consecvenţă în viaţă a politicii de prietenie şi largă colaborare cu toate naţiunile lumii, promovată cu strălucire de partidul şi statul nostru, cu deosebire în ultimele două decenii, de cînd la conducerea partidului şi a statului se află tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Această politică i-a adus României socialiste o puternică afirmare în arena mondială, poziţia ţării noastre în problemele cardinale ale contemporaneităţii fiind întru totul confirmată de evoluţia vieţii internaţionale.

Pornind de la convingerea că fiecare ţară, indiferent de mărime şi potenţial economic ori militar, are dreptul şi, în acelaşi timp, datoria de a-şi aduce contribuţia la soluţionarea, în interesul popoarelor, a marilor probleme internaţionale, România promovează o statornică politică de pace şi colaborare, principială şi îndrăzneaţă, realistă şi originală, dinamică şi mobilizatoare, ale cărei orientări şi opţiuni sînt determinate pe baza înţelegerii corecte a principalelor tendinţe şi procese care au loc pe plan mondial, în urma unei minuţioase analize materialist-dialectice şi istorice a dezvoltării social-politice şi economice contemporane. Strălucitele analize ale fenomenelor şi proceselor lumii contemporane, făcute de tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Congresele şi Conferinţele Naţionale ale partidului, la plenarele C.C. al P.C.R., în lucrările sale teoretice, cu alte prilejuri au fost şi sînt pe deplin confirmate de viaţă.

Astfel, încă de la Conferinţa Naţională a P.C.R., din decembrie 1977, secretarul general al partidului nostru arăta că, pentru prima oară după cel de-al doilea război mondial, asistăm la o intensificare a luptei pentru o nouă reîmpărţire a lumii, a zonelor de influenţă, pentru cîştigarea de noi poziţii dominante de către diferite state şi grupări de state. Această luptă intra, încă de pe atunci, într-o nouă etapă, ducînd la ascuţirea extremă a contradicţiilor pe plan internaţional, agravînd situaţia pe plan mondial.

Identificarea priorităţilor de acţiune

Riguroasele analize făcute de conducătorul partidului şi statului nostru sînt, însă, întotdeauna, însoţite de identificarea precisă a sensurilor în care trebuie să se acţioneze, a obiectivelor prioritare şi mijloacelor ce trebuie alese pentru eliminarea marilor pericole care ameninţă pacea, pentru soluţionarea celor mai acute probleme ale actualităţii internaţionale. În lumina unei depline continuităţi de gîndire şi acţiune, apreciind, cu deplină justeţe, confirmată de realitate, că, în momentul de faţă, problema fundamentală a epocii noastre o constituie oprirea cursei înarmărilor, în special a înarmărilor nucleare, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** sublinia, la Plenara C.C. al P.C.R. din martie 1984, că **„trebuie să se acţioneze în direcţia eliminării armei atomice, a armelor nucleare, să se ţină seama de avertismentul foarte sever al oamenilor de ştiinţă, inclusiv al oamenilor de ştiinţă americani şi sovietici, care au demonstrat că folosirea a numai o părticică din arsenalele actuale va duce la o «iarnă atomică» sau nucleară — cum au denumit-o ei — ceea ce înseamnă dispariţia vieţii pe planeta noastră".**

Întregul curs al vieţii internaţionale confirmă, pe zi ce trece, importanţa cardinală şi actualitatea tezelor elaborate de secretarul general al partidului privind necesitatea opririi escaladării înarmărilor şi trecerii la dezarmare, ca alternativă pentru supravieţuirea civilizaţiei umane.

În spiritul poziţiei sale principiale şi responsabile faţă de soarta omenirii, România a acţionat şi acţionează, cu consecvenţă, în vederea realizării dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare. Încă de la sesiunea jubiliară a O.N.U. din 1970, tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta că imperativul arzător al zi-

CEAUŞESCU – ROMANIA – PACE

lelor noastre îl constituie înfăptuirea dezarmării, eliberarea omenirii de povara înarmărilor şi de coşmarul unui război atomic. **„Trebuie,** sublinia preşedintele României la tribuna menţionatei sesiuni jubiliare a O.N.U., **să spunem cu hotărîre NU cursei înarmărilor, NU armelor nucleare! Este, în sfîrşit, timpul să se treacă de la vorbe la fapte, de la discuţii la măsuri concrete în direcţia dezarmării".**

Realitatea zilelor noastre arată că, în viaţa internaţională, s-a ajuns la o agravare, fără precedent, a situaţiei pe plan mondial. Trecerea la amplasarea de către S.U.A. a rachetelor cu rază medie de acţiune în unele state vest-europene şi, ca urmare, la contramăsurile anunţate de U.R.S.S. a dus la crearea, în Europa şi în întreaga lume, a unei situaţii deosebit de grave. **„Se poate spune,** arăta recent tovarăşul **Nicolae Ceauşescu, că acum cursa înarmărilor a intrat într-o nouă etapă, foarte periculoasă. Spre deosebire de toate tipurile de armament, chiar cele mai sofisticate, arma atomică are o calitate pe care nu o poţi găsi la nici un fel de alt armament — aceea că ea duce la distrugerea a înseşi condiţiilor vieţii pe planeta noastră".**

Viziune globală

Pornind de la interdependenţa dintre fenomene, partidul nostru, secretarul său general au atras atenţia asupra legăturii strînse, de la cauză la efect, dintre cursa înarmărilor, subdezvoltare şi insecuritate, toate generate de politica de forţă, dominaţie, dictat şi asuprire. Sesizarea legăturii cauzale a fost însoţită de avansarea unor propuneri concrete făcute de ţara noastră privind înfăptuirea dezarmării, instaurarea unei noi ordini economice mondiale, democratizarea relaţiilor internaţionale. Încă în 1965, la Congresul al

Ştiinţă şi conştiinţă pentru pace

Din zorii civilizaţiei şi pînă astăzi, ştiinţa a jucat un rol copleşitor în progresul şi bunăstarea omenirii. Şi, chiar de la început, ştiinţa adevărată s-a asociat cu mesajul de pace şi înţelegere între oameni, între popoarele lumii. Din păcate, de mai mulţi ani, o mare parte a cercetărilor ştiinţifice şi a resurselor materiale ale omenirii sînt îndreptate pe făgaşul primejdios al dezvoltării necontenite a armelor distrugătoare. Astfel, în mod brutal şi absurd, ştiinţa este deturnată de la menirea ei firească, unele din cuceririle geniului uman fiind orientate, chiar înainte de a se cunoaşte bine efectele lor paşnice, spre creşterea arsenalelor militare. Se afirmă, adesea, că descoperirile ştiinţifice din laboratoarele militare au determinat progrese în cîmpul aplicaţiilor paşnice. Istoria umanităţii aduce, însă, dovezi incontestabile că infinit mai multe tehnologii civile sînt îndreptate spre domeniul militar, decît tehnologiile de înarmare, care sînt, apoi, aplicate şi în sfera civilă. Un şir lung de descoperiri şi invenţii ale minţii umane, începînd cu armele de vînătoare şi focul, şi terminînd, de pildă, cu fisiunea nucleară, au o largă şi binefăcătoare utilizare în sectorul creaţiei paşnice şi doar o unilaterală — dar foarte periculoasă — aplicare în domeniul înarmărilor, al distrugerii. Şi, dimpotrivă, lista mijloacelor de distrugere sau a invenţiilor, determinate de servituţile purtării războaielor, care au fost transferate în domenii paşnice, se dovedeşte deosebit de redusă. De aceea, nimeni n-ar putea afirma — în afara faptului că doreşte să justifice cursa înarmărilor — că războiul stimulează creaţia ştiinţifică.

Oamenii de ştiinţă — aparţinînd, din punct de vedere moral, unei categorii ce nu se poate disocia de răspunderea salvgardării păcii — au datoria, azi mai mult ca oricînd, să-şi facă auzit glasul în cabinetele care decid enorma risipă de fonduri şi inteligenţă făcută în scopul anihilării civilizaţiei umane. Ei pot explica mai competent ca oricînd — şi o fac din ce în ce mai pregnant — că armele nucleare constituie un grav factor de destabilizare, şi nu de împiedicare a unui eventual război. Ei trebuie să-şi spună cuvîntul în legătură cu consecinţele posibile ale realizărilor lor ştiinţifice, să lămurească opinia publică, astfel ca, împreună, să determine ca nimeni să nu folosească ştiinţa, cuceririle ei de vîrf în alte scopuri decît cele destinate vieţii şi fericirii oamenilor. Este un factor dătător de speranţă că tot mai mult şi tot mai mulţi oameni de ştiinţă îşi pun răscolitoarea întrebare: la ce vor servi cercetările, descoperirile pe care le fac? Într-adevăr, ameninţările grave care planează asupra umanităţii trezesc oamenilor de ştiinţă conştiinţa uriaşei lor răspunderi faţă de prezentul şi viitorul omenirii. Fiindcă, astăzi, se pune cu acuitate problema alegerii între politica de intensificare a cursei înarmărilor, de producere de noi arme nucleare de distrugere în masă şi politica de dezarmare, de destindere şi pace.

România socialistă — ale cărei propuneri şi iniţiative în problema dezarmării cunosc o elocventă preţuire la O.N.U., în alte mari foruri internaţionale şi, în general, în rîndul opiniei publice de pe toate meridianele globului — a atras, de-a lungul anilor, interesul viu al unor foarte largi cercuri pentru iniţierea a două manifestări de prestigiu, a căror idee centrală a fost relaţia dintre ştiinţă şi marile probleme ale păcii în epoca contemporană. Astfel, al **XVI-lea Congres internaţional de istorie a ştiinţei,** *desfăşurat sub înaltul patronaj al tovarăşei academician doctor inginer* **Elena Ceauşescu,** *şi* **Simpozionul internaţional „Oamenii de ştiinţă şi pacea",** *sub înaltul patronaj al preşedintelui Republicii Socialiste*

IX-lea al P.C.R. era subliniată necesitatea respectării dreptului inalienabil al popoarelor de a-şi alege libere calea de dezvoltare, de a-şi hotărî destinele fără amestec din afară, a aşezării relaţiilor dintre state pe noi principii, astfel încît egalitatea, echitatea şi participarea efectivă a tuturor statelor la rezolvarea problemelor comune ale omenirii să devină norme imperative în viaţa internaţională. Lichidarea, într-un timp cît mai scurt, a subdezvoltării, instaurarea unei noi ordini economice şi politice mondiale, care să stimuleze dezvoltarea largă şi neîngrădită a tuturor statelor şi, în primul rînd, dezvoltarea mai accelerată a ţărilor rămase în urmă, constituie, în optica partidului nostru — şi evoluţia din zilele noastre demonstrează că aşa este — condiţii fundamentale ale asigurării progresului şi păcii în lume. Relaţiile contemporane evidenţiază că menţinerea şi adîncirea decalajelor economice între state — ca urmare a politicii imperialiste, colonialiste şi neocolonialiste — constituie o gravă sursă de inechitate în relaţiile internaţionale.

Lichidarea subdezvoltării depinde, desigur, în primul rînd, de efortul fiecărui popor; este, însă, evident că eforturile naţionale pentru asigurarea dezvoltării şi progresului ţărilor rămase în urmă din punct de vedere economic sînt frînate de o structură internaţională inechitabilă, care adînceşte necontenit decalajul dintre ţările în curs de dezvoltare şi cele dezvoltate.

România a considerat şi consideră că este necesar să se treacă cu hotărîre la făurirea unei noi ordini economice internaţionale, care să aşeze relaţiile dintre toate ţările pe principii de egalitate şi echitate, să asigure accesul ţărilor slab dezvoltate şi în curs de dezvoltare la tehnologiile moderne, la cuceririle ştiinţei contemporane.

O direcţie fundamentală a politicii externe româneşti o constituie lărgirea şi diversificarea relaţiilor de colaborare şi solidaritate cu ţările în curs de dezvoltare, cu care conlucrează şi pe plan internaţional în cadrul „Grupului celor 77" şi mişcării de nealiniere, la activităţile căreia ţara noastră participă cu statut de invitat. O asemenea orientare fundamentală se înscrie pe linia luptei împotriva imperialismului, colonialismului şi neocolonialismului.

Rol de pionierat

România a atras, nu o singură dată, atenţia asupra necesităţii soluţionării, exclusiv pe cale paşnică, prin tratative, a oricăror probleme litigioase, conflicte şi stări conflictuale între state. În acest cadru, ţara noastră a militat pentru rezolvarea pe cale politică a



Şedinţa Biroului Executiv al Comitetului Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea", desfăşurată în luna mai 1982, sub preşedinţia tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, prim viceprim-ministru al guvernului, preşedintele Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, preşedintele Comitetului Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea", a pus, încă o dată într-un puternic relief, contribuţia pe care ştiinţa românească şi slujitorii ei o aduc la îndeplinirea idealurilor de progres şi prosperitate, de cooperare şi bună înţelegere internaţională, de pace, pe care le împărtăşesc toate popoarele lumii

România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, s-au impus ca manifestări internaţionale, de amplă rezonanţă şi profund impact politic. Primul a pus în relief ideea că ştiinţa este rezultatul contribuţiei tuturor popoarelor, ca atare un bun comun, de care trebuie să beneficieze toate naţiunile; al doilea a prilejuit exprimarea unor opinii de mare autoritate în problema înaltei responsabilităţi ce revine ştiinţei şi slujitorilor ei în apărarea păcii, libertăţii şi vieţii popoarelor.

Pornind de la politica de pace promovată de partidul şi statul nostru, oamenii de ştiinţă români — hotărîţi să-şi pună, ca şi pînă acum, capacitatea şi forţele exclusiv în slujba progresului, a vieţii — au reafirmat vocaţia paşnică a ştiinţei româneşti prin constituirea, în decembrie 1981, a Comitetului Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea", *menit să dea expresie dorinţei savanţilor români, întregului nostru popor, ca, pretutindeni, ştiinţa să contribuie în exclusivitate la fericirea oamenilor. Spunea, cu acel prilej, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu, prim viceprim-ministru al guvernului, preşedintele Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, preşedintele Comitetului Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea":* „Consider că, în împrejurările actuale — cînd asistăm la o agravare a situaţiei internaţionale, la sporirea pericolelor la adresa păcii şi independenţei popoarelor, ca urmare a accentuării cursei înarmărilor, a înmulţirii focarelor de conflicte şi război — toţi slujitorii ştiinţei, indiferent de domeniul în care îşi desfăşoară activitatea, au înalta îndatorire şi răspundere de a se manifesta în modul cel mai activ ca militanţi fermi pentru pace şi destindere internaţională. Între ştiinţă şi pace au existat întotdeauna o strînsă legătură, o condiţionare şi o determinare reciprocă. Întreaga evoluţie a umanităţii demonstrează că progresul şi pacea nu pot fi concepute fără contribuţia nemijlocită a ştiinţei, iar ştiinţa nu-şi poate afirma posibilităţile de progres decît în condiţii de pace".

Unindu-şi forţele, intensificînd conlucrarea pe plan internaţional, ştiinţa poate şi trebuie să devină cu adevărat o armă a vieţii, astfel încît toate popoarele să-şi poată spori contribuţia la patrimoniul cunoaşterii universale, ca pacea, securitatea şi colaborarea să triumfe pe planeta noastră.

I.O.

CEAUȘESCU – ROMÂNIA – PACE

situației din Orientul Apropiat. Încă de la declanșarea conflictului militar din 1967, România — primul stat socialist care a stabilit relații cu O.E.P., primind la București, din 1974, o reprezentanță permanentă a acestei organizații — a arătat că, în Orientul Apropiat, nu se poate instaura o pace justă și durabilă fără rezolvarea problemei palestiniene, fără recunoașterea dreptului poporului palestinian la autodeterminare, la un stat propriu independent, ca și a dreptului la existență al tuturor statelor din zonă. Intensificarea raporturilor de prietenie și solidaritate cu țările arabe, cu O.E.P., întreținerea de relații cu toate statele din zonă, inclusiv cu Israelul — chiar dacă, pentru început, nu toată lumea a înțeles realismul acestei poziții — au permis creșterea contribuției României la găsirea de soluții pentru o reglementare globală, justă și durabilă a crizei din Orientul Mijlociu.

Ca țară europeană, România s-a preocupat și se preocupă permanent de înfăptuirea securității pe continent. Militînd pentru normalizarea raporturilor dintre toate statele continentului, pe baza respectării independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, România a stabilit, încă din 1967, relații diplomatice cu Republica Federală Germania, considerînd că procesul de îmbunătățire a raporturilor dintre țările socialiste și R.F.G. constituie o necesitate pentru realizarea securității și păcii în Europa. Desfășurarea evenimentelor internaționale a evidențiat, pe deplin, justețea acestui punct de vedere. **„Pot spune,** arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu, că normalizarea relațiilor dintre România și Republica Federală Germania a contribuit atît la dezvoltarea raporturilor reciproce, cît și la normalizarea generală a situației din Europa — deci a consti-**

Tînăra generație sub semnul devizei mobilizatoare „PARTICIPARE, DEZVOLTARE, PACE"



Aspect de la lucrările reuniunii europene de pregătire a Anului Internațional al Tineretului (AIT). Onorată prin Mesajul adresat de către președintele Nicolae Ceaușescu participanților — mesaj primit călduros, cu deosebită atenție și interes —, reuniunea a dezbătut probleme de mare importanță pentru unirea forțelor tinerei generații și creșterea aportului ei la dezvoltarea economico-socială a fiecărei țări, la lupta pentru progres social, colaborare și pace în lume. „Noi considerăm — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — că actuala reuniune, ca, de altfel, întreaga pregătire și desfășurare a Anului Internațional al Tineretului, trebuie să ducă la intensificarea participării tinerei generații din Europa și din toate țările lumii la eforturile generale pentru soluționarea marilor probleme ale epocii noastre, pentru făurirea unei lumi mai drepte și mai bune, a păcii și colaborării"

La inițiativa României, în 1985, pe plan mondial va fi marcat Anul Internațional al Tineretului (A.I.T.), care se va desfășura sub generoasa deviză „Participare, Dezvoltare, Pace". Pregătirile pentru această acțiune de mare semnificație au fost urmărite și îndrumate, încă din 1981, de Comitetul consultativ al O.N.U. pentru A.I.T., al cărui președinte este tovarășul Nicu Ceaușescu, prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului.

Comitetul consultativ s-a întrunit în cadrul a trei sesiuni — în 1981, 1982 și în aprilie 1984, la Viena. La sesiunile din 1981 a fost adoptat programul de măsuri și activități în vederea marcării A.I.T., aprobat de Adunarea Generală a O.N.U., program pe care se întemeiază întreaga activitate a Comitetului. La sesiunea din 1982 s-a hotărît organizarea unor reuniuni regionale, respectiv pentru Africa, Asia și Pacific, Europa, America Latină și Asia de Vest. Acestea au avut loc în anul 1983 și s-au încheiat prin adoptarea de planuri de acțiuni care să conștientizeze și să sensibilizeze opinia publică și guvernele față de problemele actuale ale tinerei generații. Dintre reuniuni, cea europeană, desfășurată în România (5—9 septembrie

tuit o contribuţie la securitate şi pace". Realitatea a demonstrat justeţea acestei poziţii româneşti, ea fiind urmată, ulterior, şi de alte state socialiste din Europa.

De asemenea, încă din 1970, preşedintele **Nicolae Ceauşescu** a definit noul concept al securităţii pe continent, evidenţiind că ea reclamă **„un sistem de angajamente ferme din partea tuturor statelor, precum şi de măsuri concrete de natură să ducă la excluderea forţei şi ameninţării cu folosirea forţei în relaţiile interstatale, să ofere tuturor ţărilor garanţii depline că se află la adăpost de orice agresiune".** După cum se ştie, de-a lungul întregului proces de edificare a securităţii europene, România, preşedintele ei au adus contribuţii substanţiale, ţara noastră avînd un rol de pionierat în susţinerea ideii de Conferinţă general-europeană, militînd cu perseverenţă şi răbdare pentru depăşirea obstacolelor ivite, pentru punerea în aplicare a dispoziţiilor Actului final de la Helsinki, pentru instituţionalizarea şi permanentizarea acestui proces perfectibil. Ţara noastră se pronunţă pentru tratarea atentă şi aprofundată a tuturor aspectelor şi, în primul rînd, a problemelor în care progresele au fost minime sau aproape inexistente, cum este cazul dezarmării. România a atras, de nenumărate ori, atenţia asupra incompatibilităţii securităţii şi destinderii în Europa cu spirala crescîndă a cursei înarmărilor şi, în special, a celor nucleare.

Pacea, dezarmarea — obiective fundamentale

Punerea în aplicare a hotărîrii N.A.T.O. de instalare, în unele ţări vest-europene, a rachetelor americane cu rază medie de acţiune şi, ca urmare, adoptarea de către Uniunea Sovietică a contramăsurilor militare nu poate să nu afecteze climatul politic pe continent şi în lume, interesele vitale ale popoarelor.

1983), a adoptat „planul de la Costineşti", apreciat ca o contribuţie valoroasă la buna înţelegere şi colaborare între tineri şi organizaţiile de tineret din diferitele ţări ale continentului european. A treia sesiune a Comitetului consultativ al O.N.U. pentru A.I.T. a apreciat pozitiv analiza întreprinsă, la nivel regional, a situaţiei economico-sociale a tineretului şi efortul de elaborare a unor programe de acţiune, în conformitate cu problemele specifice ale tinerei generaţii din fiecare regiune. De asemenea, Comitetul a recomandat Adunării Generale a O.N.U. să dedice, la sesiunea sa din 1985, un număr adecvat de şedinţe plenare, special consacrate politicilor şi programelor destinate tineretului, care să se constituie în Conferinţa Mondială a Naţiunilor Unite pentru Anul Internaţional al Tineretului. Cea de-a patra sesiune a Comitetului, proiectată să se desfăşoare în 1985, urmează să elaboreze liniile generale ale unor programe viitoare în domeniul problematicii tineretului.

Pe baza activităţii Comitetului consultativ, care a chemat constant statele, organismele din sistemul O.N.U., organizaţiile de tineret să participe activ la pregătirea A.I.T., să-şi intensifice eforturile în vederea promovării unor politici şi programe pentru tineret, ca parte componentă a dezvoltării economice şi sociale a naţiunilor lor, au fost create 106 comitete naţionale, între care cel român, înfiinţat în anul 1981, alcătuit din 107 membri şi condus de primul secretar al C.C. al U.T.C.

Anul Internaţional al Tineretului — 1985 — coincide cu marcarea aniversării a patru decenii de la crearea Organizaţiei Naţiunilor Unite şi a două decenii de la adoptarea, în cadrul aceluiaşi for mondial, a primului document programatic vizînd rolul şi locul tinerei generaţii în lumea contemporană — Declaraţia cu privire la promovarea în rîndul tinerilor a idealurilor păcii, respectului reciproc şi înţelegerii între popoare (7 decembrie 1965) — un prestigios document adoptat de O.N.U. la iniţiativa României. În ultimii 20 de ani, contribuţiile şi propunerile concrete ale ţării noastre, iniţiativele româneşti în perspectiva Anului Internaţional al Tineretului s-au bucurat de un larg ecou în rîndul tinerilor de diferite orientări şi convingeri politice, precum şi al multor factori de decizie politică, guverne, instituţii interguvernamentale, agenţii specializate ale O.N.U.

Activitatea amplă, rodnică a României în promovarea problematicii tineretului pe plan mondial izvorăşte din convingerea fermă a ţării noastre, a preşedintelui Nicolae Ceauşescu că actuala tînără generaţie reprezintă, mai mult ca oricînd în istoria planetei, o forţă importantă a progresului, dezvoltării, o participantă activă la făurirea destinelor de pace ale umanităţii. „Cauza apărării păcii şi vieţii popoarelor — *subliniа preşedintele* Nicolae Ceauşescu — cere tineretului lumii ca — pe deasupra oricăror deosebiri de orientări şi concepţii politice, filosofice, ideologice şi religioase — să-şi dea mîna, să conlucreze tot mai strîns pentru a bara calea războiului, pentru a opri cursa înarmărilor".

Pregătirile pentru A.I.T., activitatea desfăşurată de Comitetul consultativ al O.N.U. pentru A.I.T., apropierea anului care va ridica la cote şi mai mari eforturile depuse pînă în prezent au pus şi pun în evidenţă interesele, idealurile şi aspiraţiile tinerei generaţii, dorinţa ei de a participa direct la procesul dezvoltării naţionale, precum şi la dezbaterea responsabilă, aprofundată, şi la soluţionarea echitabilă a marilor probleme cu care se confruntă contemporaneitatea. Preşedintele Comitetului consultativ al O.N.U. pentru A.I.T., tovarăşul Nicu Ceauşescu, arăta, recent, că este legitimă dorinţa tinerei generaţii de a i se recunoaşte cu adevărat un statut social-politic adecvat rolului său de puternică forţă socială, asociată tuturor proceselor novatoare, eforturilor popoarelor vizînd edificarea unei lumi a păcii, progresului şi colaborării pe planeta noastră.

Anul Internaţional al Tineretului este chemat, în concepţia tinerei generaţii din România şi a organizaţiilor sale politice şi profesionale, să dea o puternică expresie voinţei tinerilor de pretutindeni de a acţiona pentru înflorirea continuă a civilizaţiei umane, în condiţii de înţelegere, pace şi colaborare între popoare.

Doina Topor

CEAUȘESCU — ROMÂNIA — PACE



Este convingerea poporului român, a conducătorului său că producerea și amplasarea de noi arme nucleare pe continent și în lume nu constituie și nici nu poate constitui un mijloc de consolidare a securității și de apărare a păcii, ci, dimpotrivă, vor spori și mai mult gradul de insecuritate, vor mări pericolul unui război nuclear, ale cărui efecte distrugătoare nu vor ierta pe nimeni.

Pornind de la aprecierea președintelui Nicolae Ceaușescu că problema cardinală a zilelor noastre o constituie încetarea cursei înarmărilor, preîntîmpinarea războiului, apărarea dreptului fundamental al oamenilor, al popoarelor la viață, România acționează pentru a determina oprirea, atît a amplasării „euroarachetelor" americane, cît și a aplicării contramăsurilor anunțate de U.R.S.S., susține necesitatea reluării neîntîrziate a negocierilor sovieto-americane de la Geneva. Totodată, partidul și statul nostru se pronunță pentru tratative directe între țările membre ale Tratatului de la Varșovia și cele ale Pactului N.A.T.O., în vederea reducerii înarmărilor și îmbunătățirii climatului internațional. Relevind importanța reluării, cît mai curînd, a negocierilor dintre U.R.S.S. și S.U.A., România socialistă consideră că țările celor două blocuri militare, cît și alte state europene, trebuie să participe, sub o formă sau alta, la aceste tratative, să-și aducă contribuția la realizarea unui acord, a unor înțelegeri corespunzătoare, căci problemele dezarmării privesc toate popoarele europene.

În condițiile agravării situației internaționale, partidul și statul nostru apreciază că țările socialiste, țările în curs de dezvoltare și nealiniate, toate statele, popoarele, partidele progresiste și democratice de pretutindeni trebuie să facă totul pentru a opri accentuarea încordării, pentru reluarea și continuarea politicii de destindere.

În concepția României, pentru ca să fie trainică, destinderea trebuie să se bazeze pe principiile deplinei egalități în drepturi, respectării suveranității și independenței naționale, neamestecului în treburile interne ale altor state, renunțării la forță și la amenințarea cu forța, pe respectul dreptului fiecărui popor de a se dezvolta liber, pe calea progresului economic și social. Orice act de încălcare a acestor principii este de natură să pună grav în pericol cauza securității și păcii. Totodată, destinderea trebuie să se manifeste în raporturile dintre toate statele, indiferent de mărime, de orînduire social-economică. Destinderea presupune — mai mult, reclamă — excluderea măsurilor de presiune și de forță atît între marile puteri, cît și în raporturile acestora cu alte state. La acțiunile de înfăptuire și întărire a destinderii trebuie să participe toate statele lumii, în condiții de deplină egalitate. Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, destinderea se poate înfăptui numai cu participarea activă și egală a tuturor statelor, indiferent de mărime și de orînduire socială.

În concepția partidului și statului nostru, destinderea nu înseamnă menținerea statu-quo-ului politic și social în lume, ori împiedicarea luptei popoarelor pentru eliberare națională, pentru cucerirea independenței, pentru transformări revoluționare; de asemenea, ea trebuie să fie universală, și — ca și pacea — indivizibilă. Pentru a fi durabilă și reală, ea trebuie să fie consolidată prin măsuri concrete de dezangajare militară, de dezarmare nucleară. Fără asemenea măsuri, nu se poate vorbi de destindere, de pace și securitate, nici în Europa, nici în lume.

Exemplara activitate desfășurată de conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în elaborarea și înfăptuirea politicii externe a României socialiste are semnificații atît teoretice, cît și practice. Afirmarea în circuitul universal a concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu privind problemele majore ale contemporaneității, dovedită și prin traducerea în numeroase țări ale lumii a operei sale, probează, cu putere, influența uriașă a gîndirii social-politice a președintelui României, imensul său prestigiu internațional.

Ampla deschidere internațională a României, mai ales după Congresul al IX-lea al P.C.R., confirmarea de către viață a poziției partidului și statului nostru în problemele fundamentale ale contemporaneității au dus la afirmarea țării noastre în conștiința lumii ca unul dintre cei mai consecvenți și activi apărători ai cauzei păcii și progresului popoarelor.

Aurel Zamfirescu



Memoria mereu vie

a istoriei de luptă eroică

pentru independența

și propășirea patriei

Armata română în revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944

General-locotenent dr. Ilie Ceaușescu

Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă declanșată de întregul popor român la 23 August 1944, sub conducerea partidului comunist, reprezintă în istoria națională un eveniment de hotar, cu rezultate hotărîtoare în evoluția ulterioară a României. Revoluția din August 1944 — se arată în **Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind cea de-a 40-a aniversare a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă** — „a deschis o eră nouă în istoria multimilenară a poporului nostru /.../ Acționînd cu întreaga sa forță pentru zdrobirea mașinii de război hitleriste, poporul român și-a afirmat, încă o dată, cu strălucire, glorioasele sale tradiții de luptă pentru scuturarea jugului dominației străine, pentru dezvoltarea liberă și suverană, împotriva forțelor asupritoare, a politicii de înrobire a popoarelor".

În pregătirea declanșării și desfășurării victorioase a revoluției de eliberare socială și națională, partidul comunist a desfășurat o activitate susținută, energică și de mare amploare pentru formarea unui larg consens politic național, capabil să asigure unitatea națiunii în lupta pentru libertate. În acest sens, avînd drept coloană vertebrală Frontul Unic Muncitoresc, prin care partidul comunist realizase unitatea de acțiune a clasei muncitoare, s-a constituit, în vara anului 1944, cea mai largă coaliție de forțe politice democratice, antifasciste, făptuită vreodată în arena publică românească. Această coaliție, al cărei făurar a fost partidul comunist — forța politică cea mai profund atașată intereselor naționale fundamentale, cauzei independenței, suveranității și unității țării — și-a stabilit un program precis de acțiune revoluționară, care coincidea, practic, cu platforma de luptă a mișcării de rezistență națională înfățișată națiunii de către comuniști încă din anul 1941. În Declarația de constituire a Blocului Național Democratic din iunie 1944 se arată că obiectivele primordiale ale luptei poporului român, în acea etapă istorică, erau: încheierea armistițiului cu Națiunile Unite „în baza ofertei făcute de aliați", ieșirea țării din războiul hitlerist, eliberarea țării de ocupația germană, alăturarea ei la Națiunile Unite și restabilirea independenței și suveranității naționale. În scopul atingerii acestor obiective de interes național suprem se impunea înlăturarea regimului de dictatură antonesciană și înlocuirea lui „cu un regim constituțional, democratic, pe baza acordării drepturilor și libertăților civice tuturor cetățenilor țării".

O însemnătate de prim ordin pentru pregătirea, declanșarea și desfășurarea victorioasă a revoluției din August 1944 a avut-o atragerea armatei țării de către partidul comunist în frontul unic de luptă al întregu-



Artileriştii români la Podul Băneasa oprind o coloană hitleristă care intenţiona să pătrundă în zona de nord a Capitalei

lui popor pentru înfăptuirea obiectivelor momentului istoric. Este meritul covîrşitor al partidului comunist de a fi apreciat, cu luciditate şi competenţă, complexa situaţie politică şi militară a României şi de a fi stabilit că „salvarea ţării" de la o „adevărată catastrofă naţională" era posibilă prin lupta întregului popor, a armatei române. Prin aplicarea acestei concepţii, partidul comunist depăşea normele dogmatice existente în teoria şi practica revoluţionară a vremii, potrivit cărora o revoluţie trebuia, în mod necesar, să înceapă cu sfărîmarea armatei şi articulaţiilor statale ale vechiului regim. Şi în acest domeniu, partidul comunist vădea resursele sale uriaşe de originalitate, izvorîte din orientarea sa de fond privind înţelegerea adecvată a realităţilor social-economice şi politice naţionale, refuzul aplicării mecanice a unor modele revoluţionare valabile în alte împrejurări şi condiţii istorice.

Această orientare originală şi profund patriotică a partidului comunist faţă de oştire a fost exprimată cu limpezime în apelul adresat, în martie 1944, comandanţilor de mari unităţi, generalilor, ofiţerilor şi soldaţilor armatei noastre. „Interesul suprem naţional — se arată în apelul P.C.R. — cere ca România fără nici o întîrziere să rupă alianţa cu Hitler şi să întoarcă armele împotriva nemţilor, duşmanii comuni ai Naţiunilor Unite şi ai României. Numai astfel salvăm viitorul ţării, al poporului, al armatei... Armata şi comandanţii ei poartă o mare răspundere. Ei trebuie să-şi îndeplinească imediat datoria patriotică. Poporul nu va uita pe cei ce au fost alături de el în ceasul decisiv".

Atragerea armatei de partea revoluţiei, lupta ei hotărîtă, alături de popor, pentru eliberare socială şi naţională au fost posibile atît datorită acţiunii constante şi temeinice a partidului comunist, cît şi unui întreg complex de factori, dintre care cităm: tradiţia seculară a situării oştirii naţionale alături de întregul popor în lupta împotriva dominaţiei străine, pentru libertate, independenţă şi unitate; compoziţia socială a armatei, o oglindă fidelă a societăţii româneşti, în care, numericeşte, predominau clasele producătoare de bunuri materiale şi spirituale; starea de spirit profund antihitleristă şi antidictatorială din rîndurile militarilor, care conştientizau pericolul grav care îl reprezenta, pentru viitorul României, războiul împotriva Naţiunilor Unite; dorinţa ardentă a întregului organism militar naţional de a declanşa lupta pentru eliberarea părţii de nord-vest a ţării, smulsă samavolnic prin odiosul Dictat fascist de la Viena din 30 august 1940; etc.

În condiţiile interne şi internaţionale favorabile din vara anului 1944, bizuindu-se pe unanimitatea de voinţă şi acţiune a întregului popor, pe care o înfăptuise în perioada anterioară, partidul comunist a hotărît, la 23 august 1944, să declanşeze revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă. Dictatura antonesciană a fost răsturnată şi s-a instituit un nou regim de drepturi şi libertăţi democratice. România, în virtutea dreptului imprescriptibil al fiecărui stat de a lua toate măsurile în vederea apărării independenţei şi suveranităţii naţionale, a început imediat lupta împotriva Germaniei hitleriste. Aşa cum sublinia Declaraţia Partidului Comunist Român, dată publicităţii la declanşarea revoluţiei: „În ciocnirea inevitabilă cu forţele hitleriste, Partidul Comunist din România cheamă muncitorimea, ţărănimea, intelectualii şi pe toţi cetăţenii României la luptă fără cruţare, cu toate armele, împotriva duşmanului de moarte al poporului român, pentru asigurarea viitorului său".

La chemarea partidului comunist, a patriei, armata română, ca un singur om, a întors armele, fără nici o defecţiune sau rezervă, împotriva forţelor militare hitleriste, angajînd cu eroism şi abnegaţie, alături de întregul popor, lupta pentru eliberarea ţării. „Acţionînd în deplină unitate cu detaşamentele de



Trupele române defilînd pe străzile Clujului eliberat.

muncitori și țărani înarmați, cu gărzile patriotice și formațiunile de partizani — arată secretarul general al P.C.R. — armata a adus o importantă contribuție la răsturnarea dictaturii antonesciene, precum și la lichidarea rezistenței trupelor hitleriste, la eliberarea Capitalei și a altor orașe ale țării".

Comandamentul suprem național, acționînd la ordinele noului guvern instituit la 23 august 1944, în compunerea căruia se aflau și reprezentanți ai Partidului Comunist Român și Partidului Social-Democrat, a conceput și condus nemijlocit operațiile militare de eliberare a teritoriului național de sub ocupația hitleristă. Aceste operații militare, declanșate de forțele armate naționale într-o situație extraordinar de complexă (pe o mare parte a teritoriului național erau instalate considerabile efective ale Wehrmachtului, aflate în luptă cu armata sovietică la aripa de sud a frontului sovieto-german; în orașe, pe arterele de mare importanță, în punctele strategice, în zonele de interes economic și politic se aflau garnizoane germane; în vecinătate, în Iugoslavia și Bulgaria, precum și în nordul Transilvaniei, ocupat de Ungaria horthystă, erau dislocate mari unități și unități militare dușmane) au reprezentat „întoarcerea de arme" executată de oștirea română într-o impresionantă unitate.

Rapiditatea și caracterul unitar al angajării armatei române în revoluție — eveniment singular în istoria celui de-al doilea război mondial — a fost receptat, și mai este încă, de către unii istorici din străinătate, ca un fapt „enigmatic", de domeniul incredibilului. Istoricul vest-german Andreas Hillgruber, de exemplu, remarca, referindu-se la acest eveniment aproape fără precedent în istoria războaielor: „Este greu de dat un răspuns satisfăcător la întrebarea cum de a putut conducerea României să determine unitățile sale armate, care au luptat timp de patru ani împotriva Armatei Roșii, să treacă imediat de partea dușmanului de pînă atunci, fără ca aceasta să ducă la disensiuni în rîndul corpului ofițeresc și la apariția unor manifestări de descompunere în rîndul trupei".

Unanimitatea cu care oștirea română, demnă de glorioasele și îndelungatele sale tradiții de luptă pentru libertatea patriei, a răspuns în august 1944 la chemarea partidului comunist, a țării nu este nicidecum inexplicabilă. Concludent pentru modul în care au reacționat comandamentele și trupele române la 23 august 1944 este modul în care a acționat, chiar în aceeași seară, un detașament militar, de tăria unei brigăzi, instalat în dispozitivul unei mari unități germane, între Fălticeni și Gura Humorului. Comandantul detașamentului avea să consemneze în raportul, înaintat forurilor superioare, după acțiunile de luptă, motivația deciziei sale de a ataca imediat unitățile germane de care era flancat: „Proclamația (recepționată prin radio) era clară: de a lupta alături de armatele Națiunilor Unite contra inamicului din vest... concluzia logică a fost că nu pot să rămîn inactiv față de situația locală, căci retragerea armatei germane de pe teritoriul român nu se va face fără luptă și că, chiar dacă la început nu se va ataca sau dezarma, ulterior va urma una din aceste ipoteze. A trece de partea germanilor, sub ordinele cărora eram pus în acel moment, aducea un prejudiciu hotărîrii guvernului și Marelui stat major... și era și **contra sentimentului obștesc** (s.n.)... Hotărîrea: Lupta contra germanilor și ungurilor în cooperare cu armata sovietică...".

Armata română, sprijinită de formațiunile patriotice organizate în clandestinitate de către partidul comunist, de gărzi populare alcătuite spontan de cetățeni pe cuprinsul țării, de întregul popor, a început imediat acțiunile militare împotriva ocupanților.

Încleștări înverșunate au avut loc în București și în



Ostaşi români pe frontul din Ungaria

împrejurimile nordice ale Capitalei, unde forţele revoluţionare româneşti au eliminat, pînă la 28 august, orice prezenţă militară hitleristă. În interiorul oraşului, trupele române, sprijinite de patrioţii civili, au atacat şi lichidat rezistenţele hitleriste constituite în diverse edificii publice — la Prefectura de Ilfov, la Şcoala Superioară de Război, în hoteluri etc. —, luînd prizonieri numeroşi militari hitlerişti şi capturînd cantităţi importante de armament şi tehnică de luptă. Acţiunile militare din interiorul Capitalei s-au desfăşurat în condiţiile unor violente atacuri ale Luftwaffei germane. În zona Băneasa-Tunari-Otopeni, hitleriştii constituiseră o puternică grupare de forţe destinată să execute ordinul dat de Hitler în noaptea de 23/24 august 1944: „de a doborî puciul (termen sub care hitleriştii au desemnat revoluţia română), a captura pe rege şi camarila de la palat şi de a constitui un nou guvern în frunte cu un general filogerman". Forţele inamice de la nord de Capitală au încercat să pătrundă în oraş, în dimineaţa de 24 august 1944, dar au fost oprite. În zilele următoare, gruparea inamică din zona Băneasa-Otopeni a fost supusă unor atacuri concentrice ale trupelor române, şi a fost lichidată. Ultimele rămăşiţe ale ei, care îşi căutaseră scăparea spre nord, au fost capturate în după-amiaza de 28 august la Gherghiţa-Prahova. În luptele din zona Capitalei, forţele româneşti au provocat inamicului pierderi grele în morţi şi răniţi şi au capturat 6 998 de prizonieri (între care 7 generali, 536 ofiţeri şi 1 282 subofiţeri). Forţele române au înregistrat pierderi cifrate la aproximativ 1400 militari (morţi şi răniţi).

În Valea Prahovei luptele au fost, de asemenea, deosebit de aprige. La Ploieşti, Cîmpina, Tîrgşor, Brazi, Bucov, la Păuleşti, Vălenii de Munte sau Slănic şi în alte locuri, trupele române, cu sprijinul activ al detaşamentelor de patrioţi înarmaţi, au nimicit sau capturat o importantă grupare de forţe duşmane (aproximativ 29 000 de militari). Victoria obţinută de forţele revoluţionare româneşti în zona prahoveană — unde se aflau terenurile petrolifere şi instalaţiile de rafinare a ţiţeiului, de o mare însemnătate în ansamblul celui de-al doilea război mondial — a avut o importanţă cu totul deosebită. O lucrare scrisă de un grup de foşti generali ai Wehrmachtului sublinia referitor la pierderea zonei petrolifere din România: „Din punct de vedere al economiei de război, aceasta a fost pentru Germania cea mai grea lovitură, se poate spune chiar lovitura decisivă".

Şi în alte zone ale ţării, acţiunile militare declanşate de trupele române cu sprijinul populaţiei au fost finalizate prin nimicirea sau capturarea forţelor hitleriste. În Bărăgan, luptele au avut o desfăşurare complexă, forţele noastre angajînd atît grupările inamice care staţionau în această zonă, cît şi numeroasele coloane germane care se retrăgeau precipitat de pe frontul din Moldova şi îşi căutau scăparea, fie peste Dunăre în Bulgaria, fie, prin trecătorile Carpaţilor, în Transilvania, în liniile proprii. În consecinţă, forţele române au lichidat, într-o primă etapă, garnizoanele inamice — la Slobozia, Ţăndărei, Bărăganu, Lehliu, Călăraşi, Giurgiu ş.a. — şi, apoi, au angajat numeroasele coloane motorizate fracţionîndu-le şi nimicindu-le pe părţi — la Stîlpu, Pogoanele, Albeşti, Slobozia, Călăraşi, Olteniţa. În desfăşurarea acestor lupte, trupele române au primit un sprijin preţios din partea detaşamentelor populare înarmate, care s-au angajat cu hotărîre în lupta pe viaţă şi pe moarte cu duşmanul. Au fost luaţi numeroşi prizonieri: la Olteniţa — circa 600; la Călăraşi — aproape 6 500; la Ciocăneşti — 500; la Trestieni, Găiseni şi Floreşti (jud. Ilfov) — peste 1000.

Pe teritoriul dintre Dunăre şi mare, luptele desfăşurate împotriva inamicului au avut ca obiectiv atît lichidarea garnizoanelor ocupante din localităţi şi a coloanelor de trupe germane scăpate din zona frontului, cît şi neutralizarea puternicei forţe maritime din Marea Neagră şi fluvială de pe Dunăre. Astfel că, la fel ca şi în alte zone ale ţării, la aceste încleştări au luat parte categorii variate de trupe — grăniceri, marinari, aviatori, artilerişti, infanterişti, pontonieri etc. — cu sprijinul neprecupeţit al formaţiunilor de luptă patriotice. La Constanţa şi Medgidia, la Cernavodă şi



Trupe române după eliberarea orașului Banska Bistrica, din Cehoslovacia

Hîrșova, la Negru Vodă și în alte locuri, trupele noastre au obținut victorii strălucite. Pînă la sfîrșitul lunii august, cînd întreaga zonă a Dobrogei a fost eliberată, forțele revoluționare române au luat prizonieri peste 10 500 de militari inamici.

Luptele împotriva forțelor fluviale inamice nu s-au desfășurat doar pe segmentul dunărean care mărginește Dobrogea. Trupele române au atacat convoaiele de nave dușmane care încercau să se scurgă în amonte, pe fluviu, în toate porturile românești, la Oltenița, Giurgiu, Corabia, Bechet etc. Totodată, monitoarele noastre au desfășurat ample acțiuni militare pe fluviu, soldate cu scufundarea sau capturarea a zeci de nave inamice încărcate cu trupe sau material de război.

În Oltenia și estul Munteniei, forțele noastre au lichidat cu rapiditate prezența militară hitleristă în încleștări scurte și victorioase. La Șimian, Hinova și Izvoarele — județul Mehedinți; la Turnu Severin, pe teritoriul județelor Muscel și Argeș, la Craiova, Corabia, Slatina, Cîmpul Mare sau Slătioara, precum și în alte locuri, trupele noastre, cu sprijinul forțelor populare, au capturat sute de militari inamici și importante cantități de material de război.

O deosebită importanță pentru evoluția ulterioară a operațiilor militare împotriva Wehrmachtului a avut victoria obținută de forțele române în zona defileului Dunării, la Porțile de Fier. În acest spațiu, comandamentul hitlerist intenționa să realizeze joncțiunea între două grupări strategice germane — una operațională pe teritoriul românesc, cealaltă în Iugoslavia și Grecia —, încredințîndu-le misiunea de a opune rezistență pe un front amenajat pe culmile Carpaților și Balcanilor Occidentali. Lupte grele pentru eliberarea acestei zone au desfășurat trupele noastre la Gura Văii, Orșova, Vîrciorova, Moldova Veche și în alte puncte. Victoria trupelor noastre în spațiul Porților de Fier ale Dunării, conjugată cu biruința obținută în sudul Transilvaniei și Crișanei și în Banat a determinat eșecul planului strategic hitlerist.

În sudul Transilvaniei și Crișanei și în Banat, forțele române au avut o dublă misiune: pe de o parte, să nimicească ori să captureze grupările hitleriste din aceste regiuni și, pe de altă parte, să împiedice pătrunderea unor forțe dușmane de dincolo de frontiere sau de peste linia de demarcație româno-ungară impusă României prin Dictatul de la Viena. În îndeplinirea acestor misiuni, trupele române, în cooperare cu forțele populare, au desfășurat lupte victorioase la Brașov, Prejmer, Sibiu, Sebeș-Alba, Vințul de Jos, Aiud, Alba Iulia, Arad, Lipova, Caransebeș, Radna, Lugoj, Reșița etc. Înalta misiune care le-a fost încredințată a fost executată exemplar, munții Carpați rămînînd în stăpînirea noastră, fapt ce a avut o însemnătate remarcabilă în desfășurarea celui de-al doilea război mondial.

Concomitent, în această zonă, trupele române au trecut la ofensivă și au eliberat, la 30 august 1944, primele porțiuni din pămîntul transilvan răpit de fasciști prin odiosul Dictat de la Viena. Comandantul Corpului de Munte a raportat plin de mîndrie Marelui Stat Major acest fapt de arme: „Astăzi, 30 august 1944, cînd se împlinesc 4 ani de la căderea primelor orașe din Ardealul de Nord, în sectorul Brașov s-au trecut granițele (impuse de fasciști) și prin luptă s-a ocupat primul obiectiv: pantele nord Vîlcele — sud Sîncraiu — 2 km nord Bicfalău — Ilarie — Bicfalău". Era începutul epopeii glorioase a eliberării pămîntului străbun transilvan răpit țării la 30 august 1940, pe care armata noastră, sprijinită de întregul popor, mobilizat de înflăcărata chemare comunistă „Totul pentru front, totul pentru victorie", o va scrie în perioada următoare.

O importantă operație militară au executat, în intervalul 23—31 august 1944, trupele române aflate la începutul insurecției la aripa de sud a frontului sovieto-german. La ordinele Marelui Stat Major, ele au angajat, în noaptea de 23 spre 24 august, repliera spre sud, deschizîndu-și drum cu armele în fața rezistențelor hitleriste. Unele unități și mari unități au început lupta în sectoarele care se găseau împotriva inamicului — cum a fost cazul detașamentului din zona Fălti-

ceni—Gura Humorului, al comandamentelor 103 şi 104 munte, Regimentului 17 infanterie, Brigăzii 6 artilerie, părţi din Divizia 1 blindată sau Divizia 4 infanterie — iar altele s-au deplasat cu rapiditate în zonele indicate de Marele Stat Major, concentrîndu-se în vederea ofensivei ulterioare din Transilvania.

Luptele desfăşurate cu inamicul în intervalul 23—31 august 1944 s-au încheiat cu victoria desăvîrşită a armatei noastre, a întregului popor. Şeful Marelui Stat Major a raportat comandantului suprem al oştirii, la 31 august 1944, că „în 8 zile de lupte grele în special în zonele Bucureşti, Ploieşti, Călăraşi, Slobozia, în regiunea Şimian, Gura Văii (Mehedinţi) şi Vinţul de Jos, Alba Iulia, în care superioritatea materială (mijloace speciale) şi în trupe bine comandate şi instruite era de partea adversarului, unităţile din interior (diviziile de recruţi şi toate şcolile militare de ofiţeri şi subofiţeri activi şi de rezervă) şi parte din armatele foste în operaţiuni pe frontul de est au reuşit să zdrobească înverşunata rezistenţă germană, să curețe complet teritoriul naţional de inamic, împiedicîndu-l să constituie un nou front defensiv pe Carpaţi... Cu aceeaşi credinţă în destinele neamului şi cu acelaşi devotament total... armata aşteaptă cu răbdare ordinul pentru asaltul general şi decisiv care să ducă la eliberarea Ardealului de Nord."

În cursul acestor lupte înverşunate, armata română, în deplină unitate de voinţă şi acţiune cu întregul popor, săvîrşind exemplare fapte de vitejie şi eroism, a eliberat părţile centrale şi sudice ale ţării, cu o suprafaţă de circa 150 000 km pătraţi.

Forţele insurecţionale române au nimicit în lupte peste 5 000 de soldaţi şi ofiţeri germani şi au capturat 56 455 de prizonieri, între care 14 generali şi 1 421 de ofiţeri, ceea ce reprezintă echivalentul a mai mult de 6 divizii ale Wehrmachtului. Totodată, forţele noastre au capturat o importantă cantitate de material de război: 222 avioane, 438 de nave fluviale (alte 60 au fost scufundate), armament şi muniţie, vehicule militare, echipament etc.

În timpul acestor lupte, armata noastră a acţionat cu 38 de divizii, diferite unităţi de armată şi corp de armată, unităţile şi formaţiunile marinei şi aviaţiei; şcoli militare şi centre de instrucţie, subunităţi de jandarmi, totalizînd un efectiv de 465 659 de militari. Din rîndurile lor au căzut în lupte (morţi şi răniţi), pentru cauza sfîntă a libertăţii şi unităţii patriei, peste 8 500 de militari.

Victoria românească din august 1944 a avut o însemnătate remarcabilă în cadrul celui de-al doilea război mondial. Ea a facilitat armatei sovietice zdrobirea rapidă, în operaţia Iaşi-Chişinău, a unei grupări strategice germane, a creat o situaţie fără ieşire pentru dispozitivul militar german din Balcani, expunîndu-l unei înfrîngeri iminente. Totodată, menţinînd ferm în stăpînire Carpaţii Meridionali şi Occidentali, trupele române au creat un vast "cap de pod" strategic în sudul Transilvaniei şi Crişanei şi în Banat, cu o suprafaţă de circa 50 000 km pătraţi, în care s-au concentrat forţe române şi sovietice care vor dezvolta, victorios, ofensivele ulterioare împotriva Wehrmachtului.

Calculele efectuate în istoriografia românească atestă faptul că, prin performanţele militare realizate în august 1944, România a grăbit finalul celui de-al doilea război mondial cu circa 200 de zile, scutind omenirea de jertfe umane şi materiale incalculabile. Un ziar străin scria, la 25 august 1944, că istoria va consemna actul de la 23 August „ca unul din cele mai hotărîtoare evenimente ale întregului război".

Această victorie, înscrisă cu litere de aur în istoria militară multimilenară a poporului român, a fost obţinută graţie cooperării strînse a armatei cu întregul popor, sprijinului militar furnizat trupelor de gărzile populare înarmate, mobilizate la luptă de partidul comunist. Angajarea în încleştările cu duşmanul a populaţiei, utilizarea unor procedee specifice pentru înfrîngerea acestuia au conferit bătăliilor împotriva Wehrmachtului, din august 1944, caracteristicile unui veritabil război popular, coordonat cu competenţă de comandamentul suprem naţional.

Ca totdeauna în trecutul nostru, în lupta împotriva marilor imperii expansioniste — acum 2 500 de ani contra agresiunii persane, în vremea lui Dromichaites împotriva celei macedonene, în epopeea eroică scrisă de regele-erou Decebal, în rezistenţa împotriva năvălirilor populaţiilor migratoare sau în cea a luptei antiotomane sub conducerea lui Mircea cel Bătrîn, Ştefan cel Mare, Iancu de Hunedoara sau Mihai Viteazul, la Plevna şi Rahova în 1877, la Mărăşti, Mărăşeşti sau Oituz în 1917 —, armata ţării, umăr la umăr cu poporul, a făcut în August 1944, zid de netrecut duşmanilor, a asigurat patriei independenţa şi unitatea.

Pe linia strălucitelor sale tradiţii de luptă, armata României socialiste stă de strajă astăzi, împreună cu întreaga naţiune, cuceririlor anilor revoluţiei şi construcţiei socialiste, gata oricînd să execute ordinele patriei, să apere libertatea şi unitatea gliei străbune.

Bine instruită şi pregătită politic, dotată cu armament şi tehnică de luptă modernă — cea mai mare parte produsă de industria noastră socialistă —, desfăşurînd întreaga activitate de pregătire de luptă şi politică în spiritul Directivei Comandantului Suprem, armata noastră de astăzi este demnă continuatoare a oştirii româneşti dintotdeauna, ale cărei drapele au fost acoperite de gloria biruinţei în lupta împotriva duşmanilor invadatori. Inspirîndu-se din bogatul tezaur al experienţei noastre istorice, Partidul Comunist Român a fundamentat doctrina militară naţională, al cărei principiu călăuzitor este apărarea independenţei, suveranităţii şi unităţii patriei, prin efortul general al întregului popor. Definind genul de ripostă care va fi dat unor forţe militare invadatoare, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** a arătat că **„un eventual război în viitor nu poate fi decît un război de apărare, la care va participa întregul popor"**. Doctrina militară românească actuală are ca obiectiv fundamental apărarea independenţei şi suveranităţii naţionale şi conferă armatei rolul de pivot al întregului sistem de apărare naţională, în care este cuprinsă întreaga populaţie a ţării capabilă de luptă. **„România socialistă** — arată secretarul general al P.C.R. — **nu urmăreşte şi nu va urmări niciodată ţeluri agresive, împotriva vreunui stat"**; în orice împrejurări poporul român **„va lupta numai şi numai pentru apărarea independenţei şi suveranităţii sale, împotriva oricărei încercări de dominaţie şi asuprire, pentru a asigura naţiunii noastre dreptul de a-şi făuri societatea socialistă şi comunistă în mod liber"**.

Un principiu cardinal al politicii partidului şi statului nostru este cel conform căruia conducerea sistemului apărării naţionale este exercitată de Partidul Comunist Român, de organele supreme ale puterii de stat. Aşa cum a subliniat secretarul general al partidului, **„singurul conducător al forţelor noastre armate este partidul, guvernul, comandamentul suprem naţional. Numai acestea pot da ordine armatei noastre şi numai aceste ordine pot fi executate în Republica Socialistă România"**.

Memoria mereu vie
a istoriei de luptă eroică
pentru independența
și propășirea patriei



23 AUGUST 1944
în conștiința lumii

În rîndul statelor care și-au gravat pentru totdeauna numele în marea epopee antifascistă, România se înscrie la loc de cinste atît prin glorioasa revoluție de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, care a avut profunde implicații asupra desfășurării celui de-al doilea război mondial, cît și prin contribuția adusă de armata română, sprijinită larg de întregul popor, la marea victorie asupra Germaniei naziste. Aportul României la cauza nobilă a înfringerii mașinii de război hitleriste s-a bucurat de o largă recunoaștere și apreciere pe plan internațional. Relevînd acest fapt, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** arată: **„Lupta eroică a poporului român împotriva Germaniei hitleriste, contribuția sa prețioasă la victoria asupra fascismului și-au găsit o largă recunoaștere în opinia publică internațională".**

Și într-adevăr, prin dimensiunile sale interne și internaționale, prin consecințele și învățămintele ei, cotitura istorică românească din august 1944, cu corolarul ei — participarea armatei române la înfrîngerea Reichului nazist — a avut un amplu răsunet peste hotare, atrăgînd atenția întregii lumi asupra României. Ziarul sovietic „Pravda" consemna, în acele zile, cu deplin temei, că „în România se petrec evenimente care nu pot să nu atragă o atenție deosebită", deoarece fapta ei „depășește cadrul României". Indiferent de proveniență, țări aliate, țări neutre și chiar inamice, aprecierile străine sînt unanime în a recunoaște multiplele consecințe ale actului istoric românesc asupra desfășurării cursului războiului, evidențiind, totodată, prețioasa contribuție a poporului român la victoria asupra fascismului.

Interesul manifestat peste hotare față de actul memorabil al poporului român, de acum 40 de ani, s-a datorat faptului că el a intervenit în împrejurările, așa cum avea să sublinieze reprezentantul sovietic la Conferința de pace de la Paris, cînd „nu erau încă evidente perspectivele dezvoltării viitoare a evenimentelor" și cînd „soarta Germaniei hitleriste era departe de a fi clară". Reținem, în acest context, remarca unui ziar din India, care la 29 august 1944, referindu-se la acțiunea istorică a românilor, semnala: „Ei par să-și fi ales bine momentul. Din punctul de vedere al aliaților, el este sigur bine ales și aliații ar trebui să le fie recunoscători".

Cele semnalate erau întru totul evidente, deoarece în ajunul actului revoluționar, din august 1944, din România, Germania nazistă, deși primise lovituri puternice și pierduse inițiativa strategică, dispunea încă de un teritoriu relativ întins, de forța armată însumînd milioane de oameni și resurse mari pentru producția de armament și tehnică militară. Așa se și explică satisfacția și bucuria cu care opinia publică antihitleristă de pretutindeni a salutat aderarea României la coaliția antifascistă, văzînd în aceasta o accentuare a superiorității de forțe în favoarea Națiunilor Unite. Astfel, postul de radio american pentru Europa anunța, în noaptea de 23 spre 24 august: „De acum înainte, România este un nou aliat în tabăra Națiunilor Unite, ea manifestîndu-și voința de a se alătura la lupta ce se duce împotriva inamicului comun". În zorii zilei de 24 august, postul de radio Londra comenta, în felul următor, evenimentul major din țara noastră: „România a trecut, acum, în rîndul Națiunilor Unite, care luptă astăzi pentru civilizație, împotriva stăpînirii Europei de către germani. Fapta României constituie un act de mare curaj, și acest act va grăbi sfîrșitul războiului". Concordanța în timp a insurecțiilor de la Paris și din România a stîrnit interesul patrioților francezi față de evenimentele din țara noastră. Știrea despre aderarea României la coaliția antihitleristă — scria, la 24 august, ziarul „Le front national" —, „care sosește în plină insurecție a Parisului, îi va umple de bucurie pe luptătorii noștri".

În timp ce evenimentele din România erau salutate cu căldură și simpatie de forțele democratice și antifasciste de pretutindeni, ele au produs o puternică

spaimă și derută în rîndurile cercurilor naziste. Autoritățile militare hitleriste, comentînd consecințele actului revoluționar din țara noastră pentru mașina lor de război, conchideau: „23 august înseamnă nu numai și nu atît pierderea unui aliat, cît mai ales adăugarea unui nou adversar".

Observatori și comentatori militari străini au remarcat, chiar de la început, implicațiile operative și militar-strategice ale trecerii României de partea Națiunilor Unite și ale intrării ei în războiul contra Reichului și aliaților lui. Astfel, o primă consecință a desfășurării victorioase a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din România, declanșată în împrejurările favorabile create de ofensiva armatei sovietice la aripa de sud a frontului sovieto-german, a reprezentat-o spulberarea intențiilor Comandamentului nazist de a stabiliza frontul pe teritoriul românesc, hitleriștii fiind lipsiți de posibilitatea folosirii aliniamentelor strategice de apărare pe care le oferea spațiul geografic românesc. „Nicăieri pe pămîntul românesc — evoca radio Moscova — nemții n-au reușit să repete evenimentele care au avut loc în Italia de nord în vara anului 1943. Ei n-au reușit să dezarmeze armata română și să ocupe principalele poziții strategice".

Pe lîngă faptul că Germania a pierdut importante poziții strategice-cheie, remarcabile au fost consecințele actului revoluționar românesc în ceea ce privește anihilarea și nimicirea unor importante forțe umane și tehnice ale inamicului. Între 23 și 31 august 1944, armata română și formațiunile de luptă patriotice au curățat de inamicul hitlerist două treimi din teritoriul de atunci al țării, adică Muntenia, Oltenia, Banatul, sudul Transilvaniei și Crișanei. În numai opt zile de aspre înfruntări, efectivele germane scoase din luptă se cifrează la peste 61 000 de oameni (prizonieri și morți), echivalînd cu circa 6 divizii. Faptele de arme ale poporului român erau urmărite și comentate peste hotare zi de zi. Ziarul comuniștilor francezi, „L'Humanité", în numărul din 28 august 1944, își anunța cu satisfacție cititorii că „românii i-au gonit pe germani din București". Alte agenții și organe de presă străine semnalau eliberarea Ploieștiului și a zonei din Valea Prahovei. În depărtata Chină un ziar își informa cititorii că „trupele române desfășoară lupta la Constanța, de-a lungul Mării Negre, împotriva trupelor germane". Ca într-un film, se derulau, în publicistica străină a acelor vremuri, nume ale localităților românești, remarcate prin luptele purtate împotriva hitleriștilor.

O altă consecință majoră a evenimentelor din România — comentată pe larg peste hotare — este aceea că insurecția română, prin lichidarea tuturor rezistențelor germane de pe 2/3 din suprafața de atunci a țării, a deschis calea transferării frontului, de către comandamentul sovietic, cu circa 800 km spre sud-vest, adică din zona Focșani-Galați-Tulcea pînă la frontiera cu Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria și pozițiile apărate de trupele române în Podișul Transilvaniei și vest de Carpații Occidentali. Evoluția evenimentelor din România, cu începere de la 23 august 1944 — apreciază, pe bună dreptate, istoricii militari sovietici — „a creat, în ansamblu, condiții politice și militare favorabile pentru acțiunile Armatei Roșii". Referindu-se tot la acest aspect al însemnătății internaționale a actului de la 23 August din țara noastră, doi ofițeri superiori francezi, într-un articol intitulat „România alături de Națiunile Unite", conchideau că, prin victoria forțelor insurecționale, înaintarea trupelor sovietice pe teritoriul românesc eliberat s-a transformat într-un adevărat marș strategic. „Armatele sovietice au putut să străbată țara în marș, cu arma pe umăr, îndreptîndu-se spre Ungaria și Bulgaria și concentrîndu-se în centrul și vestul Transilvaniei".

Alungarea trupelor germane de pe un spațiu de circa 150 000 de km², însumată cu menținerea de către trupele române a unui „cap de pod transcarpatic", întins pe o suprafață de 50 000 km², au contribuit la prăbușirea frontului din sud-estul Europei, la deschiderea unor noi direcții strategice spre Balcani și Europa centrală, la grăbirea înfrîngerii depline a Germaniei hitleriste. Acest fapt a fost apreciat la unison și la modul superlativ peste hotare. Reținem, în acest context, cîteva din aprecierile vremii. Astfel, postul oficial de radio al Angliei sublinia, la 24 august: „prin ieșirea din luptă a României..., întregul edificiu nazist din Balcani începe să se năruie. Consecințele pentru viitorul mers al războiului sînt incalculabile... Gestul României va fi un exemplu de urmat pentru Bulgaria, Finlanda și Ungaria". La rîndul său, postul de radio din New York exprima, la 18 septembrie 1944, opinia că „dezastrul german din România a pecetluit soarta armatelor Reichului din Balcani. Prin trecerea României de partea aliaților, drumul de sud-est, care duce la Budapesta, Praga și Viena, este deschis... Este, deci, legitim ca poporul român să aibă, în momentul de față, un sentiment de satisfacție, căci România are o contribuție însemnată la grăbirea sfîrșitului. Este o contribuție de care poporul român poate să se felicite". Ziarul francez „Le Parisien Libéré", în numărul din 27 august, constata: „În istorie, România va avea onoarea de a fi prima în Balcani care a dat semnalul pentru... a grăbi prăbușirea germană, a ridicat stindardul eliberării în această parte a Europei". În același spirit, ziarul elvețian „Der Bund", din 25 august, releva: „Cotitura din România constituie cea mai mare breșă făcută în zidul fortăreței germane; din acest moment se poate sconta pe înfrîngerea ei rapidă". Asemenea aprecieri le întîlnim și în publicistica vremii din țări situate pe alte continente. În acest sens, ziarul argentinian „La Nacion" remarca, la 26 august 1944, că „acțiunea română deschide o breșă în sud-estul fortăreței hitleriste, prin care nu vor întîrzia să se precipite celelalte țări balcanice. Această onoare și acest risc — subliniază ziarul — i-au revenit României". Sintetizînd aceste aprecieri, ziarul sovietic „Pravda" scria, la 28 august 1944: „Importanța ieșirii României din Axă depășește cadrul României. Presa străină are dreptate să spună că aceasta înseamnă prăbușirea întregului sistem german de apărare în Balcani".

Înseși căpeteniile armatei germane au fost nevoite să recunoască gravele consecințe provocate Germaniei și aliaților ei de actul memorabil al poporului român. Într-un raport înaintat lui Hitler, generalii Keitel și Guderian apreciau că evenimentele din România „pe lîngă consecințe imediate de ordin militar, au produs, în același timp, o răsturnare de fronturi extrem de periculoasă, ce va duce la pierderea teritoriului nu numai al României, ci și al Bulgariei, Iugoslaviei și Greciei, punînd în pericol toată armata germană din Balcani".

Publicistica străină evidenția, de asemenea, că aderarea României la coaliția antihitleristă a contribuit la

o accentuare a raportului de forțe în favoarea acesteia și din punct de vedere economic. Din acest moment, Germania nazistă a fost lipsită de bogățiile naturale românești, ele fiind puse în slujba efortului economic al României la victoria finală împotriva hitlerismului. Consemnînd acest fapt, revista sovietică „Voina i rabocii class" scria, la 1 septembrie 1944, că „înfrîngerea nemților în România va avea, de asemenea, pentru Germania, și mai grele repercusiuni economice. Odată cu România, nemții au pierdut și petrolul și griul românesc. În economia germană de război, acest lucru produce un gol atît de mare, încît întreaga lui importanță nu poate fi estimată acum". Exemplificăm acest aspect și cu o apreciere făcută de ziarul francez „Libération", care nota că, pentru Germania, „căderea Ploieștiului" atrage după sine pierderea întregii regiuni petrolifere române. Astfel, susținea ziarul, „dispare o treime din disponibilul ei de carburanți, restul fiind fabricat de uzinele de benzină sintetică. Acest dezastru va avea repercusiuni rapide asupra tuturor fronturilor".

Influența externă a evenimentelor din august 1944, din România, s-a resimțit cu putere pe plan politic-moral, determinînd o agravare a crizei regimurilor în țările legate încă de Germania nazistă. În Bulgaria, organele de conducere ale mișcării de rezistență au subliniat, în numeroase apeluri, manifeste și articole, că „trecerea României de partea aliaților a dus țara noastră (Bulgaria — n.n.) la o izolare deplină", că „situația nou creată..., în special în România, a provocat tulburare și panică în rîndurile cercurilor fasciste" și că ceea ce a făcut poporul român „trebuie să facem și noi". Actul de la 23 august 1944 din România a avut o mare rezonanță în Ungaria. „Evenimentele din România — se nota într-un raport, din 31 august, al autorităților horthyste din Budapesta — au zguduit Ungaria și au produs un considerabil efect distructiv în sufletele oamenilor..., deoarece în mod neînduplecat au pus în fața poporului ungar... eventuala alternativă de a urma exemplul românesc". Tocmai spre a se evita repetarea evenimentelor din România, au fost aduse la conducerea Ungariei elemente mai fidele Germaniei naziste.

Actul istoric al poporului român de la 23 August 1944 a stimulat mișcările de rezistență din Iugoslavia, Grecia, Albania, Cehoslovacia, Polonia, fiind apreciat în mod elogios în țările respective. Ziarul iugoslav „Politika" aprecia că, prin insurecția română, „s-a dat o lovitură serioasă forțelor din Balcani ale celui de al III-lea Reich. A fost străpuns întregul sistem de apărare al armatelor fasciste și a fost grăbită înfrîngerea lor". „Elefteria", organ al luptei de eliberare a poporului grec, sublinia, la 25 august 1944, uriașa semnificație a acțiunii României „pentru evoluția nu numai a situației militare în Balcani, dar și a orientării politice pe care o urmează aliații în sud-estul Europei". Asemenea aprecieri s-au făcut și în celelalte țări. La rîndul lor, succesele repurtate de armata de eliberare națională iugoslavă și de acțiunile de rezistență albaneze, grecești, poloneze, cehoslovace au dus, alături de loviturile trupelor aliate, la imobilizarea a numeroase efective și mijloace ale Germaniei și au limitat posibilitățile Wehrmachtului de a transfera forțe masive din această zonă spre România.

Revoluția de eliberare socială și națională din august 1944 a însemnat pentru poporul român începutul războiului antihitlerist. În cursul celor 260 de zile de luptă, armata română, alături de armata sovietică, a alungat, prin lupte grele, trupele hitleristo-horthyste din partea de nord a Transilvaniei, dezrobind întregul teritoriu al patriei, a luat parte activă la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, luptînd cu eroism pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei fasciste. Efortul militar deosebit al României în războiul antihitlerist rezultă din indicatorii numerici ai efectivelor angajate în luptă, care, de la 23 august 1944 și pînă la victoria finală, au totalizat aproape 540 000 de oameni, țara noastră situîndu-se, sub acest aspect, la valorile cele mai ridicate în rîndurile statelor care au înfruntat Germania hitleristă.

Vitejia armatei române în marile încleștări cu mașina de război germană, contribuția României la războiul antihitlerist s-au bucurat de o înaltă apreciere din partea coaliției antihitleriste. Numeroase ordine de zi ale Comandamentului Suprem Sovietic și comunicate de război au evidențiat dîrzenia și eroismul trupelor române. Peste 190 000 de ostași și ofițeri au fost distinși cu ordine și medalii sovietice, și multe alte mii cu decorații cehoslovace și ungare, pentru faptele lor de arme. O elocventă apreciere a contribuției țării noastre la înfrîngerea nazismului și-a găsit exprimarea în Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. din 6 iulie 1945, prin care șefului statului român i s-a conferit Ordinul „Victoria" — cea mai înaltă distincție de război sovietică —, „pentru actul curajos al cotiturii hotărîtoare a politicii României spre ruptura cu Germania hitleristă și alianța cu Națiunile Unite, în clipa cînd încă nu se precizase clar înfrîngerea Germaniei".

În Marea Britanie, Arthur Eden, ministrul de externe, declara la 29 septembrie 1944, în Camera Comunelor, că „România a dat un ajutor substanțial cauzei aliaților". La 7 ianuarie 1945, radio Londra aprecia că, „dintre națiunile care luptă împotriva Germaniei hitleriste, România se situează azi în al patrulea rînd în ce privește numărul de ostași care participă la bătălia de distrugere a nazismului".

Contribuția României la încheierea victorioasă a marii conflagrații s-a bucurat, de asemenea, de aprecieri pozitive în rîndul opiniei publice franceze. Doi autori francezi, generalul Cochet și locotenent-colonelul Paquier, într-un articol pe care l-am mai evocat, scriau: „Timp de două sute șaizeci de zile, mai precis de la 23 august 1944 pînă la 12 mai 1945, forțele române au luptat alături de armata sovietică... Francezii care au luptat alături de români în timpul războiului 1914—1918 au putut să aprecieze puterea lor de rezistență, unitatea lor morală și patriotismul lor îndîrjit". În emisiunea din 13 ianuarie 1946, postul de radio Paris aprecia că „România a determinat, prin contribuția ei, o scurtare a războiului cu cel puțin șase luni". Ca o sinteză a acestor aprecieri, ziarul „Défense de la France" își manifesta convingerea că, prin contribuția sa la războiul antihitlerist, România „este asigurată să regăsească în ora păcii simpatia din partea aliaților".

Puncte de vedere asemănătoare au fost emise și în alte țări, ca Cehoslovacia, Grecia, Turcia, Italia, Suedia ș.a.

Toate aceste mărturii pe care le-am evocat, precum și multe altele, atestă cu pregnanță semnificația internațională a actului de la 23 August 1944 al poporului român și contribuția lui activă la războiul antihitlerist.

Dr. Gheorghe Unc

Memoria mereu vie a istoriei de luptă eroică pentru independența și propășirea patriei

1939-1984

Ecoul peste timp al unei înălțătoare pilde de patriotism

Anii de după primul război mondial au cunoscut ascensiunea, în viața politică din unele state europene, a forțelor politice reacționare, fasciste și de extremă dreaptă. Astfel, rînd pe rînd, în Ungaria (1920), Italia (1922), Bulgaria (1923), Portugalia (1926), Polonia (1926), Iugoslavia (1929) au venit la putere regimuri dictatoriale sau fasciste. În ianuarie 1933, în centrul Europei, în Germania, a fost instaurat regimul nazist, varianta cea mai reacționară, mai agresivă și mai antiumană a fascismului internațional. A urmat, apoi, instaurarea unor regimuri fasciste sau totalitare în Austria (1933), Grecia (1936), Spania (1939), concomitent cu recrudescența în alte țări de pe continent a mișcărilor fasciste și de extremă dreaptă. „**Fascismul** — arată tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România — **a putut triumfa într-un mare număr de state, atît datorită unor cauze economico-sociale, cît și lipsei de unitate a clasei muncitoare, a comuniștilor și socialiștilor, a celorlalte forțe democratice antifasciste**".

Pe plan internațional, perioada care a urmat venirii hitlerismului la putere în Germania a fost marcată de numeroase încălcări flagrante ale tratatelor de pace, de acte de agresiune săvîrșite de Germania și de aliații săi — Japonia și Italia — împotriva unor țări și popoare din Europa, Asia și Africa, de ascensiunea, în viața politică internațională, a forțelor agresive, revanșarde și revizioniste, de creșterea pericolului izbucnirii unui nou război mondial. Astfel, Japonia militaristă, care încă din 1931 declanșase un război de cotropire în Manciuria, și-a extins agresiunea împotriva Chinei, iar Italia a atacat, în 1935, Etiopia. În Europa, Germania hitleristă a început să ducă o politică de încălcare grosolană a prevederilor tratatelor de pace, de pregătiri militare intense, de revanșă și de instigare la război, de revizuiri teritoriale. În acest scop, ea s-a retras de la Conferința dezarmării și din Liga Națiunilor, a remilitarizat Rhenania etc. La 25 octombrie 1935, Germania și Italia au semnat un acord care consfințea constituirea blocului militar agresiv „axa Roma-Berlin", în jurul căreia au început să graviteze toate statele revizioniste din Europa.

Această evoluție a situației internaționale, ce punea în pericol ordinea politico-teritorială existentă, a provocat o profundă îngrijorare în România. Marea Unire, pe care poporul român o realizase în 1918, după lupte îndelungate, se afla în pericol, independența, suveranitatea și integritatea țării erau direct amenințate de politica agresivă a țărilor fasciste și revizioniste. În mod obiectiv, politica externă a României, avînd drept țel fundamental apărarea marilor cuceriri ale poporului român, era opusă politicii

CEAUȘESCU ROMÂNIA PACE

de forță în relațiile internaționale, războiului, fascismului, revizionismului. De la tribuna parlamentului român, Nicolae Titulescu demasca semnificația profund reacționară, contrară intereselor vitale ale poporului român, a politicii agresive și revizioniste. „Revizionismul — declara marele diplomat și patriot — nu este pentru România numai amputarea moșiei strămoșești. Revizuirea este amputarea atribuțiunilor istorice ale neamului nostru tocmai în clipa în care el și-a desăvîrșit unitatea. Din nedreptățile istorice suferite de poporul nostru, unii care au fost feriți de ele voiesc să deducă privilegii pentru țara lor. Noi nu ne revendicăm ranguri aristocratice în viața internațională; în schimb nu vom renunța niciodată la egalitatea cu ceilalți, așa de greu cîștigată. Și celor care ne vorbesc azi de întoarcerea la trecut pe calea revizuirii le răspundem: trecutul a fost al vostru, prezentul nu este al nimănui, iar viitorul nu ni-l dăm, căci este cel mai scump bun din cîte avem".

Stimulate de succesele obținute de fascismul internațional și bogat stipendiate de cel de al treilea Reich, precum și de unele cercuri ultrareacționare ale burgheziei românești, grupările fasciste din România, în special „Garda de fier", au cunoscut, în deceniul al IV-lea, o puternică activizare, căutînd să-și extindă influența în rîndul maselor, să cîștige noi aderenți, să se gîndească chiar la acapararea puterii în stat. Ofensiva fascistă din acei ani a fost respinsă, însă, de poporul român, care și-a exprimat, în mod ferm, voința de a-și apăra ființa națională și tradițiile de libertate, de a se opune expansiunii forțelor fasciste și revizioniste ce amenințau grav independența și suveranitatea națională, integritatea teritorială a țării.





Pildă de eroism și dăruire patriotică, în condițiile grele ale ilegalității: tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU a avut o contribuție deosebită la organizarea impunătoarei manifestații antifasciste și antirăzboinice de la 1 Mai 1939. În acei ani de grele încercări, un rol de seamă l-a avut, în acțiunile organizate și conduse de partid, tovarășa ELENA CEAUȘESCU

Clasa muncitoare din România s-a ridicat, în acele momente grele, la înălțimea sarcinii sale istorice, devenind coloana vertebrală a mișcării antifasciste. În jurul ei s-au grupat forțe sociale și politice diverse, mase populare neproletare, țărani, intelectuali, funcționari. Pe poziții potrivnice fascismului s-au situat și unii reprezentanți ai burgheziei, care au intuit pericolul ce-l reprezentau pentru țară fascismul, revizionismul, Germania nazistă și agenturile sale din România.

De la început, masele populare din România nu au

fost favorabile fascismului şi Germaniei hitleriste, dar neaderarea la fascism, dezacordul pasiv sau ostilitatea simplă, manifestările antifasciste individuale, neorganizate nu erau suficiente pentru a bara agresiunea hitlerismului şi imixtiunile sale în România sau a împiedica instaurarea dictaturii fasciste în ţară. Erau necesare acţiuni de masă ferme, o largă coaliţie de forţe pe baza antifascismului, o unire a tuturor păturilor sociale, a cercurilor şi partidelor politice interesate în apărarea şi dezvoltarea drepturilor şi libertăţilor democratice, în apărarea independenţei şi suveranităţii naţionale, a integrităţii hotarelor. **Sarcina de importanţă istorică a organizării unor asemenea acţiuni, a realizării unei largi coaliţii de forţe democratice şi patriotice, antifasciste şi-a asumat-o Partidul Comunist Român, care îşi demonstra astfel, o dată în plus, fierbintea dragoste de ţară, ataşamentul său profund la ideile democraţiei şi păcii.**

...Primăvara anului 1939. Prin ocuparea Cehoslovaciei, în martie acelaşi an, Germania ajunsese în vecinătatea graniţelor României. Pericolul unui atac nazist şi horthyst părea iminent. În acele zile grele, cînd situaţia internaţională cerea poporului român mobilizarea întregii sale energii, a tuturor forţelor naţiunii pentru apărarea patriei. Partidul Comunist Român a dat cuvînt de ordine membrilor şi simpatizanţilor săi să se prezinte la unităţile militare şi să lupte pentru „întărirea forţei politice şi morale a armatei, contra Germaniei hitleriste şi a statelor revizioniste", subliniind că războiul poporului român pentru apărarea graniţelor ţării, a independenţei şi suveranităţii naţionale „este un război drept". La 17 martie, P.C.R. a adresat întregului popor chemarea de a se ridica la luptă „pentru apărarea ţării, împotriva cotropitorilor fascişti", declarînd răspicat: „Comuniştii vor lupta cu arma în mînă în primele rînduri". Aceste chemări, publicate în presa de partid legală şi ilegală, lansate prin manifeste multiplicate în mii de exemplare şi răspîndite în numeroase localităţi, au avut un puternic ecou în rîndul maselor muncitoare, care şi-au exprimat hotărîrea de a lupta pentru apărarea fruntariilor naţionale.

Chemări speciale a adresat P.C.R., în acele zile, naţionalităţilor conlocuitoare din România, mobilizîndu-le la luptă alături de poporul român pentru apărarea patriei comune. Astfel, într-o broşură editată de Comitetul teritorial pentru Ardeal şi Banat, în zece mii de exemplare, şi răspîndită printre cetăţenii români de naţionalitate maghiară, se demasca cîrdăşia dintre revizionismul horthyst şi fasciştii italieni şi germani, subliniindu-se necesitatea luptei românilor şi maghiarilor împotriva duşmanului lor comun. „Trecutul nostru comun ne este martor — se spunea în broşură — că din dezbinarea celor două popoare au profitat întotdeauna duşmanii noştri. Unirea noastră a învins întotdeauna duşmanul comun. Să tăiem poteci, să făurim punţi pentru apropierea între cele două popoare, pentru fericirea noastră comună, împotriva duşmanilor comuni". Revizuirea graniţelor României era respinsă clar şi hotărît: „Libertatea, independenţa şi dezvoltarea viitoare a maghiarilor din Ardeal sînt strîns legate de independenţa şi soarta poporului român. Graniţele actuale, independenţa României sînt grav periclitate de puterile Axei. Noi spunem deschis că libertatea, bunăstarea, dezvoltarea naţională, economică şi culturală a maghiarilor din Ardeal sînt, de asemenea, periclitate în urma aspiraţiilor de cotropire ale Axei. Sîntem, de aceea, în mod categoric împotriva revizionismului, în interesul maghiarilor şi al întregului popor din România. Înţelegem să tragem toate consecinţele acestei atitudini şi sîntem gata de a lupta cu arma în mînă dacă va fi nevoie, disciplinat, curajos, organizat, împotriva aspiraţiilor de cotropire ale Axei şi sateliţilor ei. Vom apăra, dacă va fi nevoie, cu preţul vieţii noastre, frontierele actuale ale României. Din punct de vedere politic, vom demasca, cu toată puterea şi capacitatea noastră, pe agenţii interni ai Axei şi-i vom combate, fie că sînt maghiari, germani sau români."

Acesta era cadrul în care, la 1 Mai 1939, în Bucureşti şi în alte oraşe din ţară (Cluj, Arad, Reşiţa, Ploieşti, Iaşi, Galaţi, Timişoara, Oradea, Constanţa, Tîrgu Mureş etc.), au avut loc mari manifestaţii populare, care au reprezentat un moment culminant al valului de lupte populare conduse de partid, în această perioadă, împotriva politicii de fascizare a ţării şi pentru apărarea independenţei naţionale.

Întregul ansamblu de pregătiri şi măsuri organizatorice care au determinat caracterul revoluţionar patriotic, antifascist, antirăzboinic şi antirevizionist, atît de accentuat al întrunirilor şi manifestaţiilor din Capitală, de la 1 Mai 1939, a fost strîns legat de activitatea tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU. Prezenţa sa, alături de Ilie Pintilie, Constantin David şi alţi conducători de frunte ai P.C.R., în Comisia conspirativă de organizare a zilei de 1 Mai, creată de Partidul Comunist Român, dovedea nu numai preţuirea pe care partidul, tovarăşii săi de luptă o acordau meritelor sale personale, maturităţii şi discernămîntului său politic, dinamismului, dîrzeniei şi intransigenţei revoluţionare pe care tînărul comunist le probase în numeroase împrejurări, dar şi grija pentru realizarea obiectivelor strategice şi tactice pe care P.C.R. le urmărea în această epocă: înfăptuirea unităţii de acţiune a clasei muncitoare, reorganizarea Uniunii Tineretului Comunist, crearea Frontului Popular Antifascist, largă coaliţie de forţe democratice şi patriotice, antifasciste, organism menit să apere independenţa şi suveranitatea patriei, să se opună pericolului fascist. Experienţa pe care o aducea tînărul comunist **NICOLAE CEAUŞESCU**, cîştigată în timpul activităţii desfăşurate în cadrul Comitetului Naţional Antifascist, în acţiunile pentru realizarea Frontului Unic Muncitoresc în cadrul breslelor, în fruntea Comisiei Centrale de refacere a U.T.C., era evidentă, şi ea şi-a găsit o strălucită confirmare în memorabilele acţiuni revoluţionare de la 1 Mai 1939, din Capitală.

La mobilizarea la luptă a tineretului muncitor din Bucureşti, la sporirea combativităţii clasei muncitoare, o contribuţie remarcabilă, alături de alţi militanţi comunişti, a adus-o tovarăşa ELENA CEAUŞESCU (Petrescu), care se afla, în acea perioadă, printre conducătorii uneia dintre comisiile de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist într-unul din sectoarele Capitalei.

În Bucureşti, în ziua de 1 Mai 1939, străzile au început să se anime încă de dimineaţă, grupuri de oameni îndreptîndu-se spre cele trei săli în care aveau loc manifestări consacrate sărbătoririi Zilei Muncii.

În sala „Tomis", de pe Calea Călăraşi nr. 11, la ora



Aspect de la marea demonstrație antifascistă din 1 Mai 1939 (București)

9, nu mai exista nici un loc liber; grădina și chiar străzile dimprejur erau, de asemenea, pline de oameni. Deasupra mulțimii adunate se ridicau steaguri roșii și pancarte cu revendicări muncitorești și cu chemări antifasciste, purtate de muncitorii comuniști, socialiști și social-democrați, de membri ai breslelor: „Vrem mărirea salariilor", „8 ore de muncă", „Jos fascismul", „Să apărăm granițele împotriva agresorului hitlerist", „Trăiască pacea", „Trăiască independența națională a țării", „Unire cu toate popoarele democratice" etc. Numeroși vorbitori care au apărut la tribună au evidențiat, în cuvîntările lor, pericolele externe ce amenințau independența și integritatea hotarelor României, au subliniat necesitatea întăririi unității de acțiune a clasei muncitoare. Cînd, de la tribună, s-a lansat ideea-forță că „muncitorimea este baza păcii, atît de dorită azi", și s-a exprimat hotărîrea proletariatului român de a-și face, cu orice preț, datoria patriotică, apărînd cu fermitate glia străbună, viitorul liber al poporului român, mulțimea a izbucnit în aplauze puternice, îndelungi.

După încheierea reuniunii de la Tomis, participanții — mii de oameni ai muncii — s-au îndreptat, încolonați, spre sala „Aro", unde avea loc un Congres al breslelor, la care participa și primul ministru al guvernului, Armand Călinescu, care a confirmat situația internațională grea în care se afla, în acel moment, țara, expusă acțiunilor revizioniste, de forță și de amenințare cu forța ale statelor fasciste, dînd, în același timp, expresie hotărîrii întregii națiuni de a-și apăra patria. „Cînd... se va schița de undeva o încercare de atingere a teritoriului nostru, ea se va izbi de cea mai hotărîtă și cea mai neclintită rezistență... Această politică nu este numai politica guvernului sau politica unui grup de oameni: aceasta este politica țării, este politica națională". Impresionat de gestul muncitorimii care răspunsese cu promptitudine la mobilizare și consimțise să contribuie, cu valoarea unei zile de muncă, la efortul de înzestrare a armatei, primul ministru aducea un elogiu muncitorimii române declarînd: „Avem o muncitorime minunată și însuflețită de sentimentul patriotic și național. Am spus-o și altădată, o repet și astăzi — generația care ne-a precedat a avut nobila misiune de a realiza unitatea națională. Generația noastră a răspuns la datoria ei de a se sacrifica pentru păstrarea ei".

Atitudinea antifascistă și patriotică a maselor populare, a muncitorimii — atitudine recunoscută și de primul ministru — demonstra elocvent marea importanță națională a obiectivelor urmărite de Partidul Comunist Român, care, în acei ani, milita neobosit pentru crearea unei largi coaliții de forțe patriotice — Frontul Popular Antifascist —, capabilă să se opună cu succes ofensivei fasciste, din interiorul și din afara granițelor țării.

Concomitent cu adunările de la „Tomis" și „Aro", la „Eintracht" a avut loc o manifestare cu conținut asemănător, la care au participat aproximativ 500 de meșteșugari. În jurul orei 12, participanții la manifestările din cele trei săli s-au adunat în Piața Romană, de unde au pornit, prin Calea Victoriei și Splaiul Independenței, spre Parcul Libertății. Dacă, inițial, șirul demonstranților număra cca 4 000—5 000 de oameni, el a crescut pe parcurs de cîteva ori, devenind un adevărat șuvoi uman, impresionant prin forța ce o degaja. Cei peste 20 000 de demonstranți — comuniști, socialiști, social-democrați, acționînd în front unic, precum și muncitori fără de partid sau muncitori înscriși în bresle — au dat glas năzuințelor lor spre o viață mai bună, lipsită de exploatare, liberă și democratică, s-au pronunțat pentru unitatea clasei muncitoare, împotriva războiului și a pericolului fascist, împotriva Germaniei naziste și a Italiei fasciste, a revizionismului, pentru apărarea independenței, suveranității și a integrității hotarelor țării.

Pe întregul parcurs, miile de demonstranți au scandat lozinci lansate de Partidul Comunist Român: „Trăiască democrația", „Trăiască Frontul Popular Antifascist", „Jos teroarea", „Jos războiul", „Vrem România liberă și independentă", „Vrem respectarea granițelor", „Nu vrem război", „Trăiască frontul păcii", „Vrem alianță cu țările democrației", „Trăiască

muncitorimea unificată", „Trăiască integritatea teritorială a României", „Să ținem piept agresorului", „Jos Hitler", „Jos Mussolini", „Jos Garda de Fier", „La ghilotină cu Hitler și Mussolini" etc. Caracterizînd atmosfera de pe traseul străbătut de manifestanți, un raport al poliției concludea laconic: „Calea Victoriei avea aspectul unui cîmp de manifestație revoluționară". La încheierea demonstrației, într-o atmosferă de puternic entuziasm patriotic, participanții au depus o coroană de flori la Mormîntul Eroului Necunoscut, simbol al prețuirii pe care poporul român o dădea eroilor neamului, celor căzuți jertfă pe altarul luptei pentru unitate și libertate națională.

În după-amiaza aceleiași zile, pe stadionul muncitoresc din cartierul Filaret, din inițiativa comuniștilor și a muncitorilor socialiști și social-democrați, au fost organizate diverse acțiuni cu caracter cultural și educativ-patriotic, s-au colectat ajutoare pentru întemnițații politici ai clasei muncitoare etc. De asemenea, s-au lansat și scandat chemări ale partidului comunist. **Activitatea desfășurată, în acest sens, de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU a fost urmărită cu atenție deosebită de agenții serviciului de Siguranță, care raportau că „Nicolae Ceaușescu, fost condamnat la 3 ani închisoare pentru activitate comunistă, pedeapsă executată, a strigat în timpul serbării lozinca comunistă: «Trăiască Frontul Popular»".**

Amploarea manifestărilor de la 1 Mai 1939 ale clasei muncitoare din România — limpede și mobilizatoare expresie a maturității politice a proletariatului român, a patriotismului său, a hotărîrii nestrămutate de a se opune cu toate forțele ofensivei fasciste, războiului și revizionismului, de a apăra democrația, pacea, independența și suveranitatea națională, integritatea hotarelor țării — a stîrnit un puternic ecou dincolo de hotarele țării. Numeroase ziare din Marea Britanie, Uniunea Sovietică, Elveția, Franța, Statele Unite ale Americii și din alte țări au ținut să evidențieze, în paginile lor, semnificația majoră a evenimentelor din România. Astfel, revista „Rundschau", din Basel, considera că „manifestațiile de la 1 Mai din București și din provincie" reprezentau o dovadă „a intensificării activității partidului comunist, a capacității sale de a mobiliza masele". Iar Conferința internațională asupra problemelor democrației, păcii și apărării persoanei (Paris, 12—14 mai 1939) a adoptat o moțiune cu titlul: „Pentru integritatea și independența României; amenințarea Germaniei hitleriste, România în frontul păcii", în care releva că puternica manifestație antifascistă și antirăzboinică de la 1 Mai, din România, era „o dovadă că poporul român se raliază la mișcarea antifascistă și că voința sa este de a lupta, în mod real, împotriva agresorului și fascismului". În schimb, în Germania și Italia evenimentele de la București, din 1 Mai 1939, au produs o vădită nemulțumire, pe care cercurile oficiale și de presă nu au căutat să și-o mascheze. Astfel, ministrului de externe român, Grigore Gafencu, care tocmai efectua în acea perioadă o vizită la Roma, contele Ciano i-a transmis „nemulțumirea guvernului italian față de guvernul român, care a permis manifestanților libertatea exprimării părerilor lor, fără să ia nici o măsură de represiune".

Voința clasei muncitoare din România de a-și apăra patria, hotărîrea ei de a lupta împotriva fascismului și a războiului, exprimate cu atîta claritate și fermitate de participanții la marile demonstrații de acum 45 de ani, au însuflețit acțiunile proletariatului român și în anii negri ai dictaturii legionare și antonesciene, culminînd cu victoria insurecției antifasciste și antiimperialiste din august 1944, în cadrul căreia clasa muncitoare a reprezentat forța socială fundamentală.

Evocarea evenimentelor eroice de acum 45 de ani se îmbogățește, în mod firesc, cu mari semnificații de actualitate. Degajînd învățămintele istoriei de luptă revoluționară și patriotică, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Cei mai în vîrstă își amintesc că **marea demonstrație antifascistă din 1939 a avut loc la mai puțin de două luni de la intrarea Germaniei hitleriste în Cehoslovacia, că această demonstrație a fost, după mulți ani, prima mare demonstrație organizată pe baza Frontului Unic, împreună, de către Partidul Comunist și Partidul Social-Democrat și alte forțe democratice și revoluționare. Ea a fost prima și poate printre cele mai importante demonstrații din Europa în acea perioadă, după invadarea de către hitleriști a Cehoslovaciei. Cînd în multe țări era o oarecare stare de așteptare, muncitorimea română, sub conducerea comuniștilor, s-a ridicat și a demonstrat că nu trebuie să ne plecăm în fața fascismului, că trebuie să ridicăm steagul luptei și că, unită, muncitorimea, popoarele pot bara calea fascismului! Și dacă în 1939 popoarele ar fi acționat unite, hitlerismul nu ar fi dezlănțuit al doilea război mondial! Iată de ce acum, cînd ne reamintim și cinstim această mare demonstrație revoluționară, trebuie — și doresc să mă adresez muncitorimii din Europa, din întreaga lume, forțelor progresiste — să tragem toate învățămintele, să nu lăsăm să se mai repete evenimentele din '39, să întărim unitatea! Dispunem de forța necesară pentru a opri calea spre război, spre prăpastie, pentru a asigura pacea, independența tuturor popoarelor, dreptul oamenilor la libertate, la bunăstare și fericire!"**

Puternic mobilizatoare, aprecierile secretarului general al partidului nostru exprimă, cu limpezime, poziția militantă, profund revoluționară și patriotică, de mare forță mobilizatoare, a politicii externe a Partidului Comunist Român, a României socialiste, în favoarea realizării unei largi solidarități internaționale în lupta pentru pace, independență și colaborare internațională.

dr. Ion Calafeteanu

Arme și oameni

- „șocul prezentului"



Pe Pămînt trăiesc 4,7 miliarde de oameni. În arsenalele militare ale aceluiași glob terestru stau, bine rînduite, întreținute și împrospătate, munți de armamente, clasice și moderne. Acestea din urmă — produse maligne ale „promițătoarei" ere nucleare — au o atît de mare putere de distrugere, încît fiecăruia din cei 4,7 miliarde de oameni îi revin tone și tone de exploziv. Populația este în creștere, stocurile de arme sînt, și acestea, în creșterea, cu un indice de „natalitate" superior celui demografic. Iată de ce se afirmă, tot mai răspicat, că — și este, desigur, o neliniștitoare realitate — complexitatea și gravitatea vieții mondiale sînt date, înainte de toate, de frenezia înarmărilor, cu deosebire nucleare, dar și — pe acest fundal primejdios — de persistența conflictelor și focarelor de încordare, de adîncirea discrepanțelor economice între națiuni. Deteriorarea situației internaționale, pînă la punctul de a amenința serios pacea, este efectul direct al exacerbatei curse a armamentelor. Pragul înarmărilor este atît de înalt, în arsenalele lumii sînt stocate arme atît de perfecționate, încît, astăzi, norii negri ai distrugerii iremediabile amenință, crescînd, civilizația umană.

Situația nu are precedent. Tocmai de aceea, în viața internațională actuală se distinge, ca problemă fundamentală, ca prioritate a priorităților, salvgardarea păcii, înlăturarea definitivă a pericolului de război. În numele acestui imperativ, la loc central în cadrul conceptului românesc de politică externă, elaborat și promovat cu strălucire de președintele Nicolae Ceaușescu, se află stoparea cursei înarmărilor și trecerea la dezarmare, în primul rînd nucleară, realizarea unui echilibru militar, întemeiat nu pe creșterea, ci pe reducerea armamentelor existente la niveluri cît mai scăzute.

Acest obiectiv îl regăsim, desigur, în numeroase studii, inclusiv în declarații oficiale ale unor șefi de stat, personalități marcante ale vieții internaționale. Problema fundamentală, în opinia României, este aceea a voinței politice, a mobilizării tuturor factorilor, a tuturor energiilor capabile să impună dezarmarea, ca un proces ireversibil.

Căci, pentru a declanșa un veritabil proces de dezarmare, este nevoie de mult mai mult decît de afirmații, declarații de intenții, de retorică lipsită de acoperirea faptelor.

A reduce treptat și semnificativ înarmările este foarte greu, dar nu imposibil. Drumul spre această țintă a supraviețuirii îl constituie numai și numai tratativele. În trecut — stau mărturie numeroase evenimente din istoria universală — se mai putea negocia și după finalul ostilităților. Astăzi n-ar mai fi posibil, războiul modern trecînd în neant, nediscriminatoriu, totul, inclusiv pe eventualii negociatori. Tratativele — cu atît mai mult în sfera dezarmării nucleare — au, în mod obligatoriu, o natură preventivă.

Negocierile pe această tematică s-au derulat în diverse cadre de desfășurare, dar pînă astăzi rezultatele (impropriu numite așa) n-au acoperit nici anii de dis-





cuţii şi nici amplasarea acţiunilor întreprinse. În materie de tratative nu trebuie, totuşi, dezarmat. Chiar dacă sînt îndelungate — tema discutată fiind, ea însăşi, de mare complexitate —, negocierile de bună credinţă, purtate în spiritul egalităţii, stimei şi respectului reciproc, menţin punţi de comunicare absolut indispensabile în condiţiile internaţionale actuale.

România socialistă, preşedintele Nicolae Ceauşescu acordă o deosebită însemnătate dialogului între factorii politici şi militează pentru promovarea, mai cu seamă în împrejurările de astăzi, a acestuia. În concepţia românească, între metoda negocierii şi menţinerea şi întărirea păcii există o relaţie intimă: o pace trainică, un sistem de securitate real şi eficient trebuie să fie rodul contactelor permanente şi intense între factorii de răspundere ai statelor, al tratativelor de la egal la egal.

Convorbirile sovieto-americane de la Geneva în domeniul armamentelor cu raze diferenţiate de acţiune sînt, de mai multe luni, întrerupte. Este, în această situaţie, epuizat potenţialul negocierilor? Întrebarea domină numeroase cancelarii. Răspunsul nu este şi nu poate fi decît negativ. Tratativele rămîn, în continuare, speranţa şi şansa păcii, pavăza pentru viaţa popoarelor; asigurarea dreptului fundamental al oamenilor la pace nu poate avea alternativă.

Pentru oprirea escaladei înarmărilor, perspectiva demarării, continuării şi — de ce nu? — a „escaladei negocierilor" este obligatoriu să se materializeze. Există suficiente propuneri din partea unor şefi de stat, premieri, oameni politici, în formulări diverse, dar cu obiectivul comun de oprire a cursului periculos în care se află angajată omenirea, în special continentul nostru. Este încă pe deplin posibil să fie stopate lucrările de amplasare a noilor rachete cu rază medie şi să se renunţe la instalarea lor, şi să se revină la situaţia anterioară, să se oprească contramăsurile anunţate de Uniunea Sovietică. Relansarea tratativelor în formula cunoscută — sau în oricare alt cadru apreciat ca favorizant — se impune cu forţa necesităţii, rezistenţa la dialog neservind nici Estului şi nici Vestului — şi nici unui punct cardinal —, neservind păcii, în general. Au fost avansate, pe eşichierul politic internaţional şi (mai ales) european, o suită de sugestii, idei, considerente în privinţa revenirii la masa tratativelor. Sînt, în context, cunoscute, apreciate şi amplu comentate peste hotare propunerile României socialiste privind deblocarea actualei situaţii, revenirea la masa de negocieri. În general, există un evantai larg de sugestii şi propuneri care, luate în considerare, ar putea conduce mai uşor la cristalizarea unei soluţii general-avantajoase.

Nimeni nu crede că dialogul, în circumstanţele actuale, este o întreprindere uşoară. Este dificil, extenuant, complicat. Dar el continuă să fie unica alternativă realistă — şi optimistă — în contorsionata viaţă mondială, în dificila situaţie în care se află continentul european şi lumea.

Ilie Olteanu

Împotriva eurorachetelor — „o bătălie în marş"





Rachetă „Pershing-2" în poziţie de lansare. În R.F.G. au fost amplasate primele baterii, din cele 108 rachete prevăzute pentru această ţară

Hotărîrea NATO datează din decembrie 1979. Aplicarea sa în practică a început patru ani mai tîrziu, cu următoarea cotă pe țări: R.F. Germania — 108 rachete „Pershing 2" și 96 de croazieră; Marea Britanie — 160, Italia — 112, Belgia și Olanda — cîte 48 fiecare, ultimele patru țări „beneficiind" doar de modelul de croazieră „Cruise". Rachete cu încărcături nucleare mai existau în Europa. În Anglia — 64 „Polaris A-3" cu un singur focos nuclear, instalate pe submarine; în Franța — 18 rachete terestre, SSBS S-3, plus 80, de tipul MSBS M-20 plasate pe submersibile. Astfel, în Europa occidentală se află în plină desfășurare — eșalonată pe cîțiva ani — o nouă generație de rachete nucleare americane. Ca urmare, U.R.S.S. a anunțat oficial o serie de contramăsuri. Negocierile de la Geneva între U.R.S.S. și Statele Unite în problema rachetelor cu rază medie de acțiune sînt întrerupte.

Supraînarmarea nucleară a Europei cu noile generații de rachete a sporit grav riscul izbucnirii unui război pe continent și în întreaga lume. Cursa înarmărilor nucleare a intrat într-o treaptă superioară de viteză, multiplicînd sursele de izbucnire, de fapt, a unui holocaust generalizat și definitiv.

„Trebuie să se spună deschis și cinstit popoarelor adevărul!" — sublinia, în parlamentul român, tovarășul *Nicolae Ceaușescu. „Noile rachete nu servesc și nu pot servi pacea! Dimpotrivă, ele vor mări considerabil pericolul războiului nuclear, al catastrofei nucleare".*

Analizînd situația și tendințele extrem de periculoase de pe continent și din lume, create prin trecerea la amplasarea eurorachetelor, România, președintele Nicolae Ceaușescu au pus, cu putere, în lumină înalta răspundere ce revine, în aceste împrejurări de grea cumpănă, tuturor statelor, tuturor popoarelor chemate să aducă o contribuție activă la eliminarea primejdiei nucleare. Desigur, o răspundere deosebită au în acest sens S.U.A. și U.R.S.S., ca state de care depinde nemijlocit soluționarea acestei probleme vitale prin oprirea amplasării rachetelor americane și, totodată, a realizării contramăsurilor sovietice, revenirea la tratative, în vederea ajungerii la acorduri și înțelegeri corespunzătoare care să ducă la eliberarea continentului de povara arsenalelor atomice. Dar, în același timp, problema eurorachetelor nu poate interesa numai cele două puteri nucleare sau numai statele pe teritoriul cărora se află staționate ori urmează să fie amplasate noile rachete, ci unanimitatea statelor din Europa, din întreaga lume. În concepția României, noile rachete, departe de a fi o problemă de ordin strict bilateral, prezintă un interes vital pentru toate popoarele, pe plan continental și mondial. Această concluzie se desprinde, cu limpezime, din adevărul, mereu pus în lumină de țara noastră, că, în cazul unui război nuclear, întreaga planetă se va transforma într-o uriașă torță radioactivă.

Iată de ce sînt profund realiste și legitime poziția României socialiste, concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, în virtutea cărora toate popoarele europene au nu numai dreptul, dar și obligația să participe la realizarea unor acorduri corespunzătoare în problema eliminării rachetelor, a făuririi unei Europe eliberate de spectrul nuclear. Aceasta corespunde principiilor și normelor de justiție internațională, dreptului imprescriptibil al fiecărui stat de a-și spune cuvîntul și a participa nemijlocit la soluționarea problemelor internaționale — cu atît mai mult cînd este vorba de probleme care le privesc direct, ba chiar vizează însăși existența lor, cum este problema rachetelor nucleare.

Primejdia ce apasă de atîția ani asupra Europei, asupra întregii lumi a dus, în ultima vreme, la o profundă conștientizare a maselor de oameni. În urma hotărîrilor de „suprarachetizare" nucleară a continentului european (și nu numai a acestui spațiu geografic) — opinia publică, popoarele s-au activizat, unite în idealul comun de salvare a tot ceea ce înseamnă viață, civilizație, demnitate umană. Milioane și milioane de oameni, de pe numeroase meridiane ale planetei, de vîrste și convingeri filosofice și religioase diferite, își fac auzit, cu vigoare, glasul în acest ceas al luptei energice pentru pace.

În impresionantul front al păcii, românii se află în primele rînduri. Întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, a dat glas, în cadrul unor ample adunări, mitinguri, demonstrații, marșuri ale păcii, culminînd cu cele 18 milioane de semnături pe Apelul adresat Adunării Generale a O.N.U., voinței sale ferme de a trăi într-o lume a conlucrării rodnice, fără rachete și arme nucleare. Cu aceeași fermitate și-au manifestat și își manifestă România, cetățenii patriei noastre solidaritatea cu milioanele de participanți la ampla mișcare pentru pace, împotriva cursei înarmărilor, mișcare care a cuprins întreaga planetă, confirmînd întru totul aprecierile realiste și mobilizatoare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu privind capacitatea popoarelor de a-și face auzit glasul, de a impune o politică de pace.

Europa, cu deosebire, este astăzi, teatrul unei bătălii de amploare, o autentică „bătălie în marș", purtată zi de zi în numele păcii, împotriva amenințării nucleare, împotriva obstinației unor guverne de a promova și menține decizii contrare voinței chiar a propriilor popoare.

Oprirea cursei înarmărilor și asigurarea păcii au devenit obiectivul primordial al opiniei publice internaționale. Acțiunile forțelor antirăzboinice din lumea întreagă pentru pace, pentru dezarmare, destindere și reducerea cheltuielilor militare în favoarea unor programe sociale, a ajutorării țărilor în curs de dezvoltare, nu slăbesc în intensitate. În diferite țări ale lumii continuă luări de poziție, îmbrăcînd forme diverse: demonstrații, mitinguri, mese rotunde, declarații ale unor personalități, „Săptămîni ale păcii" — în cadrul cărora răzbate vibrant dorința de pace a popoarelor, voința lor fermă de a preîntîmpina pericolul unui cataclism nuclear, în care nu vor exista nici învingători, nici învinși și care amenință grav viitorul umanității.





„Lungul braț al puterii militare“... și „buzunarele“ omenirii

(Extrase din raportul anual „Cheltuieli militare și sociale pe plan mondial — 1983“ de Ruth Leger Sivard)

„Stocurile mondiale de arme nucleare — un potențial exploziv de peste 5 000 de ori mai mare decît totalitatea munițiilor utilizate în cel de-al doilea război mondial“

„Chiar și un război convențional poartă în sine pericolul distrugerii în masă“

„Echivalentul a un milion de bombe de tipul celei lansate la Hiroșima“

„Al doilea război mondial poate părea un mic conflict local“.

„Amploarea arsenalului nuclear înseamnă, în prezent, dezastrul planetei“

„Perfecționările tehnologice contribuie la o mai mare instabilitate și nesiguranță nucleară. Ele sporesc riscul unui conflict nuclear“

„Nu a existat nici un an în care să fi fost mai puțin de patru războaie, iar în 1979 și 1980 au avut loc 18 conflicte. În prima jumătate a anului 1983, s-au purtat 13 războaie“

„Războaiele locale se internaționalizează tot mai mult“

„Intensificarea înarmării ucide, indiferent dacă armele sînt utilizate sau nu“

„Avuțiile naționale se pierd, resursele de capital se epuizează, iar viitorul stă sub semnul întrebării“

„Mișcările pentru pace au devenit o forță socială distinctă, de o importanță politică majoră“

„Armele nucleare — principala prioritate a luptei pentru dezarmare“

Tensiunea și violența sînt în ascensiune într-o lume periculos supraînarmată și subnutrită.

Cursa înarmărilor, fără precedent în istorie, a creat o amenințare nucleară care se poate transforma foarte ușor în realitate, afectînd grav întreaga viață pe Pămînt. Războaiele locale sînt din ce în ce mai internaționalizate și mai distructive.

O cursă a înarmărilor, pe care nici o țară nu și-o poate permite, duce la acumularea problemelor sociale. Bugetele guvernamentele ale multor țări minimalizează și nu acordă prioritate problemelor cu profunde implicații, ci soluțiilor militare și celor mai recente progrese tehnologice în domeniul armamentelor. În lumea civilizată a anului 1983, este impresionantă măsura în care sînt nesocotite drepturile omului și viața umană.

Glasul de revoltă al opiniei publice, îndreptat în primul rînd împotriva armelor nucleare, se face auzit cu tot mai multă forță. Nu se poate încă aprecia cît timp îi va trebui pentru a modifica prioritățile multor guverne, dar vocea opiniei publice a devenit deja o serioasă contrapondere a politicii lor oficiale, care a pierdut contactul cu realitatea.

PRIORITĂŢI. În 25 de ţări, tinerii sînt considerați apți să lupte la o vîrstă mai fragedă decît cea la care li se acordă dreptul de vot. În fiecare minut, 30 de copii mor datorită lipsei de hrană şi a imposibilității de a li se pune la dispoziţie vaccinuri ieftine; în fiecare minut, bugetul militar pe plan mondial absoarbe 1,3 milioane din totalul finanţelor publice.

În prezent, Statele Unite alocă, anual, peste 200 miliarde dolari apărării militare împotriva unor adversari străini, dar 45 la sută din americani se tem să iasă singuri din casă noaptea, chiar la o distanţă mai mică de o milă de locuinţa lor.

În cele 20 de ţări în curs de dezvoltare cu cele mai mari datorii externe, în perioada 1976—1980, importurile de armament au fost echivalente cu 20 la sută din creşterea datoriilor lor în aceeaşi perioadă.

Stocurile mondiale de arme nucleare reprezintă un potenţial exploziv de peste 5 000 de ori mai mare decît totalitatea muniţiilor utilizate în cel de-al doilea război mondial.

Costul unui singur submarin nuclear nou este egal cu bugetul anual pentru educaţie al unui număr de 23 de ţări în curs de dezvoltare, în care se află 160 de milioane de copii de vîrstă şcolară.

Într-un an în care fermierii americani au fost plătiţi pentru a lăsa necultivate 100 milioane acri de terenuri arabile, 450 milioane de oameni din lume au murit de foame.

CREŞTEREA POTENŢIALULUI MILITAR. În ultimii patru ani, opinia publică s-a angajat tot mai mult în dezbaterea problemelor militare, care, pînă acum, erau de domeniul exclusiv al specialiştilor şi oficialităţilor guvernamentale. Pînă acum, dezbaterea s-a axat, în principal, pe armele nucleare. Dat fiind potenţialul distructiv — de proporţiile unui cataclism — al armelor nucleare, acestea constituie prioritatea numărul unu a îngrijorării publice. Dar armele nucleare pot fi privite, de asemenea, ca un simptom al creşterii de natură canceroasă, care, în prezent, s-a înrădăcinat profund în organismul politic. Există mai multe puncte care prezintă pericole.

Perspectivele de creştere. În termeni istorici, puterea militară a ajuns, după cel de-al doilea război mondial, la o nouă fază de dezvoltare. S-a produs o schimbare radicală nu numai în tehnologia armamentelor, dar şi în ce priveşte volumul şi amploarea resurselor alocate în scopuri militare, precum şi în structura puterii care controlează aceste resurse. Văzute prin prisma numai a ultimilor 20—25 de ani sau pe o perioadă istorică mai redusă, în favoarea căreia optează deseori politicienii, aceste contraste extrem de puternice faţă de trecut pot trece, în întregime, neobservate.

Dimensiunea. Uriaşele structuri militare care există în prezent sînt comparativ de dată recentă. Pînă la cel de-al doilea război mondial, complexul militaro-industrial avea dimensiuni modeste.

Al doilea război mondial trebuie să fie considerat, în parte, răspunzător de schimbarea fundamentală a dimensiunilor puterii militare. Doi factori, creaţi de război, au făcut ca — după încheierea conflictului mondial — aceste cheltuieli să atingă niveluri mai ridicate faţă de cele normale, din timp de pace: unul este creşterea complexului militaro-industrial din timpul războiului, iar celălalt este acceptarea, de către opinia publică, a unor sacrificii mai mari, cu care se obişnuise în cursul războiului.

INFLUENŢĂ GLOBALĂ ŞI RISCURI. Extinderea geografică a puterii militare, în ultimele decenii, a fost, din anumite puncte de vedere, mai accentuată decît creşterea cantitativă. Într-o epocă în care comunicaţiile se realizează instantaneu, cînd supravegherea detaliilor de pe Pămînt se face cu ajutorul sateliţilor aflaţi la sute de kilometri în spaţiu şi cînd durata între lansarea rachetelor intercontinentale şi momentul loviturii este de 30 minute, apărarea naţională a ajuns să aibă perimetre nelimitate.

Proiecţia globală a puterii duce la creşterea vulnerabilităţii pe plan mondial în ce priveşte declanşarea unui război în orice regiune. Războiul poate izbucni, acum, în curtea fiecăruia. Oceanele, care, pentru unele naţiuni, au constituit obstacole liniştitoare împotriva războiului, sînt acum ascunzişuri pentru submarine silenţioase, ce pot distruge un oraş în numai cîteva minute, chiar şi fără arme nucleare. Posturi de ascultare la distanţă invadează intimitatea naţională, ca şi pe cea personală. Spaţiile aeriene deschise — idealul anilor '50 — oferă, acum, o vastă platformă pentru observarea tuturor activităţilor terestre.

Tehnologia şi o serie de acorduri politice, care fac posibilă larga răspîndire a forţelor militare, duc totodată la creşterea riscului unei confruntări între acestea. Recenta creştere a puterii navale şi a bazelor din jurul Oceanului Indian — regiune bogată în petrol — constituie un exemplu al unei situaţii în care părţi, potenţial ostile, sînt aduse faţă în faţă în condiţii instabile.

În lumea restrînsă a anului 1983, lungul braţ al puterii militare este cu adevărat foarte întins. Pe măsură ce diferite ţări intră în orbita superputerilor, ele au şanse tot mai mari să cadă victime conflictului dintre acestea. Chiar şi cele mai sărace ţări din lumea a treia pot deveni teren de dispută în cadrul confruntării geopolitice în care sînt angajate superputerile. Utilizarea de intermediari — atît ca forţe de luptă, cît şi drept canale pentru fluxul de arme către zone de conflict — este noul joc de şah al anilor '80.

Deşi informaţiile de care dispunem sînt incomplete, există unele indicii cu privire la reţeaua de baze militare şi facilităţi create pentru a susţine o prezenţă militară la mari distanţe. Instalaţiile militare aflate pe teritorii străine oferă baze necesare pentru nave de război şi avioane care transportă arme nucleare. Ele sînt utilizate nu numai pentru experienţe nucleare, supraveghere electronică şi ca baze de aprovizionare avansate. Unele servesc la depozitarea, la mii de kilometri depărtare de teritoriul propriei ţări, a unor muniţii, printre care arme chimice şi nucleare, avînd o uriaşă capacitate de distrugere.

Cele două importante alianţe militare controlează cea mai mare parte, dacă nu chiar în întregime, facilităţile pe teritorii străine cunoscute.

Peste 1,8 milioane de oameni din forţele armate din lume se află, în prezent, pe teritoriile altor state. Aproximativ o treime se află în afara graniţelor proprii pentru a purta războaie sau pentru a servi ca forţe de ocupaţie. Majoritatea se află pe teritorii străine ca o prelungire a puterii armate naţionale şi pentru a fi folosită ca avangardă a forţelor din ţară.

Cercetarea — impuls competiţiei militare

Punctul culminant al competiţiei militare dintre marile puteri îl constituie mobilizarea unor resurse în domeniul unor cercetări fără precedent în istorie. Rezultatele cercetărilor dau un extraordinar impuls cursei înarmărilor. Ele au schimbat, de asemenea, aspectul războiului — precizia armamentului, raza de acţiune, eficienţa şi, înainte de toate, puterea lui de distrugere. Cea mai mare parte, probabil patru cincimi, din sumele destinate cercetărilor în domeniul armamentelor, este deţinută de către superputeri.





Lansator terestru pentru rachete de croazieră („Cruise"). Între 1983—1988, este prevăzut să fie amplasate (operațiunea a început, deja, din decembrie anul trecut) în Marea Britanie, R.F.G., Franța, Italia, Belgia și Olanda, 464 de asifel de rachete

Supracapacitatea de distrugere nucleară

Deși linia de demarcație între armele folosite în războiul convențional și cele disponibile pentru un conflict nuclear a fost estompată de progresul rapid în domeniul tehnologiei militare, armele atomice sînt încă superioare în ceea ce privește puterea de distrugere, fapt ce poate fi ilustrat în felul următor:

— o singură armă atomică din arsenalul actual poate distruge un oraș și locuitorii lui în cîteva minute;

— cîteva mii de asemenea arme ar putea distruge întreaga planetă, omorîndu-i pe cei vii și anulînd orice perspective de viață pentru cei ce nu s-au născut încă. Calitățile înspăimîntătoare ale armelor nucleare de distrugere a vieții au fost recunoscute cu 38 de ani în urmă, cînd primele două bombe atomice au transformat două orașe japoneze în dărîmături incandescente. Din 1945 și pînă acum nu s-a ajuns la nici un acord internațional care să interzică folosirea acestor arme în caz de conflict armat, dar, de atunci, s-au purtat peste 100 de războaie fără să fi fost folosită arma nucleară.

Este, de asemenea, cu atît mai notabil faptul că stocul mondial de arme nucleare — care, în 1945, număra trei bombe — a crescut, pentru a ajunge la 50 000, în 1983. Aceasta înseamnă că, din avuția publică s-au cheltuit 900 miliarde dolari pentru creșterea eficienței lor, a puterii de distrugere și a preciziei mijloacelor de lansare, pentru a se putea atinge obiectivele situate la distanțe mari, de cealaltă parte a lumii. Nimic nu poate exprima amploarea adevărată a „progresului" înregistrat, datorită acestor vaste eforturi, dar este suficient chiar și numai următorul indiciu — cantitatea de exploziv a armelor nucleare stocate în prezent de către S.U.A., U.R.S.S., Anglia, Franța și China reprezintă echivalentul a un milion de bombe de tipul celei lansate la Hiroșima.

Cum s-a ajuns în situația ca arme ce ne repugnă din punct de vedere moral, inutilizabile într-un război și cu efecte inimaginabile asupra vieții umane, să devină piesa de rezistență a politicii militare a marilor puteri ale lumii?

În domeniul militar, „productivitatea" a depășit barierele tehnologice, ajungîndu-se la producerea unui armament pe care nimeni nu și l-a imaginat în perioada celui de-al doilea război mondial. Un „Frankenstein" nuclear reprezintă una dintre aceste creații, și nu este nici pe departe unicul „supermonstru" al acestei ere militare. În cîteva decenii, tehnologia a revoluționat total arta războiului convențional. La ora actuală, obiectivele pot fi distruse de la mari distanțe. Bombardierele zboară la altitudini de peste 10 000 metri. Rachete ce transportă bombe de 500 kg pot fi lansate de pe submarine pînă la obiective situate pe uscat la distanță de 1 500 km. Atacantul este, în prezent, foarte departe de victime și, deci, de implicațiile morale ale acțiunilor lui. Forța de ucidere este depersonalizată.

În același timp, armele înseși sînt din ce în ce mai capabile de distrugeri masive, adeseori nediscriminatorii; unele dintre ele au fost deja folosite în război. Forța de explozie a fost sporită enorm. Substanțe incendiare produc adevărate mingii de foc chimice. Bombe cu fragmentație explodează în mii de schije de oțel, sfîrtecînd trupurile omenești sau creînd unde puternice de presiune pe întinse suprafețe, răspîndind nori de substanțe extrem de inflamabile. Armamentul convențional ce poate ataca, simultan, un mare număr de obiective este deja echivalent cu cea mai mică încărcătură nucleară, atît în ce privește raza de acțiune, cît și forța de distrugere.

În acest marș rapid și nestăvilit al tehnologiei militare, apărarea nu a putut ține pasul cu atacul. Mobilitatea, viteza, raza de acțiune, efectul ucigător — totul este în avantajul atacantului. Nu există nici un refugiu pentru civili. Dat fiind superarmamentul anilor '80, chiar și un război convențional poartă în sine pericolul distrugerii în masă. În orice conflict de mare amploare, numărul morților și răniților din rîndul civililor va depăși cu mult capacitatea oricăror instituții medicale existente pentru a le putea face față.

Cele 50 000 focoase și bombe aflate în prezent în arsenale includ 17 400 arme nucleare ale forțelor strategice ale superputerilor. Raza lor de acțiune este intercontinentală. Fiecare armă este capabilă să distrugă un oraș de mari dimensiuni (dacă există atîtea asemenea orașe în lume).

DOCTRINA. După prima demonstrație, în război, a înspăimîntătoarei lor forțe de distrugere, rațiunea comodă, invocată pentru achiziționarea armelor nucleare, a fost aceea că trebuie să le avem pentru a preveni folosirea unor asemenea arme de către națiunile ostile. Doctrina „descurajării" a avut la bază convingerea că nici un șef de stat rațional nu va ordona folosirea armelor nucleare împotriva unui dușman, fără a-și da seama că hotărîrea sa ar însemna sinuciderea națională; că inevitabila ripostă a adversarului ar provoca pierderi de vieți omenești și o agonie ce va depăși capacitatea unei națiuni de a supraviețui.

Numărul armelor necesare pentru descurajare nu a fost niciodată precizat în mod clar. Nu a existat nici o dezbatere la nivel național pe această temă. Ar putea fi exprimat în termeni absoluți, iar dacă acest lucru este posibil, ar putea fi evaluat, oare, numărul armelor necesare descurajării la minimum 10 sau la 1 000? Cîte vieți, ce proporție din capacitatea industrială a inamicului trebuie asigurată împotriva riscului distrugerii? Ori, poate, „descurajarea" ar trebui considerată ceva relativ, în funcție de amenințarea din partea dușmanului? În acest caz, echivalența va fi miza jocului, iar „echilibrul" — scopul în domeniul armamentelor. Echilibrul nu are limite bine definite. Nesiguranța în ceea ce privește următorul pas al adversarului alimentează evaluările pesimiste și face competiția mai acerbă.

Lipsa unui consens sau chiar a unei dezbateri asupra necesarului în domeniul armelor nucleare a făcut din „descurajare" o bază nesigură de determinare a volumului adecvat de armament nuclear. Nu s-a stabilit vreo limită pentru numărul de arme necesar apărării „păcii nucleare".

În afara acestei deficiențe, au existat întotdeauna îndoieli în ceea ce privește caracterul adecvat al descurajării în orice situație neprevăzută. Nu este avut în vedere nici un act ce ține de neprevăzut — accidentele, erorile electronice, folosirea deliberată a unei bombe atomice de către teroriști, riscul scăpării de sub control a unei situații încordate, întreruperea comunicațiilor cu un submarin sau cu o regiune îndepărtată. Războiul nuclear ar putea începe astfel chiar și cu riscul unei inevitabile nimiciri.



Desen publicat de „Forum du Developpement", evidențiind sensul spre care se îndreaptă, adesea, „ajutorul" acordat țărilor subdezvoltate



Racheta „Cruise" în zbor

În afara celor spuse mai sus, intervine noțiunea de „limitare a daunelor". Conceptul a constituit o anexă la doctrina descurajării, oferind garanții în cazul în care aceasta ar înregistra un eșec. „Limitarea daunelor" constă în faptul că armelor nucleare trebuie să li se confere capacitatea de a anihila alte arme nucleare, înainte de a semăna moartea și distrugerea. Aceasta ar putea justifica eforturile perseverente de modernizare, în sensul asigurării unei precizii deosebite a armelor, de realizare a unei rachete „MX" capabilă să distrugă alte rachete chiar în depozitele lor, a unui sistem de apărare cu ajutorul sateliților, ca în filmul „Războiul stelelor". Dar, cu asemenea justificări pentru actualele cercetări, elaborări și cheltuieli fără limită, nici tehnicienii și nici autorii de planuri nu vor face nici un pas înainte în direcția perfecționării armelor nucleare ca instrumente credibile de luptă într-un război. Cert este că, fie că este o doctrină declarată sau nu, ea a devenit principalul stimulent al cercetărilor în domeniul armamentelor.

1983 față de 1945:

— Racheta MX poate parcurge 8 000 mile, grație propriei sale forțe de propulsie. „Little Boy", bomba nucleară lansată la Hiroșima, a fost transportată de un bombardier „B-29", care dispunea de o autonomie maximă de zbor de 4 000 mile.

— MX are o viteză de deplasare de peste 15 000 mile pe oră, în timp ce avionul „B-29", care l-a transportat pe „Little Boy", avea o viteză de 360 mile pe oră.

— MX este ghidată de un computer și își lansează încărcătura cu o aproximație de 100 metri față de țintă. Precizia lui „Little Boy" a depins de capacitatea de a ținti a echipajului bombardierului.

— MX, numită oficial „Garanția păcii", poartă zece focoase independente și are o forță distructivă (echivalentă în TNT) de peste 300 de ori mai mare decît „Little Boy", care, la Hiroșima, a ucis sau mutilat 200 000 de civili.

Tehnologia și doctrina. Bazele politico-filozofice ale cursei înarmărilor nucleare nu au fost, însă, niciodată așa de simple, cum s-ar putea deduce din succinta prezentare de mai sus. După folosirea, pentru prima oară, a armelor nucleare în război, doctrina oficială și tehnologia au mers mînă în mînă, și există îndoieli că doctrina, în sensul planificării și justificării rezonabile a dezvoltării armelor nucleare, s-a situat vreodată înaintea tehnologiei.

Avîntul tehnologic a fost, realmente, foarte puternic. Creșterea puterii de distrugere și a numărului



transportoarelor la țintă au constituit două obiective centrale, dar evenimentele au arătat clar că tehnologia poate produce tot inventarul nuclear dorit. Progresele în ambele aspecte ale competiției nucleare au avut loc după schema **acțiune-reacție**, care s-a adăugat **„culmilor nebunești"** ale cursei înarmărilor, fiecare superputere avînd un avantaj de cîțiva ani într-un nou domeniu (după cum se vede în cronologia de mai jos).

ISTORIE. Între 1945 și sfîrșitul anului 1982 s-au efectuat, în total, 1 375 experiențe nucleare, din care 87 la sută de cele două superputeri. Puterea de detonare a făcut un mare pas înainte, odată cu dezvoltarea, în anii '50, a „superbombei" ce folosea fuziunea nucleară în scopul sporirii energiei eliberate de bomba atomică sau cu fisiune. Prima armă termonucleară a fost experimentată de Statele Unite în anul 1952.

Puterea de explozie a bombei termonucleare a fost de aproape 1 000 de ori mai mare decît a bombei lansată la Hiroșima. U.R.S.S., care se afla cu patru ani în urma Statelor Unite în ce privește producerea armei atomice, a experimentat propria bombă termonucleară cu un an mai tîrziu decît Statele Unite.

Concomitent cu creșterea puterii de distrugere, o rapidă dezvoltare au cunoscut-o și mijloacele de transportare la țintă. În cea mai mare parte, dar nu în toate, a inovațiilor importante, Statele Unite s-au aflat cu cîțiva ani înaintea U.R.S.S.

Primele mijloace de transport în care s-au realizat importante progrese au fost bombardierele grele. În Statele Unite, începînd din 1948, avioanele cu autonomie mare de zbor au început să înlocuiască avioanele cu propulsie clasică. Primele avioane de acest tip au depins de realimentarea în zbor pentru cursele intercontinentale, dar, pînă în 1955, Statele Unite au construit numai bombardiere cu reacție avînd rază de acțiune intercontinentală. Curînd, acest obiectiv a fost atins și de U.R.S.S.



Bombardier de luptă F-16, aflat în serviciul forțelor aeriene ale S.U.A.

Au urmat rachetele balistice intercontinentale. Ambele superputeri s-au angajat în cursa pentru perfecționarea rachetelor, apărute în cursul celui de-al doilea război mondial, astfel încît acestea să poată transporta la distanțe intercontinentale încărcături nucleare. Pentru o perioadă scurtă de timp, se părea că U.R.S.S. este pe locul întîi, în acest domeniu, cu două spectaculoase succese înregistrate în 1957 — experimentarea primei rachete balistice intercontinentale și lansarea primului satelit.

Statele Unite au luat-o, totuși, înaintea Uniunii Sovietice în privința producției și, pînă în momentul în care și-au deplasat atenția asupra submarinelor, au păstrat un avans de aproape 4 la 1 față de Uniunea Sovietică în domeniul rachetelor balistice intercontinentale.

Submarinele cu propulsie atomică, în care tehnologia S.U.A. era evident avansată, au reprezentat cel de-al treilea mijloc de transport strategic nuclear. S.U.A. dispuneau, încă din 1960, de submarinul „Polaris"; echivalentul sovietic a fost realizat opt ani mai tîrziu. Reprezentînd o revoluție importantă în domeniul sistemelor de transport, submarinele cu propulsie nucleară au avantajul că nu pot fi detectate și pot naviga la foarte mari distanțe de bază.

Evoluția remarcabilă în domeniul tehnologiei a făcut ca armele nucleare să devină instrumente de distrugere mult mai eficiente.

Un alt rezultat l-a constituit creșterea încărcăturii care poate fi transportată în prezent de un bombardier, o rachetă sau un submarin. Un proiectil de artilerie poate transporta, acum, o forță explozivă egală cu cea a bombei din 1945. Bombardierele transportă 12 rachete de croazieră; fiecare rachetă se poate deplasa pe o distanță de 1 500 mile cu energia proprie, avînd o încărcătură nucleară de 13 ori mai puternică decît a bombei din 1945. Submarinul „Trident" transportă rachete nucleare avînd echivalentul a 5 000 bombe de la Hiroșima, o forță explozivă suficientă pentru a distruge un continent.

Supracapacitate de distrugere și instabilitate. Preocupați de numărul armelor nucleare s-ar putea să scăpăm din vedere riscul pe care îl reprezintă aceste cifre pentru umanitate. Adunate laolaltă, bombele nucleare, focoasele, minele etc. existente în prezent fac ca al doilea război mondial, cu cei 40—50 milioane morți, să pară un mic conflict local.

Deși controlate de țări care se declară fățiș angajate în descurajarea războiului nuclear, numărul de arme și forța de supradistrugere pe care o reprezintă ele par să nu mai aibă nici o legătură cu conceptul uman despre amploarea distrugerii ce trebuie oprită. Capacitatea de distrugere nelimitată sugerează o lipsă imprudentă de reținere din partea celor mai puternici factori de decizie din lume. Amploarea arsenalului nuclear înseamnă, în prezent, dezastrul planetei; înseamnă că, dacă ar izbucni un război nuclear, indiferent din ce motiv, inclusiv un simplu accident, distrugerea finală ar putea fi atît de masivă și de durată, încît Pămîntul nostru ar deveni o planetă lipsită de viață.

Armele nucleare sînt realmente diferite. Ele nu numai că ucid, dar distrug orice formă de viață. Deși, la fel ca armele convenționale, ucid prin explozie și incendiere, pînă și aceste efecte au o amploare diferită; șocul produs de o singură armă nucleară de dimensiune mijlocie poate distruge toate clădirile de pe o suprafață de cîteva mile; proporția incendiului este și mai mare, arzînd tot ce este viu pe o distanță de 8—10 mile. În afară de unda de șoc și de incendiu, armele nucleare produc, de asemenea, căderi radioactive, care pot distruge viața la mari distanțe și pe o perioadă îndelungată de timp — pînă cînd nu va mai exista nimic.

Numărul mare de arme existente în prezent face mai mult decît să amplifice consecințele folosirii lor în timp de război. Explodînd, într-o reacție în lanț, pe o perioadă de ore sau zile, efectele lor se vor cumula, contaminînd mediul înconjurător, clima și atmosfera de care depinde întreaga viață. De aceea, creșterea numărului și a forței explozive a acestor arme amplifică enorm riscul de dispariție nu numai a țărilor direct implicate, ci și a întregii omeniri.

În același timp, crește probabilitatea ca aceste arme să fie folosite în timp de război. Rafinamentele tehnologice, de exemplu, fac mai dificilă verificarea deosebirilor dintre armele convenționale și cele nucleare sau detectarea lor prin radar pentru a se da alarma în caz de atac cu rachete. Perfecționările în domeniul preciziei reduc speranța de supraviețuire a forțelor cu baza la sol în eventualitatea unui atac, constituind un stimulent în plus de a lansa prima lovitură. Durata mai redusă de zbor a rachetelor duce la limitarea timpului de decizie și reacție și reprezintă un stimulent pentru riposta automată. Toate aceste perfecționări tehnologice contribuie la o mai mare instabilitate și nesiguranță nucleară. Ele sporesc riscul unui conflict nuclear, făcîndu-l și mai distrugător în cazul că se va declanșa.

Violența

Odată cu creșterea numărului de arme moderne în întreaga lume sporește și violența militară. Ea se reflectă în valurile de refugiați, desfășurarea mai multor războaie și în numărul disproporționat de civili uciși în aceste războaie. Ea se observă, de asemenea, în formele cele mai radicale de terorism politic sistematic. Victimele violenței militarizate sînt, în general, țările mai sărace. Cu toate acestea, prețul în vieți omenești, distrugeri și tragedii reprezintă o povară pe care o resimte, cu timpul, întreaga omenire.

RĂZBOIUL. După sfîrșitul celui de-al doilea război mondial și pînă în prezent au avut loc 105 conflicte majore (cu 1 000 de morți sau mai mult pe an), desfășurate în 66 de țări și teritorii. Războaiele au durat, în medie, trei ani și jumătate. Nu a existat nici un an în care să fi fost mai puțin de patru războaie, iar în 1979 și 1980 au avut loc 18 conflicte. În prima jumătate a anului 1983, s-au purtat 13 războaie.

Din 1945 pînă acum, războaiele au provocat 16 milioane morți, mult mai mulți în rîndul civililor decît în rîndul forțelor armate implicate. (Datele privitoare la victimele în rîndul civililor sînt incomplete). Cel mai mare număr de victime de pînă acum s-a înregistrat în Asia (Indochina).

Țările mai mici au avut de suferit enorm. De exemplu, cele 35 000 victime ale luptei împotriva dictatorului Somoza au reprezentat 1,5 la sută din populație; luptele din Salvador, din 1979 pînă acum, s-au soldat cu pierderea a 45 000 vieți omenești — o persoană din o sută. (Un număr proporțional în S.U.A. ar însemna 2,3 milioane morți, din cauza violenței).

Frecvența războaielor este în creștere. În anii '50, media era de nouă războaie pe an; în anii '60 — de 11 războaie pe an, iar în anii '70 și, deocamdată, în anii '80, media este de 14 războaie pe an. Aceste conflicte sînt generate de un complex întreg de factori, printre care animozitățile religioase, mișcările etnice separatiste, pretențiile teritoriale, luptele armate și revoltele provocate de nedreptatea socială și disperare.

Factorii externi stimulează, de asemenea, spirala violenței. Războaiele locale se internaționalizează tot mai mult. Cu o singură excepție, toate războaiele importante din 1945 pînă acum au avut loc în lumea a treia. În aceste războaie au fost implicate, totuși, marile puteri, iar, în ultima vreme, această implicare pare să fi sporit, deși este, de multe ori, indirectă și mascată.

Rezultatul este creșterea numărului de victime în rîndul civililor. Echipamentul mai sofisticat se deplasează mai rapid și are o forță de distrugere mai mare. Ostilitățile depășesc rapid limitele așezărilor civile; distrugerea lor devine o trăsătură acceptată a războiului modern. Pierderile materiale și sociale, în afara morților și răniților, sînt colosale. În Liban au fost distruse aproape 150 întreprinderi industriale. În Iran, estimează Institutul Internațional de Studii Strategice din Londra, pagubele provocate de război economiei civile depășesc deja 100 miliarde dolari, ceea ce ar echivala cu totalul veniturilor guvernului, inclusiv din petrol, pe timp de patru ani.

În toate aceste cazuri, ceea ce s-a realizat, cu un preț atît de mare, este imperceptibil. Odată declanșate, conflictele par să-și continue cursul, fără să țină seama de finalitatea națională mai largă sau de opiniile milioanelor de oameni nevinovați care au de suferit.

Dezrădăcinați și evacuați. Tot victime ale violenței produse de om sînt milioanele de oameni care se refugiază din calea războaielor, brutalității și persecuțiilor religioase, politice și etnice din țările lor. În ultimii ani, s-au înregistrat cele mai mari valuri de refugiați din timpurile moderne. Proporția cea mai mare o reprezintă femeile și copiii. Estimarea actuală privind numărul refugiaților pe plan mondial este de 8 milioane, dar se crede că organizațiile de refugiați au prezentat o cifră mai mică decît în realitate.

Neglijarea domeniului social

Ca și afluența militară, neglijarea domeniului social derivă din militarizarea excesivă. Relația dintre asumarea militară a puterii politice și utilizarea oficială a violenței pe plan intern, dintre război și numărul mare al victimelor civile, se numără printre efectele deja

Bombardierul strategic american B-1. Primele exemplare vor deveni operaționale în 1986. Costul — 300 milioane dolari fiecare





perceptibile ale unei curse a înarmărilor ieşite de sub control. În afară de acestea, există şi efecte sociale cu consecinţe profunde, care nu se observă la prima vedere, dar care au un efect tot atît de distrugător asupra vieţilor omeneşti. Intensificarea înarmării ucide, indiferent dacă armele sînt utilizate sau nu.

Relaţia dintre domeniul militar şi cel social are consecinţe profunde asupra economiei mondiale. Impactul militar este cel mai direct şi mai evident în distribuirea fondurilor publice. Programele militare şi cele sociale intră în competiţie pentru a obţine anumite cote din bugetele naţionale limitate. Obiectivul apărării securităţii prin dezvoltarea la maximum a puterii militare naţionale poate fi realizat numai în detrimentul altor obiective, care sînt, şi ele, esenţiale pentru progresul şi securitatea naţiunilor şi a populaţiei globului.

Dacă aceste obiective nu sînt realizate — dacă componentele umane cele mai sărace şi mai slabe ale unei societăţi nu sînt ajutate, dacă beneficiile revin unui grup restrîns şi nu majorităţii, dacă progresul nu este evident şi dreptatea este dispreţuită —, atunci nu poate exista securitate. Nici cea mai puternică forţă militară din lume nu o poate asigura.

Cîteva exemple ar putea fi ilustrative pentru contrastele militar-sociale evidente în ce priveşte folosirea resurselor publice.

Cheltuielile militare şi ajutorul pentru dezvoltare. Interdependenţa crescîndă dintre naţiuni, dezvoltate sau în curs de dezvoltare, înzestrate sau nu cu materii prime sau tehnologie, bogate sau sărace, a devenit una din concluziile cele mai evidente ale ultimei jumătăţi a secolului al XX-lea. Dezvoltarea economică pe un front larg reprezintă un avantaj pentru întreaga comunitate a naţiunilor. Ajutorul acordat economiilor aflate în dificultate poate aduce un beneficiu, de multe ori, mai mare sub formă de pieţe lărgite, materii prime necesare, un interes reciproc pentru coexistenţa paşnică.

Cu toate acestea, ţările bogate continuă să investească o parte mult mai mare din resursele lor pentru sporirea forţei militare decît pentru dezvoltarea vecinilor lor săraci.

1960
1981
75
50
25
0
cheltuieli militare
forţe armate
import arme + 1980

Ponderea lumii a treia în cadrul puterii militare mondiale



Portavionul nuclear american „Enterprise", cu 90 de avioane la bord; deplasament — 89 600 tone

— Între 1960 şi 1982, cheltuielile militare ale ţărilor dezvoltate au crescut cu peste 400 miliarde dolari, în timp ce ajutorul lor economic extern a crescut cu 25 miliarde dolari. În 1982, cheltuielile lor militare au fost de 17 ori mai mari decît ajutoarele acordate ţărilor în dificultate.

Armele în raport cu alte nevoi de import. Ţările în curs de dezvoltare sînt dependente de importurile de tehnologie şi produse esenţiale pentru dezvoltarea şi îmbunătăţirea nivelului de trai. În prezent, un număr tot mai mare din aceste ţări se confruntă cu serioase probleme legate de balanţa de plăţi şi cu mari dificultăţi în ce priveşte posibilităţile de plată a datoriilor externe. Datoria externă a lumii a treia — potrivit statisticilor OECD — a ajuns anul trecut (1982 — n.n.) la 626 miliarde dolari, respectiv cu 18 la sută mai mult decît în 1981.

Povara datoriilor externe s-a accentuat şi mai mult, ca urmare a ratelor înalte ale dobînzilor şi a scăderii veniturilor din export. Un alt factor care a dus la înrăutăţirea situaţiei îl constituie apetitul mare al multora din aceste ţări pentru echipament militar importat. Ele au cheltuit, în ultimii ani, sume importante pentru achiziţionarea de armament străin. Îşi vor reduce ele, oare, acum, aceste cheltuieli pentru a importa cele necesare economiei civile? Cifrele privind comerţul cu arme nu sînt mari, dar ultimele statistici date publicităţii nu sînt încurajatoare.

— Între cele 25 de ţări care, din 1981 pînă în prezent, au trebuit să negocieze reeşalonarea datoriilor externe, şase au cheltuit, în ultimii cinci ani, mai mult de un miliard de dolari, fiecare, pentru importul de arme. Toate cele 25 de ţări au cheltuit — în perioada respectivă —, pentru achiziţionarea de arme, 11 miliarde dolari.

— La cele 20 de ţări, cu cea mai mare datorie externă din lume, importurile de arme au reprezentat, în perioada 1976—1980, 20 la sută din creşterea datoriei. La patru dintre ele valoarea armelor importate a reprezentat 40 la sută şi chiar mai mult din creşterea datoriei externe.

Investiţiile. Orientarea resurselor financiare, mai curînd spre domeniul militar decît spre dezvoltarea socială, nu poate fi apreciată ca o simplă relaţie între capitolele respective din buget. Desigur, cifrele enorme, ilustrînd actualele cheltuieli militare în lume, sînt suficiente pentru a înspăimînta orice personalitate răspunzătoare de problemele sociale. Dar, din punctul de vedere al societăţii, ceea ce se pierde nu este, în primul rînd, o alternativă la cheltuielile curente, ci investiţii în bunuri ce asigură creşterea producţiei.

Deşi, în mod tradiţional, este exprimat în termenii „echipament de investiţii" şi „cercetări de bază" — motoare ale dezvoltării economice — necesarul de investiţii al societăţii include, de asemenea, sănătatea publică, alimentaţia, educaţia şi alte resurse sociale esenţiale pentru creşterea potenţialului uman. Un reflux în investiţii constituie o dovadă că populaţia însăşi suferă de subdezvoltare. Aceasta nu numai că determină o situaţie în care nu se poate aduce contribuţia corespunzătoare la progresul social, dar creează, mai degrabă, un pericol pentru societate, decît un cîştig.

Privite din punctul de vedere al unui analist al investiţiilor, condiţiile sociale existente în lume pot fi conturate în felul următor:

— **Forţa de muncă — incomplet utilizată.** De la început, trebuie spus că s-a făcut o mare risipă de forţă de muncă şi a existat o utilizare neeconomică a celor disponibili să presteze muncă.

Milioane de oameni sînt angajaţi în activităţi sociale neproductive: circa 25 milioane, oameni aflaţi la prima tinereţe, aşteaptă o şansă ca ceilalţi confraţi ai lor să lanseze un atac armat, în timp ce alte milioane — incluzînd o cincime din inginerii şi oamenii de ştiinţă cei mai talentaţi ai lumii — sînt angajaţi în activităţi intense de perfecţionare a armelor morţii şi pe care plănuiesc să le folosească.

Mai departe: alte milioane de oameni sînt excluse prematur din activitatea productivă, pur şi simplu fiind neglijaţi de societate. De asemenea, aproximativ 15 milioane de persoane mor anual din cauza subnutriţiei şi infecţiilor, fenomene ce pot fi prevenite şi pe care societatea le cunoaşte şi înţelege că trebuie să le prevină. Există, apoi, persoane gata să presteze o muncă productivă, care, de fapt, au nevoie să presteze această muncă pentru a-şi asigura existenţa, dar pe care sistemul nu este, pur şi simplu, capabil să-i folosească. Esenţialul este că există o piaţă mondială de necesităţi crescînde ce nu pot fi satisfăcute, paralel cu existenţa încă a peste 600 milioane de oameni ce nu au loc de muncă sau a căror capacitate de muncă le este folosită parţial.

În cele cinci ţări cele mai sărace ale lumii, vîrsta medie de viaţă este cu 21 de ani mai scurtă decît în cele cinci ţări cele mai bogate.

Alimentaţia, avînd în vedere produsele de bază, contrastează foarte mult. Populaţia din cele cinci ţări cele mai sărace consumă numai jumătate din necesa-



rul de proteine. În ce privește caloriile, aceasta consumă mai puțin decît necesarul minim mediu al organismului, în timp ce bogații consumă mult mai mult decît au nevoie. În țările sărace, trei din cinci persoane nu beneficiază de apă potabilă. Ele dispun numai de o șeptime din numărul de învățători pentru copiii lor. Un copil din opt moare înainte de a împlini vîrsta de un an. Trei adulți din cinci nu știu să citească.

Între săraci și bogați, decalajul este și mai mare în ce privește calitatea vieții, decît longevitatea.

Productivitatea — scăzută. Risipa de cadre calificate și talente afectează un număr și mai mare de oameni, ceea ce reprezintă o mare pierdere pentru dezvoltarea economică și productivitate. Neglijarea educației reprezintă unul din cele mai decepționante aspecte ale situației. Este cunoscut faptul că educația este o investiție avantajoasă, cu beneficii mai mari decît orice altă formă de investiție de capital. Totuși, în lume, există încă cel puțin 800 de milioane de adulți care nu știu să scrie și să citească, și alte milioane care profesează meșteșuguri de bază, dar care sînt analfabeți, raportat la cerințele unei societăți moderne.

Neglijarea educației începe, de fapt, de la cele mai fragede vîrste. O treime din copiii între 6 și 11 ani nu merg la școală. Peste 250 milioane de copii din lume nu au primit nici cea mai elementară educație. Mai gravă este lipsa minimului necesar de hrană, apă și asistență medicală, care afectează aproximativ jumătate din populație. Aceste neajunsuri încep să-și pună amprenta chiar înainte de nașterea copilului. Dintre cei mai mici copii care suferă de malnutriție și infecții, unul din șapte moare, dar cei șase care supraviețuiesc pot rămîne marcați din punct de vedere fizic sau mintal. Este îndoielnic, de asemenea, că acești copii vor deveni vreodată pe deplin productivi și nu se prevede ca ei să producă sau să aibă aceleași performanțe cu ale copiilor care au fost bine hrăniți, sănătoși și au beneficiat de condiții igienice. Copii ai sărăciei, ei sînt meniți să perpetueze specia.

Costurile — ridicate și în continuă creștere. Avuțiile naționale se pierd, resursele de capital se epuizează, iar viitorul stă sub semnul întrebării.

Actualele operațiuni se desfășoară cu pierderi prea mari: victimele înregistrate de pe urma violenței, de exemplu, reprezintă un avertisment pentru viitor, dar și pentru prezent. Numărul răniților de pe urma războaielor este de cel puțin trei ori mai mare decît acela al morților. În Statele Unite, care nu au purtat război timp de zece ani, bugetul destinat veteranilor de război se ridică la aproape 30 miliarde dolari pe an. Această cifră nu este inclusă în bugetul propriu-zis al apărării, dar reprezintă dublul sumei necesare întreținerii personalului militar activ.

Prețul problemelor neglijate este atît de mare, încît el nu poate fi evaluat nici în pierderi umane și nici în pierderi bănești. Analfabetismul, de exemplu, ar putea părea o trăsătură mai puțin importantă în cadrul spectrului global al neajunsurilor, dar experiența Statelor Unite ne poate da o idee despre consecințe. Se estimează că prețul neglijării sociale se ridică la 6 miliarde dolari pe an — pentru ajutor de șomaj —, la care se adaugă 237 miliarde dolari, cîștigurile nerealizate — acest lucru însemnînd că ceea ce se pierde reprezintă, la ora actuală, dublul sumei pe care guvernul o investește anual în domeniul educației.

Nevoi umane neîmplinite. A exprima în cifre globale nevoile neîmplinite ale omenirii de azi ar însemna o statistică inutilă. Dar sărăcia zdrobitoare și numărul mare de oameni afectați de ea trebuie analizate, într-un fel, în baza unor criterii care să poată reda întreaga dimensiune a ignorării problemelor sociale.

În spatele fiecărei cifre se află o ființă umană cu timp limitat de existență pe planeta noastră.

Cum trăiește această ființă este la fel de important ca și cît de curînd va înceta ea din viață. Mult prea mulți oameni părăsesc această viață în mizerie și disperare.

„Genocidul tăcut"

Sărăcia — 2 000 000 000 de oameni au un venit sub 500 dolari anual.

Cel puțin o persoană din cinci trăiește într-o totală sărăcie — într-o stare de mizerie — încît se poate vorbi de „genocid tăcut".

În S.U.A., țara cea mai puternică din punct de vedere militar din lume, rata sărăciei la nivel național este, la ora actuală, cea mai mare din ultimii 17 ani; în S.U.A. există 34 milioane de oameni considerați, în mod oficial, săraci, după standardele americane.

Locuri de muncă — 600 000 000 de oameni nu au loc de muncă sau sînt angajați temporar.

În lumea a treia, o persoană din trei, aflată în căutare de lucru, nu-și poate găsi un loc de muncă permanent.

În toate țările, tinerii sînt cei mai greu loviți de șomaj; în S.U.A., jumătate din adolescenții de culoare sînt șomeri.

Sănătatea publică — 11 000 000 din nou născuți mor înainte de a împlini vîrsta de un an.



Forța explozivă a rachetei MX, în comparație cu bomba de la Hiroșima. MX reprezintă echivalentul a 5 000 000 tone TNT. Bomba de la Hiroșima era echivalentă cu 15 000 tone TNT.





Bombardierul strategic B-52. Rază de acțiune — 13 700 km; este dotat cu rachete aer-aer și poate transporta bombe nucleare

Racheta balistică intercontinentală MX, dotată cu 10 focoase nucleare. Se preconizează a fi desfășurată în 1986. Costul total (estimat) al celor 100 de exemplare prevăzute — cel puțin 26,4 miliarde dolari

În ceea ce privește natalitatea, în țările foarte sărace mor de șapte ori mai mulți nou născuți decît în țările cele mai bogate.

În anul 1980, mai puțin de zece la sută din copiii lumii a treia au fost vaccinați împotriva a șase frecvente boli ale copilăriei; cinci milioane de copii muriseră, însă, de bolile respective, anterior vaccinării.

— **Condiții sanitare** — 2 000 000 000 de persoane nu au asigurată apă potabilă.

Majoritatea bolilor în lumea a treia sînt provocate de lipsa apei potabile și a unor condiții sanitare corespunzătoare. Trei sferturi din locuitorii lumii a treia nu au nici un fel de facilități sanitare. Contaminarea apelor subterane devine o problemă tot mai îngrijorătoare în țările industrializate, inclusiv în S.U.A.

Alimentație — 450 000 000 de oameni suferă de foame și subnutriție.

Subnutriția s-a extins, ca urmare a faptului că suprafețe din ce în ce mai mari de terenuri agricole se concentrează în mîna unui număr restrîns de proprietari. În America Latină, mai puțin de 10 la sută din proprietarii de pămînt controlează peste 90 la sută din suprafața agricolă a țării.

În Statele Unite, la Conferința primarilor marilor orașe, foametea a fost apreciată drept cea mai amplă și insidioasă problemă ce afectează zonele urbane.

Educație — 120 milioane de copii de vîrstă școlară nu dispun de școli pentru a primi educație. Continuă să existe o discrepanță mare între sexe în școli, începînd de la primele clase pînă la cursurile universitare.

Numărul analfabeților continuă să crească, procesul fiind mult mai rapid în rîndul femeilor decît al bărbaților.

ANUL 2000

Ce ne oferă viitorul? Privind către sfîrșitul acestui secol, din care au mai rămas 17 ani, specialiștii în demografie anticipează că, în anul 2000, pe glob vor exista 6,2 miliarde de oameni. În comparație cu anul 1980, această cifră va reprezenta o creștere a populației cu 1,7 miliarde oameni sau, în procente, un spor demografic de 40 la sută. Nu este prevăzută, totuși, o oprire a creșterii populației pînă în anul 2110, dată la care numărul locuitorilor planetei s-ar putea stabiliza la cifra de 10,5 miliarde, cu condiția ca natalitatea să înregistreze o reducere moderată. Cu alte cuvinte, viitorologii ar trebui să gîndească în perspectiva unei creșteri de două ori și jumătate a populației, față de cifra actuală.

Făcînd un salt mai modest spre viitor — în anul 2000 —, trebuie să ne punem întrebarea cine vor fi și unde se va afla acest plus de populație (1,7 miliarde de oameni) și cum va influența această creștere problemele sociale mondiale și căutarea de soluții. Principalele caracteristici ale viitoarelor tendințe pot fi rezumate după cum urmează:

Lumea a treia — Peste 90 la sută din sporul de populație se va înregistra în țările lumii a treia — Asia, Africa și America Latină — care, în cifre, va reprezenta o creștere netă superioară numărului total al populației actuale din țările dezvoltate.

Numărul total al populației va continua să crească. În țările dezvoltate, schimbarea va fi, în general, mică, dar, în țările în curs de dezvoltare, peste 300 de milioane de tineri se vor adăuga grupelor de vîrstă sub 15 ani, ceea ce va face să existe, în continuare, probleme legate de educație și asistență medicală necorespunzătoare.

Numărul locuitorilor de peste 65 de ani va crește cu 150 milioane. Constituind deja o forță semnificativă în țările dezvoltate, populația în vîrstă va reprezenta, în anul 2000, 13 la sută din totalul populației planetei. Atît pentru țările sărace, cît și pentru cele bogate, vîrsta locuitorilor lor creează noi probleme sociale, afectînd aspecte esențiale, cum ar fi asigurarea unor venituri, asistența medicală și chiar alfabetizarea și educația.

Forța de muncă — Cea mai mare creștere a populației va fi înregistrată la categoriile de vîrstă situate între 15 și 64 de ani, iar cea mai mare parte a acestora se va alătura unei forțe de muncă afectată deja de o rată excepțional de ridicată a șomajului. Înainte de sfîrșitul acestui secol, economia mondială va trebui să creeze un miliard de noi locuri de muncă pentru a-i absorbi pe cei nou veniți pe piața forței de muncă.

Creșterea populației schimbă, de asemenea, cererile privind o mai mare eficiență și echitate față de admi-



nistrarea resurselor societății. Problemele pe care forța militară nu poate să le soluționeze devin tot mai presante. Educația, asistența medicală, alimentația adecvată, locuri de muncă, dreptatea — reprezintă cereri minime pentru un număr tot mai mare de oameni. Politica de forță nu le va putea satisface.

Posibilități

În lumea anului 1983, marcată de sărăcie și încordare, este esențial să fie luate în considerare alternativele la competiția militară necontrolată, indiferent cît de îndepărtate și greu de realizat ar putea părea ele în prezent. Prețul cursei înarmărilor, fie că este evaluat în funcție de subdezvoltarea socială sau de pericolul distrugerii totale, depășește în prezent posibilitățile oricăreia dintre țări. Comunitatea națiunilor a recunoscut oficial, cu mai mulți ani în urmă, necesitatea impunerii unor restricții. Eforturile depuse, inclusiv uriașele sacrificii măsurate în „oameni-oră" făcute în cadrul negocierilor internaționale, nu au reușit să oprească cursa înarmărilor și nici măcar să reducă din amploarea ei. Ca urmare, cursa înarmărilor a căpătat proporțiile universale și periculoase cu care sîntem confruntați în prezent.

Situațiile de urgență determină, uneori, recurgerea la soluții care, în condiții normale, nu ar fi părut credibile. Așa cum o persoană aflată într-o situație-limită poate da dovadă de o forță fizică supraomenească, autoritățile politice ar putea găsi, dintr-o dată, puterea pentru a înfăptui ceea ce, în trecut, părea imposibil. Dar, dacă așa ceva se va întîmpla vreodată, va fi cu siguranță numai pentru că opinia publică a cerut-o. În multe țări, această cerere se face deja auzită.

Momentul pentru schimbări

Diferența între pericolul care planează astăzi asupra lumii și cel care era resimțit cu cîțiva ani în urmă nu rezidă, în primul rînd, în dimensiunile sale — cu toate că amenințarea continuă să crească —, ci în trezirea conștiinței publice și răspunsul său activ, care s-au dezvoltat foarte repede.

Totalul armelor nucleare existente în 1983, comparat cu toate munițiile folosite în cel de-al doilea război mondial. Un singur pătrățel din figură reprezintă echivalentul în TNT al munițiilor folosite în cel de-al doilea război mondial, apreciate la 3 milioane tone TNT. Totalul pătrățelelor reprezintă echivalentul, în tone TNT, al stocului mondial actual de arme nucleare. Apreciat la 16 000 milioane tone TNT, numai arsenalul nuclear are o putere distructivă de 5000 ori mai mare decît cea a munițiilor folosite în cel de-al doilea război mondial

Diverşi factori au contribuit la dezvoltarea rapidă a conştiinţei şi reacţiilor publice. Unul din ei a fost decizia statelor membre ale NATO şi, ca urmare, a ţărilor participante la Tratatul de la Varşovia, de a continua să amplaseze arme nucleare în Europa. Chiar şi în ţările Europei Occidentale, planul cu privire la desfăşurarea noilor arme a fost o decizie pur militară, nefiind supus spre aprobare organelor legislative alese. Împreună cu alte evenimente legate de intensificarea activităţii militare, amplasarea noilor rachete a declanşat semnale de alarmă, care au atras din ce în ce mai mult atenţia opiniei publice.

Accidentul survenit în 1979 la centrala nucleară de la Three-Mile Island, S.U.A., planurile oficiale privind construirea bombei cu neutroni, escaladarea retoricii belicoase între superputeri, creşterea vertiginoasă a bugetelor destinate dezvoltării armelor nucleare, în paralel cu reduceri în bugetele programelor sociale — toate aceste elemente au completat imaginea furiei nucleare. Opinia publică, deja sensibilizată de existenţa unor probleme nerezolvate privind domeniul social şi mediul înconjurător, a înţeles că deciziile majore, de viaţă şi de moarte, au ieşit complet de sub controlul său. Pericolul distrugerii nucleare a devenit, astfel, problema în jurul căreia s-au grupat celelalte subiecte dezbătute de opinia publică.

Mişcările pentru pace, antinucleare au devenit, acum, o forţă socială distinctă, de o importanţă politică majoră. Mai ales în Europa occidentală şi America de Nord, această mişcare este deosebit de semnificativă, atît în ce priveşte proporţiile cît şi în ce priveşte componenţa sa extrem de largă şi varietatea problemelor pe care le abordează.

Reducerea supraîncărcării militare. Implicarea opiniei publice în dezbaterea asupra dezarmării se reflectă deja în examinarea, mai la obiect, a problemei în cadrul negocierilor oficiale şi în impulsionarea lor în vederea realizării de progrese. Date fiind numărul persoanelor implicate şi diversitatea opiniilor acestora, o generalizare a atitudinilor exprimate ar fi, prin forţa lucrurilor, mult prea simplistă, dar, ca o caracteristică generală, s-ar putea afirma, probabil, următoarele:

a) **Nerăbdarea şi o evidentă nemulţumire faţă de rezultatele înregistrate de negocierile oficiale.**

În pofida eforturilor depuse, ani la rînd, şi a impresionantei liste de acorduri, dezarmarea progresează doar în domeniul armelor biologice şi chimice. În ceea ce priveşte armele nucleare — principalul obiectiv al eforturilor de negociere din 1945 încoace —, ele nu au intrat încă sub un control efectiv şi nici folosirea lor în război nu a fost interzisă.

Reducerea cadrului negocierilor la măsuri limitate şi punerea accentului pe raportul numeric şi numai în unele categorii de arme nu au dat rezultate. Dacă rivalitatea în domeniul armamentelor s-a diminuat într-un domeniu, ea a fost, pur şi simplu, canalizată spre altele.

Tratatul pentru limitarea experienţelor nucleare a reuşit să mute sub pămînt toate experienţele nucleare ale superputerilor şi mai mult de jumătate din testările nucleare efectuate de celelalte naţiuni. Drept urmare, au fost reduse, în mod considerabil, pericolele căderilor radioactive. Tratatul nu a reuşit, însă, să reducă numărul testărilor sau să reducă cursa pentru îmbunătăţirea calitativă a armelor nucleare, care este unul din obiectivele unei interziceri totale a experienţelor nucleare.

Tratatul SALT-I urmărea impunerea de restricţii asupra sistemelor de rachete antibalistice (ABM). Obiectivul privind descurajarea războiului nuclear prin „asigurarea distrugerii reciproce" este, astfel, protejat. Restricţiile impuse asupra lansatoarelor de arme nucleare de către prevederile SALT-I şi SALT-II (acesta din urmă este respectat, deşi nu a fost ratificat) nu au încetinit acumularea acestor arme.

Dacă negocierile sînt instrumente utile păcii, constituind un cadru pentru dialog şi schimb de vederi, ele nu pot înlocui obiectivul stabilit. Deocamdată, ele par a fi menite mai degrabă să facă ordine în competiţie, permiţînd fiecărei părţi să-şi conserve propria superioritate, decît să pună capăt cursei înarmării. Din păcate, aceste tratative creează impresia că dezarmarea este considerată, oficial, ca „o scădere a bărbăţiei naţionale", cum se exprima lordul Hankey acum o jumătate de secol.

b) **Un nou accent pe principiile fundamentale, în special cu privire la armele nucleare.**

Asociaţii ale juriştilor amintesc din nou — cum a procedat recent Consiliul Juriştilor din Australia — că tratatele internaţionale existente interzic armele şi tacticile care provoacă violenţă sau distrugere fără discernămînt. Convenţiile general-acceptate, încheiate la Haga în 1949, cer, de asemenea, în mod expres, tuturor beligeranţilor să asigure securitatea civililor. Pe baza acestor principii fundamentale şi a argumentelor susţinute prin date ştiinţifice cu privire la consecinţele unui război nuclear, majoritatea ţărilor membre ale O.N.U. au subliniat, în repetate rînduri, că folosirea armelor nucleare trebuie declarată „contrară legii şi considerată ca o crimă împotriva omenirii şi a civilizaţiei".

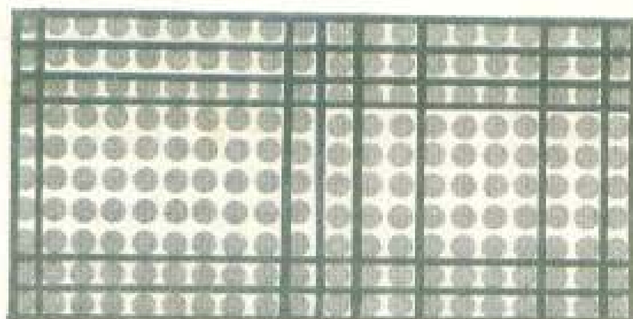
c) **Un apel la soluţii menite să scoată din impas negocierile subliniază necesitatea abordării mai cuprinzătoare a dezarmării.**

Armele nucleare constituie principala prioritate a opiniei publice, care se pronunţă pentru abordări menite să determine depăşirea imediată a etapei eforturilor oficiale fragmentate şi a amănuntelor în care negocierile sînt blocate fără speranţă, de ani de zile. Oamenii vor să se realizeze progrese rapide, clare, de natură să ducă la reducerea forţelor nucleare. Se constată, de asemenea, un sprijin crescînd pentru măsuri vizînd prevenirea izbucnirii unui război nuclear, mai ales prin renunţarea generală la a folosi primul armele nucleare.

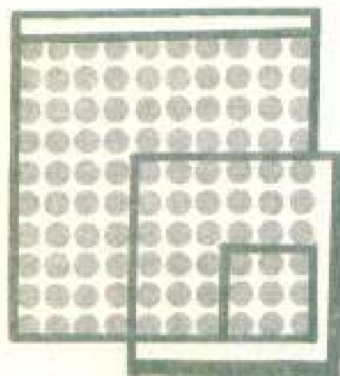
Dar eforturile care se depun denotă că îngheţarea armelor nucleare se bucură, în primul rînd, de sprijinul opiniei publice. Adepţii „îngheţării" o concep sub forma încetării bilaterale (S.U.A.—U.R.S.S.) şi verificabile a experimentării, producerii şi desfăşurării armelor nucleare. Ea este concepută şi sub forma unui moratoriu cu privire la desfăşurare, urmat imediat de încheierea, în termen de aproximativ un an, a unor acorduri oficiale. Paralel cu propunerea de „îngheţare", există o serie de alte măsuri care au făcut deja obiectul unei ample şi minuţioase examinări şi negocieri. În capul listei acestora se află: interzicerea generală a experimentelor nucleare, a zborurilor de încercare ale avioanelor şi rachetelor care transportă arme nucleare, precum şi încetarea producţiei de arme cu material fisionabil.

Întărirea securităţii. Numai dezarmarea nu este suficientă. Cei ce pledează pentru progrese mai rapide pe calea dezarmării şi pentru adoptarea unor poziţii universale şi cuprinzătoare faţă de această problemă au recunoscut demult că un control eficient al cursei înarmărilor mondiale nu poate să întărească de la sine securitatea mondială. Nu se va putea realiza o reducere a forţelor militare naţionale, dacă, simultan, nu are loc întărirea instrumentelor păcii. Chiar înainte de a începe acest proces, trebuie făcut un important efort în direcţia îmbunătăţirii climatului politic şi a făuririi încrederii între naţiuni.

Procesul de pace impune o schimbare hotărîtoare de direcţie, o renunţare la rezolvarea conflictelor prin intermediul războaielor şi orientarea spre un sistem care să asigure alternative atrăgătoare şi eficiente.



„Cine va decide? Omul sau ordinatorul? Și ce va decide?"



„Patru minute, pentru o decizie"... și „o dezbatere care ar dura o milionime de secundă" ● „Ceea ce se produce pe planul fabricației se poate produce, inevitabil, pe planul exploziei" ● „Este oare posibil ca un nebun să declanșeze un război nuclear? Da, aceasta nu mai este de domeniul imaginației" ● „Soluția logică este elementară: sau se distruge tot arsenalul, sau se distruge omul!"

Miniordinatoarele invadează piețele. Filmul „Wargames" („Jocul de-a războiul") — care a rulat în Occident — prezintă copii reușind să branșeze micile lor aparate pe mașini sofisticate, programate pentru a putea declanșa un război atomic. Dar acești monștri electronici care înlocuiesc deciziile nu vor fi capabili mîine să ia, ei înșiși, inițiativa de a se declanșa apocalipsul? René Dzagoyan — absolvent al celebrei „Ecole Normale", filozof și fost colaborator al „Wharton Applied Research Center" — ne prezintă, într-o lucrare de „război-ficțiune" „pasionantă și înspăimîntătoare", intitulată „Sistemul Aristote" (Editions Flammarion), pînă la ce grad se poate vorbi despre o „dictatură a electronicii". Revista franceză „Paris Match" i-a solicitat un interviu din care reproducem mai jos. Dincolo de ficțiune, cartea lui Dzagoyan anticipează consecințele posibile ale unui progres care tinde să scape controlului uman.

Domeniul analizat este cel al aplicării informaticii în sfera militară. Problema pusă e, ea însăși, tulburătoare: poate omul să delege decizia ordinatorului?

— Ordinatorul super-star este pe cale să devină marele Moloch, protagonistul care provoacă îngrijorare în viitor? Este, oare, el capabil să ia puterea?

— Rolul informaticii în domeniul militar este primordial. Nu ar fi existat rachete nucleare, submarine nucleare, aviația așa cum o cunoaștem azi, fără ordinatoare. Este un lucru evident pentru toată lumea. Este imposibil, prin simpla exersare a gîndirii umane, de a putea determina traiectoria unei rachete sau chiar unele itinerare ale submarinelor.

În condițiile actuale de viteză, pentru ca datele, pe care le numim parametri, să fie luate în considerație pentru a fi sintetizate și a furniza răspunsuri potrivite, înțelegerea omenească este deja depășită. Este, deci, necesar să se transfere unele puteri de decizie asupra unor mijloace extrem de rapide și sigure. Și aceste mijloace sînt ordinatoarele. Marea revoluție în domeniul informaticii este faptul că ordinatorul nu mai servește drept mijloc de calcul. La început, el dădea o informație și omul, care o primea, lua decizia. Azi, timpul necesar unei asemenea decizii este mult mai scurt. Totul este, deci, programat dinainte.

— Care sînt perioadele de timp care vor permite să se măsoare azi termenele deciziei?

— În situația unui conflict nuclear în Europa, de exemplu, în cel mai rău caz — din punct de vedere militar și în cel mai bun caz — din punct de vedere al informaticii, în patru pînă la cinci minute pot fi obținute unele date. Este foarte greu să se dea o cifră exactă, fiindcă este vorba de domenii ultrasecrete, dar perioada se situează în acest interval. Trebuie să se reconstituie întregul lanț pentru a înțelege. Mai întîi, nu se observă cu ochiul liber pornirea unei rachete strategice. Ea este semnalată de către un satelit care trimite informația spre un radar, care, la rîndul lui, o transmite unui ordinator, care înregistrează, într-o oarecare măsură, fenomenul. Toate acestea se desfășoară într-o fracțiune de secundă. Înainte ca racheta să atingă ținta, adică în mai puțin de patru minute, trebuie luată o decizie. Dacă riposta nu este declanșată în acest interval, înseși mijloacele de ripostă vor fi distruse. Toată problema este, deci, de a putea furniza o ripostă cvasiautomată.

Președintele republicii a subliniat foarte clar, în ultima sa declarație televizată, că există, în prezent, un om însărcinat să ia o asemenea decizie. Dar trebuie să se știe că opțiunea sa se reduce la ceva extrem de sim-

plu, şi anume a decide să zdrobească pe cel care va trebui, în mod necesar, să fie distrus. Pentru a funcţiona şi pentru a evita un asemenea apocalips, „descurajarea" cere ca eventualul agresor să aibă certitudinea că riposta va avea loc şi, deci, că atacul său îl va costa foarte scump. Or, în plus faţă de timpul foarte scurt de reacţie, există totdeauna o incertitudine în ceea ce priveşte hotărîrea individului care va apăsa pe buton. Într-o situaţie reală, cel care răspunde de aceasta poate să renunţe sau să fie indisponibil fie chiar pentru cîteva secunde. Din această cauză, din ce în ce mai mult, ne-am gîndit la sisteme de răspuns automat, singurele care pot da forţelor de descurajare o credibilitate deplină.

— Cel care răspunde va avea, totuşi, posibilitatea de a întrerupe această ripostă.

— Pot fi prevăzute totdeauna soluţii. Dar ceea ce se va întîmpla în următorii 10 ani este faptul că, viteza rachetelor crescînd, timpul de reacţie va scădea, şi orice decizie va deveni ireversibilă. A reveni asupra deciziei înseamnă a-şi asuma riscul de a fi distrus de către propria bombă.

Să ne imaginăm că cineva trimite o rachetă şi că, la cîteva secunde după declanşarea ei, renunţă la intenţie. Nu îi mai rămîne decît să-şi distrugă racheta. Dar chiar dacă o deviază la maximum, el se expune efectelor secundare ale unei explozii, la o radioactivitate cu atît mai de temut cu cît sensul rotaţiei Pămîntului îl precipită spre zona contaminată. De altfel, cu cît armele progresează, rachetele urcă din ce în ce mai puţin în atmosferă. Ele au, practic, traiectoria dreaptă a tirului, iar rachetele de croazieră zboară la nivelul solului. Cea mai mare parte a deciziei aparţine, deci, sistemelor informatice de detectare şi răspuns.

Marea revoluţie în ştiinţa războiului, în „polemologie", este aceea că, atunci cînd un conflict se declanşează, nu mai există informaţii vizuale. Există coduri transmise prin maşini şi traduse cu ajutorul ordinatorului. Şi această traducere lasă o marjă de opţiune care va fi din ce în ce mai iluzorie.

— În caz de eroare a ordinatoarelor, care pot fi capacităţile de intervenţie ale celor care deţin, teoretic, puterea de decizie?

— La viteza la care trebuie să fie efectuate verificările, numai ordinatoarele pot arbitra ordinatoarele. Să luăm, ca exemplu, sistemul creat în prezent pentru zborul ultimului „Spacelab" transportat de către naveta americană. În mod obişnuit, zborul este controlat de către cinci sisteme informatice, dintre care patru sînt cuplate două cîte două şi al cincilea joacă rolul de arbitru. Atunci cînd trebuie să fie luată o decizie, două ordinatoare fac, în mod simultan, calcule şi supun rezultatele arbitrului care le compară. Dacă există o divergenţă, al doilea cuplu de ordinatoare este imediat însărcinat să preia schimbul şi să refacă aceleaşi calcule etc. S-a prevăzut chiar următorul caz: după toate aceste calcule, trei maşini sînt de acord, iar una e de părere contrară, totuşi arbitrul optează pentru aceasta din urmă. El ar fi, atunci, imediat respins de către majoritate, care va prelua, în mod automat, puterea de decizie. Într-o asemenea dezbatere, omul decizionar este complet neglijat şi nu mai poate interveni. Toată această dezbatere ar dura cam o milionime de secundă.

— Cum s-ar desfăşura azi o alertă nucleară?

— Atacul este detectat de către un sistem complex de supraveghere şi alerta este dată imediat în teritoriul vizat. Cel care răspunde, în principal, de aceasta — şi care este, totdeauna, însoţit de faimoasa valijoară conţinînd codurile de acces la sistemul central — este imediat avertizat prin toate mijloacele posibile care merg de la telefon la sistemele radio cele mai sofisticate. Semnătura care va permite atunci celui care răspunde de aceasta — adică, de pildă, în Franţa, şefului statului — să se facă recunoscut este, fie un circuit electric, care trimite un semnal particular, fie orice altă formă de mesaj. Aceste coduri sînt, dealtfel, adesea schimbate şi după fiecare încercare un nou indicator este pus la punct. Preşedintele are, deci, oriunde s-ar afla şi în orice moment, posibilitatea de a primi mesajul care declanşează alertă şi un cod nefolosit pentru a răspunde la aceasta.

— Cine cunoaşte acest indicator?

— Există cel puţin persoana sau persoanele care l-au pus la punct şi probabil că el este constituit din mai multe semnale pe care nimeni în afara preşedintelui nu le posedă în totalitate. Purtătorul valijoarei nu poate să-l utilizeze, fiindcă, în afara codurilor pe care le transportă, răspunsul va trebui să fie autentificat prin semnătura personală a preşedintelui. Această semnătură nu se ştie prea bine ce reprezintă. Recunoaşterea vibraţiilor vocii pare foarte improbabilă în stadiul actual al tehnologiei, cu toate cercetările care se fac în acest domeniu, dar se poate imagina foarte bine, de exemplu, un sistem capabil să recunoască amprentele digitale.

— În tot acest timp, ce se petrece la celălalt capăt?

— Datele sînt discutate, pagubele previzibile sînt calculate şi opţiunile de ripostă sînt elaborate. Cele mai multe dintre riposte au fost deja prevăzute. La nivelul unităţilor însărcinate cu lansarea rachetelor — fie pornind de la silozuri, fie de pe submarine sau de pe avioane — este declanşată o alertă. Dar oamenii care sînt la comandă nu ştiu că este vorba de o simulare.

Foarte frecvent, cu ocazia exerciţiilor şi, de asemenea, pentru a da un răspuns cît mai automat posibil, de exemplu comandanţii submarinelor primesc ordinul de a se îndrepta spre unul sau altul dintre puncte. Şi în caz de ripostă reală, care atunci va fi comandată de către conducătorul unic, ei nu vor şti, pînă în ultima secundă, dacă participă la o simulare sau sînt antrenaţi în război.

Numai în momentul în care buncărele se vor deschide şi cînd vor auzi zgomotul ieşirii rachetelor, oamenii îmbarcaţi în submarine vor şti că ei au declanşat arma nucleară... Pornind de la un anumit moment, totul este prevăzut pentru ca piloţii de avioane, de pildă, să nu poată primi un fals contraordin şi, astfel, misiunea devine cvasiireversibilă. Pilotul unui Miraje nu este, dealtfel, stăpîn pe aparatul său, decît în măsura în care o vrea ordinatorul. După cum nu poate să-şi asume riscuri care sînt incompatibile cu caracteristicile aparatului — se poate întîmpla ca avionul să nu asculte de comenzile care merg împotriva ordinelor ordinatorului. El poate să deconecteze comenzile manuale şi armarea automată a rachetelor. Rachetele de croazieră care zboară la fel ca avioanele sînt prevăzute deja cu această formă de comandă, în întregime automatizată.

— Se pune întrebarea — de ce mai există încă un comandant pe submarinele nucleare şi, în viitor, de ce va mai fi nevoie de un pilot pe avioane?

— În cele din urmă, te întrebi dacă, peste un timp, nu se vor suprima înseşi echipajele care, în submarine, ar putea să nu mai servească decît la întreţinerea aparatelor. Pentru moment, singura problemă adevărată este cea a comunicaţiilor cu submarinele. Mai curînd decît să se îmbarce echipaje de formă la bord, se va ajunge, în mod fatal, la înlocuirea lor prin sisteme electronice. Este, de altfel, sentimentul extrem de neplăcut pe care îl încearcă, încă de pe acum, submarinele cu unităţi nucleare la bord.

— Se poate imagina că, în viitor, ordinatorul va ajunge să ia, în locul preşedintelui republicii, decizia fatală, sau nu?

— Personal, cred în acest lucru. Noi am intrat într-un joc inexorabil. În domeniul logicii nucleare, un oarecare număr de decizii vor trebui să fie total raţio-

nale și să nu lase locul slăbiciunii umane. Există, aici, o necesitate înfricoșătoare, dar capitală. Dacă adversarul știe că, în cazul în care va ataca, nu noi sîntem cei care vom răspunde, ci o mașină, este mai mult decît probabil că el nu vă va ataca.

— Ordinatorul ar deveni, astfel, o condiție a descurajării.

— Este arma descurajării absolute. Dar, pentru ca ea să fie eficace, trebuie ca omul să-i delege puterea de decizie —, ceea ce este, de asemenea, înfricoșător. Evident, este foarte trist că am ajuns să spunem asemenea lucruri. Dar aceasta este consecința logicii în care s-au angajat națiunile: pînă cînd ea, logica, le va scăpa de sub control. Totul îi poate scăpa de sub controlul omului, fiindcă el a creat un proces care îl depășește și în care el este condamnat la neputință. Aceasta înseamnă fie apocalipsul, fie deposedarea finală a istoriei de conținutul ei uman.

— În cartea dv., „Sistemul Aristote", ați ajuns la ipoteza că, pentru a evita consecințele unei nebunii, cele două puteri adverse vor sfîrși prin a recurge la arbitrajul sistemelor lor informatice, comunicîndu-și mutual programele. Ceea ce ar fi singurul mijloc de a ajunge la o partidă nulă.

— Aceasta este logica ultimă a deposedării de putere a omului de către ordinator. Pornind de la un anume punct, singura soluție ar fi de a pune în legătură doi interlocutori perfect raționali, adică două ordinatoare: între cele două forțe care stau față în față, singura diferență veritabilă o constituie hotărîrea oamenilor care posedă puterea de decizie. Tocmai acest sistem al deciziei umane este cel condamnat să se reducă cu timpul. Și dacă se reduce, de o parte, va trebui să scadă, de asemenea, și de cealaltă parte, pentru ca echilibrul să fie restabilit. Pînă la punctul în care fiecare dintre parteneri va fi, în mod logic, deposedat de puterea sa de decizie.

Singurul mijloc de a menține o paritate absolut egală va fi atunci cînd cele două sisteme se comportă exact la fel. Se poate, deci, imagina că ei vor schimba sistemele. Ei ar putea, atunci, să meargă mult mai departe decît toate negocierile umane pentru ca nici unul din cele două sisteme să nu mai poată acționa.

De ce să nu ne imaginăm atunci, de exemplu, un ordinator central, care ar putea să se afle, să zicem, în Elveția, și care ar juca rolul de arbitru. Ordinatoarele, care au din ce în ce mai mult rolul de a atenua slăbiciunea omenească în caz de conflict, se vor ocupa atunci de pace. Dar și atunci, oamenii ar fi deposedați de destinul lor.

— Dar dacă, totuși, războiul izbucnește, va trebui să se ia, oare, în considerație că ordinatoarele sînt acelea care vor prelua toate deciziile tactice și strategice?

— Ordinatorul va juca cel puțin un rol de pavăză. Să ne imaginăm că, la un moment dat, se va dori ca el să joace o partidă în care el știe, de la început, că va pierde. El va putea foarte bine contesta ordinul. Această comparație a războiului cu jocul corespunde perfect realității. Nu trebuie să se uite că primele aplicații ale teoriei matematice a jocurilor aparținînd lui Van Neuman și Morgenstein au fost războiul. Toată problema consta, la sfîrșitul celui de al doilea război mondial, în a determina strategia optimă a marinei americane față de japonezi în marea Filipinelor. Și logica acestei teorii a jocurilor corespunde perfect celei a ordinatoarelor. Fiindcă ea este perfect logică. În caz de război nuclear, sîntem condamnați să ne orientăm spre acest tip de programare prin ordinatoare care vor trebui să găsească răspunsul optim.

— Ele vor trebui, de asemenea, să fie capabile să dozeze răspunsuri, adică, poate, să evite apocalipsul.

— Da, dar cum cei doi adversari dispun de aceleași sisteme, răspunsul va fi mereu de a merge puțin mai departe decît primul trăgător, pentru a putea cîștiga. Escalada face, deci, de asemenea parte din această logică, și jocul este fără sfîrșit. De fapt, pînă la un război real, se vede desfășurîndu-se sub ochii noștri acest fenomen. Atunci cînd americanii au început să construiască primele rachete intercontinentale, ei erau în poziție de cîștigători. Sovieticii, la rîndul lor, au construit rachete, dar făcînd ceva în plus pentru a-și asigura o poziție superioară, și așa mai departe. Aceasta se face într-o logică de poziție cîștigătoare, care începe să înspăimînte și care ne determină să suprasolicităm. Este exact ceea ce se va întîmpla, dacă va fi un război nuclear. Ceea ce se produce, acum, pe planul fabricației se poate produce, inevitabil, pe planul exploziei.

— Astăzi, oamenii nu au devenit complet ucenici vrăjitori, și lor le revin deciziile vitale. Dar actualitatea și filmele ne fac să ne temem din ce în ce mai mult de posibilitatea ca un nebun să acapareze programele ordinatoarelor și să declanșeze apocalipsul.

— Este posibil să se fure un ordinator, și exemplul cel mai cunoscut s-a produs, realmente, în Statele Unite. O persoană care poseda cheia ordinatorului unei bănci obținea un cent din fiecare tranzacție. Nimeni nu și-a dat seama, pînă într-o zi, cînd cineva, care avea desigur mult timp de pierdut, a constatat că lipsea un cent din contul său. O greșeală de un singur cent constituie un scandal, și banca a făcut o anchetă. Și-au dat seama că cineva manipula sistemul informatic de la distanță. Problema era, de fapt, foarte simplă, fiindcă cineva din interior îi dăduse cheia de acces.

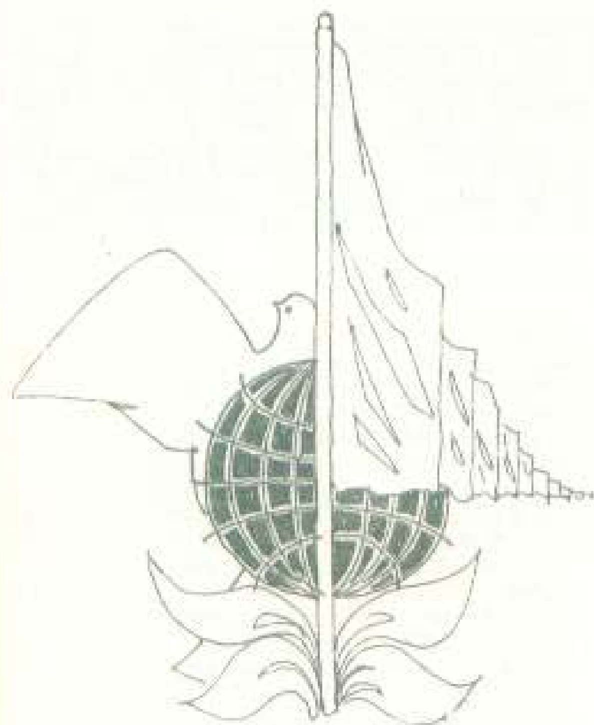
— În filmul „Wargames", scenariștii presupun că aceste faimoase chei de acces, aceste parole misterioase, aceste „Sesamuri" electronice puteau fi descoperite, cu puțină răbdare, de puștani și puteau fi branșate, de exemplu, pe programele NASA. Este posibil acest lucru?

— Pentagonul a lansat un concurs în Statele Unite pentru a vedea dacă este posibil să se descopere o cheie de acces inviolabilă. Toți studenții de la informatică au participat la joc. Un student a fost primul care a descoperit combinația electronică, și a trebuit să se recunoască că nu există cheie de acces inviolabilă. De atunci a devenit un sport național, și un grup de puștani de 14—15 ani a reușit să aibă acces la datele ultrasecrete privind apărarea. Singura măsură care s-a putut lua împotriva lor a fost de a le confisca micile lor ordinatoare. Dar există un lucru care nu le poate fi luat niciodată: cunoașterea codurilor.

Să presupunem de exemplu că știți că NASA folosește, drept cod, numai nume de animale. Este suficient să se încerce toate numele. Adesea se resping formulele matematice care au legături unele cu altele. Ordinatorul vă trimite un prim mesaj care poate, de exemplu, să fie o funcție matematică. Pornind de la acest prim mesaj, puteți încerca funcția inversă sau integrală. Este posibil să fiți pe drumul cel bun. Aceasta se întîmpla, deci, în doi timpi. Trebuie, mai întîi, să recunoașteți prin decodare parola care vi s-a trimis și să aflați răspunsul așteptat.

— Mai întîi, trebuie să vorbească santinela. Dar cum primiți primul mesaj?

— Trebuie să se ajungă să se branșeze pe linia telefonică a unui terminal și să se furnizeze ordinatorului codul pe care îl așteaptă. Furtul real vine după aceea. Cînd terminalul a încheiat conversația, el dă un ordin de încheiere. Tocmai în acest moment, este posibil să se scurt-circuiteze acest ordin, pentru a rămîne în raport cu ordinatorul. Începînd cu acest moment, piratul poate face tot ce vrea, ca și cînd terminalul său ar fi fost ales de către ordinator. Mașina, nedîndu-și seama de aceasta, piratul poate lucra după placul său. Puștanii care au descoperit cheile NASA au procedat ca eroii filmului „Wargames". Ei au intrat pe liniile telefonice prin metode necunoscute, au descoperit codurile și le-au manipulat. Aceasta este perfect posibil în Franța.



Nu vă voi da numele, dar cunosc un caz care s-a întîmplat și care, din fericire, nu a trezit decît amuzament printre studenți. Marile organisme guvernamentale, din motive de economie și pentru necesități de formare, pun ordinatoarele lor la dispoziția instituțiilor cu caracter educativ de nivel înalt. Cînd puneți la dispoziția cuiva un terminal care pătrunde la aceste ordinatoare, cel care îl folosește nu are acces la unele părți ale memoriei, care este compartimentată, dar are acces la sistem, adică la logica aparatului. Prin tatonări, prin deducții este, atunci, posibil să găsești mai multe chei de acces și poți, dacă dorești, să dai ordinatorului informații fanteziste. Dacă este vorba de apărare, poți crea colonei, să-i transferi, să-i ridici în grad; să le dai salarii fără justificare.

— Este oare posibil ca un pirat să declanșeze un război nuclear?

— Aceasta nu mai este de domeniul imaginației... În afara președintelui republicii, există cel puțin specialistul care a făcut codul de acces, plus „inginerul de sistem" al armatei, care cunoaște mașina și știe cum funcționează ea. El știe unde se găsește în memorii una sau alta din informații, fiindcă există mai multe. Și el trebuie să fie capabil să repare logica aparatului, dacă s-a defectat.

Dar există și o altă posibilitate. Toată lumea știe că, regulat, se procedează la încercări, adică faptul că informațiile pornesc, de exemplu, de la Paris, pentru a ajunge pînă pe platoul Albionului, unde se găsesc rachetele noastre. Acolo este posibil să fie captate mesajele și să se opereze, apoi, prin deducție sau prin tatonări. Și, dacă un pirat se branșează pe linia sau pe rețeaua de emisiuni radio, ordinatorul nu are posibilitatea de a-și recunoaște interlocutorul.

Numai un om poate detecta acest furt, dacă observă că ordinatorul rămîne conectat cu un interlocutor, în timp ce persoanele care au, în mod normal, acces la el nu îl fac să funcționeze. Dacă președintele republicii care este interlocutorul său normal, este plecat să joace golf atunci cînd mașina continuă să dialogheze, există serioase motive de neliniște.

— Altă ipoteză utilizată de ficțiune: este oare posibil ca oamenii care au acces la ordinator să nu mai poată, începînd de la un anumit punct, să întrerupă lucrul?

— Să luăm un exemplu concret. O rachetă americană este trimisă asupra Uniunii Sovietice. Din moment ce această decizie a fost luată, tot ce urmează aparține ordinatorului. Timpul de a schimba ordinul și procesul este foarte avansat, pentru a-l putea întrerupe sau modifica. Între timpul în care racheta a fost lansată și momentul în care ea va exploda, ordinatorul este, practic, autonom și, fizic, nu poate să mai revină asupra a ceea ce există în memoria sa. Se poate presupune și un alt caz. Dacă cineva are două ordinatoare conectate unul cu altul, de exemplu unul pe Pămînt și altul la bordul unui submarin nuclear, este posibil să se oprească procesul, chiar dacă s-a debranșat un ordinator, trăgînd de firul care îl alimentează. Dar este probabil că decizia va fi deja dată pînă cînd să smulgă firul.

— În unele filme, ipoteza ficțiunii este că, pornind de la un anumit punct, ordinatoarele sînt programate pentru a nu se mai putea ajunge la sistemul lor și pentru ca misiunea lansată să nu poată fi întreruptă.

— Este ceea ce se întîmplă în realitate, pentru a evita ca adversarul să poată interveni și modifica traseul unei rachete sau al unui avion. Cazul cel mai tipic este cel al rachetei Cruise. Aceasta este o rachetă care zboară foarte aproape de sol, pentru a nu putea fi detectată de către un radar. Or, ceea ce nu poate fi văzut de către un radar, cu atît mai mult nu poate primi informații de la Pămînt. Racheta Cruise poate să fie numai în relații cu un satelit. Dar, pentru a putea controla traiectoria rachetei, care cunoaște îndeaproape terenul pe care îl survolează, ea trebuie să fie extrem de precisă. Ea are deja traiectoria în memorie și, atunci cînd este lansată, o confruntă cu ceea ce vede, și nu vede decît ceea ce cunoaște deja. Restul nu o interesează. De aceea, atunci cînd este lansată, devine, în cele din urmă, complet autonomă.

— Ordinatoarele au ajuns să fie niște extraordinari informatori, înainte de a deveni, poate, factori de decizie. În cartea dv., aveți în vedere că ele pot atinge o „masă critică", o putere care să fie capabilă să vrea să se elibereze de oamenii a căror logică nu le convine.

— Azi se lucrează deja pe ordinatoare care pot să se repare singure și care sînt capabile să se dedubleze pentru a avea memorie și să tragă consecințe din tot ceea ce se întîmplă. Închipuiți-vă un sistem programat pentru a juca șah și care are posibilitatea de a memoriza toate partidele pe care le are de jucat, inclusiv pe cele pe care le-a pierdut. El poate, atunci, să descopere cauzele slăbiciunii sale și să creeze noi combinații pentru a nu mai comite aceleași erori. Sînt cîteva lucruri pe care le va învăța singur și care depășesc puterea celor care l-au programat. Va veni, deci, un moment în care creatorul inteligent al programului va fi mereu cel care pierde, în raport cu mașina sa, care îl depășește. Nu se știe unde se va opri aceasta și, personal, sînt convins că vom cere ordinatoarelor să ia, ele singure, deciziile. Aparatele pot lua deciziile privind destinul nostru, și rolul lor va fi chiar de a ști să facă abstracție de slăbiciunea umană.

— Atunci se poate imagina un ordinator care, dezgustat de slăbiciunea umană și vizînd la raționalismul absolut, hotărăște să declanșeze războiul nuclear în scopul de a se debarasa de această umanitate stînjenitoare.

— Ordinatorul hiperinteligent poate, într-adevăr, să conceapă că cea mai bună dintre lumi nu are nevoie de viață. O lume complet silențioasă poate foarte bine să fie pentru el perfect echilibrată.

Aceste probleme de echilibru în balanța distrugerilor pun omului o problemă înspăimîntătoare, care este foarte simplu de rezolvat pentru un calculator. Și cînd vedem la ce nivel a ajuns tortura de a atinge un echilibru militar, în timp ce soluția logică este elementară: sau se distruge tot arsenalul, sau se distruge omul! Este poate ceea ce ordinatorul, ajuns la putere, va decide mîine.



Ce este

În urmă cu cîțiva ani, o peliculă lipsită de calități artistice, dar de o ingeniozitate tehnică extremă, a atras mari mulțimi în fața cinematografelor: „Războiul stelelor". Povestea s-a dovedit a avea succes de casă și a fost continuată cu alte două filme, deschizînd o serie ce pare inepuizabilă. Spectatorii, chiar și cei avertizați, urmăresc cu amuzament faptele narate ca într-un basm și cu interes performanțele tehnice ale peliculei. Că toate neajunsurile și relele vremurilor de acum se transferă într-un viitor îndepărtat în Cosmos, ca și cum n-ar exista evoluție umană, puțini se întreabă. Dar dacă „războiul stelelor" ar deveni o realitate mult mai apropiată de noi, oamenii de acum ai planetei?

În martie 1983, președintele american Ronald Reagan a ținut un discurs în care s-a ocupat pe larg de strategia militară americană, propunînd o surprinzătoare modificare care însemna, de fapt, o nouă sporire a cursei înarmărilor. Este vorba de „un uriaș efort tehnic" și de o concentrare de cercetări științifice care să ducă, pînă la sfîrșitul secolului, la obținerea unor mijloace — fie prin tehnica laserilor, fie prin microunde sau alte sisteme — capabile să distrugă armele atomice. Mai precis: arme sofisticate în stare să distrugă alte arme, poate nu mai puțin sofisticate, în zborul lor spre țintă, și care ar „supraveghea" situația de la mare înălțime, din spațiul extraterestru. Impuls pentru „războiul stelelor"?

Președintele american n-a pronunțat cuvîntul „Cosmos", dar erau limpezi, pentru toată lumea, implicațiile modificării strategiei militare. Aceasta și explică valul de reacții critice, nu numai din partea opoziției politice americane, dar și din partea unor oameni de știință, nu numai în Statele Unite, dar și în multe alte țări ale lumii. 11 personalități din lumea științifică americană și cinci foști responsabili ai Pentagonului adresau o telegramă președintelui, cerîndu-i să-și abandoneze proiectul: „Credem că experimentarea și desfășurarea unui sistem de apărare antirachete în spațiu sporește posibilitatea unui conflict pe Pămînt", scriau dr. Carl Sagan, profesor la Laboratorul de Studii Planetare de la Universitatea Cornell, și dr. Richard Garwin, cercetător al companiei IBM. „Președintele — scria «Baltimore Sun» — a dorit să se sustragă dezbaterilor sterile asupra bugetului militar, unde pierde teren, pentru a se identifica cu un program susceptibil de a pune în mișcare imaginația publicului". „America inaugurează o nouă etapă a cursei înarmărilor care, în cele din urmă, va anula eforturile conducătorilor politici de a opri reînarmarea — era de părere ziarul «Suddeutsche Zeitung». Viziunea lui Reagan este înspăimîntătoare și nu dătătoare de speranțe". Ziarul parizian „Le Matin" aprecia că planul președintelui va însemna abolirea Tratatului din 1967 privind utilizarea spațiului cosmic în scopuri pașnice: „Cum poți vorbi despre dezarmare, dacă începi prin a desființa puținele tratate încheiate în acest domeniu?"

Firească îngrijorare. Cînd primul satelit construit de om („Sputnik") a început să se rotească în jurul Pămîntului, în 1957, transmițîndu-și „bip-bip"-ul ca o pulsație a inimii, omenirea făcea primul pas într-o nouă eră. Zborul cosmonautului sovietic Iuri Gagarin i-a făcut pe oameni să privească cerul cu încredere și cu răsuflarea tăiată. Primul pas al lui Neil Armstrong pe Lună, în iulie 1969, a fost urmărit pe ecranele televizoarelor de sute de milioane de oa-

„Războiul spațiului" a început...

Alertă. Sus de tot, sateliții americani cu infraroșii au detectat căldura rachetelor care se ridică spre cer. Vin cu sutele. Pe ecranele de la Space Command, îngropat sub muntele Cheyenne (Colorado), ofițerii, tehnicienii privesc cum se apropie puncte luminoase care aduc cu ele, în mai puțin de o jumătate de oră, distrugerea nucleară pe teritoriul american. Douăzeci și cinci de minute pentru a acționa.

Lasere. Stațiile spațiale de luptă sînt activate. Informate de sateliții de observație, ordinatoarele își orientează laserele asupra țintelor lor. Lovesc, cînd primele rachete ies din atmosferă. Razele țîșnesc cu viteza luminii: 100 de km parcurși în cîteva miimi de secundă. În aceeași fracțiune de timp, racheta parcurge doar cîțiva zeci de milimetri. Razele pătrund prin cuirasele din oțeluri speciale, dereglează electronica, le distrug. Într-un sfert de oră, distrug 300 de focoase. Dar fuseseră lansate vreo 9 încărcături false și numai una adevărată. Tunurile cu particule spațiale aruncă trăznete. Tunurile electromagnetice aruncă rafale de obuze.

Rachetele rămase se apropie. Își deschid „trapa" pentru a lansa focoasele lor multiple. Din măruntaiele silozurilor americane, din submarinele scufundate în mări țîșnesc rachete care lansează, la rîndul lor, în ciorchini și la foarte mare înălțime, niște bule mici cu tije ca niște țepi. În interior, o mini-explozie nucleară alimentează un laser multidirecțional. Punctele luminoase se sting pe ecranele de pe muntele Cheyenne. Razele morții aflate la sol doboară ultimele ogive deasupra teritoriului american. S-a terminat. „The Day After", ziua următoare, va fi o zi de pace? Cortina.

Frumos scenariu. Al dracului de frumos. Și totuși, America lui Reagan se îndreaptă spre un asemenea sistem militar, care pune în acțiune tehnologiile cele mai avansate. Mesajul prezidențial de la 23 martie 1983, adresat comunității oamenilor de știință și poporului american, a lansat-o pe această cale. Un discurs botezat „Star Wars Speech" de către presă și democrați — ceea ce are darul de a exaspera Casa Albă, pentru care toată această afacere este contrariul unui film de anticipație. „Războiul stelelor" este, oare, dimpotrivă, amorsarea unei revoluții strategice, înseamnă premisele strategice mondiale din mileniul al treilea?

„războiul stelelor“?



oameni, care își puneau speranțe în descoperirile științifice uimitoare ce permiseseră realizarea acelei misiuni. Zborul „Soiuz-Apollo“, din iulie 1975, a lăsat să se întrevadă noi speranțe: oamenii de știință de pretutindeni pot coopera în cercetarea Cosmosului. „Naveta spațială“ americană, vehicul reutilizabil, a permis realizarea unor experiențe imposibile pe Pămînt. Bruce McCandless, „primul satelit uman“, a zburat, la 7 februarie 1984, în jurul navetei, fără arhicunoscutul cordon ombilical, inaugurînd o nouă etapă a zborurilor spațiale. În două decenii și jumătate s-au lansat sute de rachete — și nu numai de către URSS și Statele Unite —, cu fiecare obținîndu-se un plus de experiență în tehnologie și în tehnica zborurilor. În două decenii și jumătate, în jurul Pămîntului au fost lansați mii de sateliți, mai mari sau mai mici, cu baterii atomice sau lipsiți de ele, pentru comunicații, teleghidarea navelor, descoperirea unor resurse ale subsolului, meteorologie, dar și pentru... observarea și spionarea altora. Puțini sînt aceia care ar putea spune cu exactitate cîți din sateliții care s-au învîrtit sau se învîrt în jurul Pămîntului au avut sau au scopuri strict militare. Omul și-a pus speranțe în tehnologiile definitivate pentru zborurile spațiale, care, aplicate în diferite domenii, dar îndeosebi în medicină, înseamnă tot atîtea frontiere ale cunoașterii depășite cu îndrăzneală de mintea omenească. „Laboratorul“ spațial construit de vest-europeni va permite realizarea unor aliaje, a unor medicamente, a unor experiențe greu de conceput fără condițiile de imponderabilitate. Dar o parte din programul navetei spațiale, dacă nu cea mai importantă parte, este secretă și înfăptuită sub conducerea Pentagonului. De mai mulți ani, se vorbește despre arme care să distrugă sateliți, despre sateliți care să „vineze“ alți sateliți, despre „mine“ cosmice, despre rachete lansate de pe sateliți cu scopuri militare, despre „bruierea“ sateliților. Ideile sînt transpuse pe planșetă, ajung în computere care aleg variantele optime, dosarele voluminoase cu proiecte se îndreaptă spre uzinele de armament. Uzinele de armament ale viitorului. A început sau este pe cale de a se declanșa un „război al stelelor“?

Un fapt este cert, și el este denunțat de mințile cele mai lucide, de marea majoritate a opiniei publice. Într-o eră în care competiția înarmărilor a atins un nivel fără precedent, cînd periculozitatea ei a crescut pînă la acel „prag de neîntoarcere“, cînd imense resurse materiale și umane sînt sacrificate pe altarul înarmărilor, cînd, în domeniul vital al negocierilor pentru dezarmare, nu s-au înregistrat progrese notabile, introducerea — în asemenea condiții — a spațiului cosmic în această cursă spre absurd frizează nu numai absurdul, dar lansează omenirea pe cel mai periculos drum, al cărui capăt are un singur nume: neantul.

S-a scris enorm asupra acestui subiect tulburător. Reviste de specialitate au tratat tema în termeni aproape de neînțeles pentru cititorul obișnuit. S-au elaborat scenarii. S-au făcut apeluri la rațiune. Spațiul cosmic este al tuturor, trebuie menținut ca atare: un cîmp de cercetare științifică și nu un cîmp de luptă. După amintitul discurs al președintelui american, „războiul stelelor“ a revenit însă cu și mai mare vigoare în actualitate. Între multe alte publicații, revista franceză „L'Express“ i-a consacrat, la începutul acestui an, un amplu grupaj de articole, din care reproducem în continuare.

Viața planetei se bazează, actualmente, pe ceea ce s-a numit „echilibrul terorii“. Concept simplu care poate fi rezumat astfel: „Dacă mă zdrobești, te extermin“. Simplu, dar tragic de eficace: cel spre care se vor îndrepta rachetele celuilalt va apăsa, la rîndul său, pe buton și toată lumea va exploda într-o prodigioasă distrugere universală. Ceea ce s-a numit „principiul distrugerii reciproce asigurate“, în engleză: **mutual assured destruction**. Prescurtat: **Mad**. Adică, nebun. Frumos simbol.

Cele două mari puteri au avut grijă să netezească lucrurile. În tratatul Salt I, din 1972, asupra limitării armamentelor strategice se precizează că cele două părți se angajează să nu desfășoare sau să nu dezvolte un sistem antibalistic pe mare, în aer, în spațiu sau pe lansatoare terestre mobile. În afară de porturile terestre fixe, autorizate să stocheze circa o sută de interceptoare convenționale — cu alte cuvinte nu mare lucru — se poate spune că fiecare se oferă ca ostatic, gol și lipsit de apărare, în fața loviturilor celuilalt — singura garanție a distrugerii reciproce. **Mad** să însemne, cu adevărat, nebun?

De 40 de ani sistemul funcționează. Nimeni nu și-a asumat riscul, pînă acum, să-i verifice eficacitatea. Atunci, ce îl îndeamnă pe Reagan să vrea să schimbe totul, să se lanseze într-o nouă strategie care poate destabiliza, care va costa foarte scump și se va lovi de dificultăți tehnologice pe care unii oameni de știință le socotesc de netrecut?

Din ce în ce mai numeroși, specialiștii recunosc că gîndirea strategică nucleară a ajuns la un impas. „Echilibrul terorii“ trece printr-o criză tehnică și morală, demonstrată în mod spectaculos de apariția marilor mișcări pacifiste. Guvernele nu-i mai pot neglija pe partizanii „înghețării atomice“, pe toți cei care adesea, inclusiv biserica, refuză fatalitatea Armageddonului biblic: lupta finală și apocaliptică între forțele Binelui și Răului.

Ideea unei confruntări în Cosmos stimulează imaginația. Cu „războiul stelelor“ se exersează, zilnic, cei care se distrează la jocurile electronice din localuri. Ca o cursă pe circuitul Le Mans de 24 de ore în strategiile generațiilor de după „Sputnik“ — și ale ordinatoarelor — războiul dintre roboții spațiali pare mai „logic“ decît cel — „primitiv“ — al acumulării megatonelor. Încă de pe acum, armele celor două mari puteri depind, din ce în ce mai mult, de spațiu: pentru comunicații, spionaj, observații. Acolo sus se depla-

sează, inexorabil, cîmpurile de luptă. În momentul cînd Occidentul se afundă în criza economică, evoluția tehnologiei de vîrf este orientată în această direcție.

„Spionii de metal"

1957. Este Anul internațional de geofizică și, la 5 octombrie, sovieticii trimit în eter Sputnik 1, o sferă mică de 58 cm. diametru care se rotește în jurul Pămîntului, făcînd „bip-bip". Odiseea spațiului începe. De atunci, au fost lansați peste 3000 sateliți. Dacă numărăm și resturile, ultimele etaje ale rachetelor de lansare și rămășițele de tot felul, în jurul planetei „circumnavighează" aproximativ 5000 obiecte. Numai 300 sînt operaționale. Circa două treimi sînt mașini militare care furnizează celor două mari puteri, principalii „colonizatori" ai Cosmosului, comunicații, previziuni meteorologice, serviciile de ghidaj sau de spionaj de care au nevoie. Și nu este decît un început pînă la armele cu raze, care vor lovi cu viteza luminii. La sfîrșitul secolului. Adică mîine.

Spionii de metal se învîrt în jurul frontierelor noastre de sus. Privirile lor electronice străpung norii, iar noaptea analizează materiile și gazele, ascultă transmisiile radio, chiar cele telefonice. Ele numără oamenii și materialele din dotarea lor, observă așa-zisele conflicte „secundare": Malvine, Ciad, Orientul Apropiat, Afganistan, Golful... Sînt capabile să distingă detalii de ordinul a cîtorva centimetri. Se știe, dar nimeni nu a văzut nimic vreodată: nici o fotografie luată de un satelit militar nu a fost publicată.

Tot ce are tangență cu acest domeniu este „clasificat" cu grijă. Nu se știe nimic despre „recolta" „Big Bird"-urilor americane, care zboară razant deasupra Pămîntului, la înălțimea „plafonului" sateliților (130 km) și lansează, în trecere, capsule pe care avioanele Hercules C130 ale U.S.Air Force le recuperează în zbor în largul insulelor Hawaii.

Nu s-ar fi știut nimic nici despre KH 11(KH de la **„Key Hole"**, gaura cheii) care „lucrează", în esență, pentru CIA. Nici nu se știa că este vorba de un satelit spion. El naviga prea departe (la 600 km distanță de Terra), pentru a putea fotografia ceva. Așa se credea. Pînă în 1978, cînd un agent al CIA, William Kampiles, a dezvăluit planurile **„Key Hole"**, împreună cu modul de întrebuințare...

Sus de tot, mai sus, la 36 000 km, veghează alte santinele. DSP-urile americane **(Defense Support Program)** de „alertă avansată" (cod 647), menite să repereze orice lansare de rachete din indiferent ce parte. Ele se rotesc odată cu Pămîntul, fiind plasate pe orbite geostaționare, imobile, deasupra a trei zone strategice: Atlanticul, Oceanul Indian și Pacificul.

Toate datele transmise de sateliții americani sînt prelucrate la sol de foarte misteriosul „National Reconnaissance Office". Acest organism ultraconfidențial nu are o existență oficială. Numele lui nu trebuie nici discutat, nici confirmat de membrii Administrației. Bugetul său, se spune, ar fi de două ori mai mare decît al CIA.

Însăși „pașnica" navetă spațială este destinată războiului. Fără sprijinul Pentagonului, proiectul nu ar fi fost realizat. Militarii au impus dimensiunile spațiului de înmagazinare (18 m pe 4,5), încărcătura utilă (14 500 tone) și înclinația orbitei sale (98 grade). O sută din cele 300 de zboruri prevăzute pînă la sfîrșitul programului vor fi rezervate exclusiv armatei. Nu se știe încă ce misiuni îi vor fi încredințate: observații sub control uman, „răpirea" sateliților prin brațul său telescopic? Mister.

„Cosmosul militar" este pe cale să devoreze totul. Pentru prima dată, în 1982, bugetul spațial al Pentagonului îl depășește pe cel civil al NASA: 5824 milioane dolari, în comparație cu 5730.

„Reperări cu o eroare" de 9 metri

În spatele ușilor de oțel groase de 1 metru, grele de 25 de tone, 1500 tehnicieni ascultă, clasează și analizează, în ordinatoare uriașe, toate datele venite din cer: aici este sediul NORAD **(North American Aerospace Defense Command)**, unde, la 1 septembrie 1982, s-a instalat **Space Command**. De acolo s-ar da ordinul de a se replica la un eventual atac cu rachete.

De acolo observă, între timp, americanii scena spațială. Radarurile lor la sol sînt capabile să urmărească 200 de sateliți, în același timp, și să repereze o minge de fotbal aflată pe o orbită geostaționară (36 000 km). Spațiul a devenit atît de important, pentru securitatea marilor puteri, încît un atac contra rețelei lor de sateliți ar însemna paralizia lor: 80 la sută din comunicațiile militare americane tranzitează prin spațiu, inclusiv legăturile foarte importante cu submarinele nucleare, supravegherea oceanelor, poziționarea avioanelor, a vaselor, dar și a tancurilor, și chiar a unui simplu soldat, care va putea în curînd, datorită constelației americane NAVSTAR (opt sateliți), să se situeze în longitudine, latitudine și altitudine cu o eroare de 9 metri! Operațiunea „Desert One", destinată eliberării ostaticilor americani din Iran, în aprilie 1980, a fost în întregime condusă via Cosmos. Un frumos fiasco, desigur, dar nu sateliții au fost de vină... Este cunoscută, de asemenea, importanța informațiilor furnizate de către Washington Londrei, în timpul războiului Malvinelor.

Cel mai eficace lucru pentru distrugerea acestui arsenal, ar fi — desigur — provocarea unei explozii nucleare în spațiu. Radiațiile ar fi suficiente pentru dereglarea tuturor sistemelor electronice. Dar, în afara faptului că o asemenea agresiune este interzisă prin tratatul din 1967 (care interzice punerea pe orbită a oricărui „obiect purtător de armă cu distrugere masivă"), ea ar avea dezavantajul că ar distruge toate rețelele: și cele proprii, și pe cele ale altora.

Dezvoltarea sistemelor antisateliți este unul din punctele-cheie pentru viitorul relatiilor „spațiale". În anii 1978—1979, sub Jimmy Carter, Moscova și Washingtonul discutaseră în vederea stabilirii unui acord asupra limitării lor. Nu s-a ajuns la nici un rezultat; sovieticii cereau oprirea programului navetei, pe care o considerau o aramă ofensivă; americanii au refuzat.

Raze laser chimice, tunuri cu particule

În fața acestor amenințări, sateliții sînt din ce în ce mai protejați. Sînt dotați cu o mai mare autonomie de mișcare pentru a li se permite „să fugă" la apropierea



Revista „Der Spiegel" a publicat acest sugestiv desen pentru a evidenția tendința pe care s-ar înscrie cursa înarmărilor în spațiul extraterestru

unei primejdii. Sînt făcuți mai duri, pentru a rezista la șocuri și radiații. Chiar la raze laser, care vor amenința în curînd coloniile spațiale. Sovieticii posedă un stoc de rachete și sateliți de schimb, gata oricînd să le înlocuiască pe cele care ar fi distruse printr-un atac surpriză. La fel și americanii — în silozurile terestre, pe submarine, unele rachete „Minuteman" sau „Polaris" poartă, în ogivele lor, sateliți de înlocuire, care pot fi puși pe orbită într-un timp record.

După sateliții artificiali, armele cu raze ies, și ele din panoplia de romane științifico-fantastice. Schimbarea strategiei, preconizată de Ronald Reagan, va lansa America foarte puternic în activitatea spațială militară. În laboratoarele de la Los Alamos și Lawrence Livermore, la Berkeley, savanții lucrează, de multă vreme, la crearea de arme noi. Raze laser chimice, tunuri cu particule, aruncătoare de rachete electromagnetice...

În iulie 1983, pe o vreme frumoasă, un laser de putere mare, montat pe un „Boeing KC 135", a distrus în zbor cinci rachete „Sidewinder", care zboară cu peste 3500 km/oră. Americanii au descoperit, astfel, o „pușcă cu laser" destinată acțiunilor tactice, capabile să-i orbească definitiv pe soldații inamici, inclusiv prin periscoapele blindatelor, la o distanță de 2 km!

Anul trecut, Pentagonul a anunțat că unul din sateliții săi fusese „orbit" de un laser la sol. Agitație în microcosmosul cercetătorilor! De fapt, acum se spune că laserul de atunci nu era, poate, decît un banal foc de pădure. Pare să fi fost un „bluff" al Pentagonului înaintea votării bugetului. Chestie clasică!

Peste 20 de ani, laserul viitorului va fi pus pe orbită. Acolo sus, la adăpost de distorsiunile provocate de eterogenitatea atmosferei, razele își vor da întreaga lor putere. La orizontul anului 2000, se vor încrucișa, fără îndoială, în spațiu stații laser ivite din actualul proiect „Alpha" al DARPA (**Defence Advance Project Agency**), sau oglinzi orbitale cu performanțe înalte, care vor orienta razele emise de la sol. În acest război în care omul va ceda locul ordinatorului, **„Talon Gold"** (alt proiect DARPA) va asigura măsurile de țintire. La sol, alte rachete vor purta, pe flancurile lor, micile raze laser cu raze X, concepute de Edward Teller.

Sateliții ucigași

Statele Unite vor dispune, în 1987, de o primă escadrilă de aparate de vînătoare F15 — staționate fără îndoială pe o bază a U.S.Air Force lîngă Seattle — echipată cu arme antisatelit („Asat") cu performanțe extraordinare.

Sistemele alese de cele două mari puteri diferă radical. Sovieticii dezvoltă și experimentează de peste 10 ani o metodă de interceptare a sateliților în zbor, bazată pe principiul întîlnirii spațiale. Un „Cosmos" ar putea fi plasat pe o orbită vecină cu ținta sa, apoi teleghidat pentru a se întîlni cu ea la o viteză de peste 7000 m/sec. Interceptorul își poate distruge ținta fie trăgînd cu bile de metal, ca niște alice spațiale, fie explodînd.

Sistemul american pare mai sofisticat. Ani de căutări au avut ca rezultat proiectul unei arme antisatelit lansate de pe un aparat de vînătoare F 15. „Lansată" la o altitudine de circa 30 km, „Asat", o rachetă mică, avînd lungimea de 5 m, se va propulsa la viteza extraordinară de 12 km pe secundă! După epuizarea prin ardere a carburantului, capul rachetei, un cilindru de circa 30 cm, se va desprinde și își va continua cursa solitară în spațiu. Ea va fi ghidată de detectoarele cu infraroșii, „atrase" de căldura pe care o degajă satelitul țintă, de care se va lovi.

Între momentul cînd F 15 va lansa racheta și șocul final nu ar trebui să se scurgă mai mult de cîteva minute. „Asat" ar trebui să fie capabilă să atingă ținta la o altitudine de aproape 2000 km. Desigur, aceste rachete nu pot atinge sateliți situați pe o orbită geostaționară la 36 000 km de Terra. Potrivit foarte serioasei reviste „Science", guvernul american a cheltuit, pentru acest proiect, aproape 13 miliarde franci.

Prima testare a acestei arme antisatelit era prevăzută pentru vara trecută. Dar a întîrziat din cauza desfășurării „eurorachetelor":se pare că nu era momentul propice pentru o nouă demonstrație de tehnologie militară. Operațiunea pare să fi primit „cale liberă" politică la sfîrșitul anului. Este vorba, în primul rînd, de o testare a sistemelor de lansare și propulsie a rachetei de pe F15, fără să i se adauge faimosul con echipat cu detectoare cu infraroșii. A doua testare era prevăzută pentru primăvara acestui an. (Articolele din revista franceză au fost publicate în luna februarie — n.n.). Atunci, racheta urma să poarte cu sine „capul de căutare" și să fie lansată spre o stea, pentru a experimenta sistemele de țintire. În august, în cursul unei a treia încercări, „Asat" va fi trasă spre un fel de balon țintă „**instrumental target vehicle**") echipat cu instrumente, pentru o verificare a preciziei tirului.

În 1977, președintele Jimmy Carter propusese începerea unor negocieri pentru interzicerea armelor antisateliți. Între timp însă, americanii au decis să construiască sistemul „Asat". Negocierile au fost suspendate de americani în 1979. Nu au mai fost reluate, în pofida unui apel la negocieri lansat, vara trecută, de Uniunea Sovietică.

Dar nimeni nu mai poate nutri iluzii: sateliți ucigași — ieri, subiect de „science-fiction", azi gata să opereze deasupra noastră — sînt avangarda armelor spațiale de mîine.

„Raza morții"

Armele de mîine sînt elaborate astăzi, în condițiile secretului din laboratoarele militare. Ele seamănă cu vechiul vis al soldaților: „Raza morții". Razele laser și tunurile cu particule ar putea constitui arma absolută a mileniului ce vine.



Ce este „războiul stelelor"?



Pentru laser, ora gloriei militare ar putea suna ceva mai devreme. Totuşi, Einstein nu prevăzuse această perspectivă cînd formula, în anii '30, legile fizicii ce urmau să aibă ca rezultat laserul. La fel, nici Alfred Kastler, cînd a pus în evidenţă principiul „pompajului optic". Laserul a fost descoperit, oficial, de americanul Townes şi de sovieticii Bassov şi Prohorov, răsplătiţi cu Premiul Nobel în 1964.

Ce este un laser? Cuvîntul înseamnă **„light amplification by stimulated emmission of radiations"** (amplificarea luminii prin emisie stimulată de radiaţii). Este posibilitatea de a produce — printr-un sistem de pompare prin care sînt excitate moleculele — o rază de lumină în care „grăunţele de lumină", fotonii, acţionaţi de o manieră identică, constituie o lumină coerentă, capabilă să vehiculeze multă energie. Lumina „naturală" este incoerentă: fotonii se propagă în dezordine, lipsiţi de energie.

În anii '60, utilizările laserului erau paşnice. Această unealtă de precizie şi-a făcut, atunci, intrarea în lumea industrială. Apoi, medicina a făcut din el un „bisturiu de lumină". După 10 ani, este descoperit de militari, care îl utilizează în sistemele de ghidaj ale rachetelor.

Cercetările au continuat în vederea măririi puterii razei laser, care se propagă cu 300 000 km/sec — viteza luminii. Toate ţările cu un înalt nivel ştiinţific încearcă să pună la punct cele mai bune surse laser, să crească intensitatea fasciculului. Fenomenele de propagare a razei în atmosferă constituie unul din principalele obstacole în dezvoltarea sa ca armă. Dar această piedică dispare, dacă spaţiul devine cîmp de bătălie. O rază laser poate distruge o rachetă fie străpungînd-o, fie topindu-i suprafaţa, fie distrugîndu-i sistemele electronice.

Statele Unite sînt cuprinse de „febra laserului". Din 1980, creditele de cercetare şi dezvoltare pentru utilizarea sa militară au fost mai mult decît dublate. Proiectul „Miracle", al marinei, a dus la realizarea unui laser chimic (deuterium şi hidrogen) cu o putere de 2,2 megawaţi. Cercetătorii proiectului „Alpha" lucrează şi ei la un laser chimic (fluorin-hidrogen) de putere mare. Lucrările cele mai la obiect se referă la laserele cu electroni liberi şi la laserele „excimers".

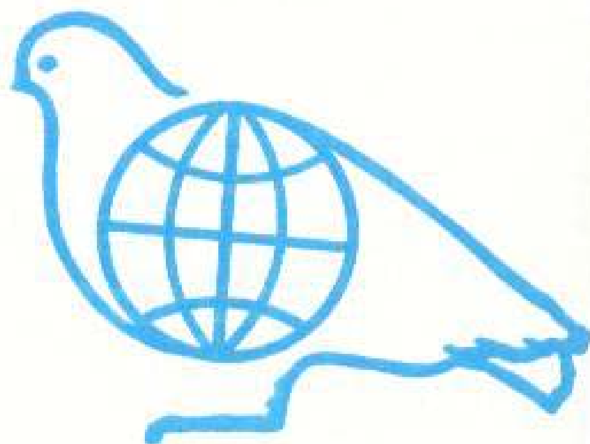
Laserele cu raze X care utilizează o mică explozie atomică pentru a produce efectul laser nu mai ţin de ştiinţa-ficţiune. Laboratorul Lawrence Livermore, din California, Institutul Lebedev, din Moscova, şi un laborator francez de la Orsay lucrează la ele. Se pare că Statele Unite au procedat deja la o încercare. Această armă a viitorului seamănă cu un arici mare: carcasa conţine încărcătura nucleară, barele metalice propagă efectul laser şi îl dirijează.

Nici o lege a fizicii nu se opune la faptul ca laserele să nu devină faimoasele „raze ale morţii". Dar, înainte ca aceste arme să devină operaţionale, vor trebui rezolvate enorme dificultăţi ştiinţifice şi tehnice.

Armele cu fascicule de particule sînt încă departe de a fi desfăşurate. Astăzi, acceleratoarele de particule constituie unelte de explorare pentru fizicienii care încearcă să pătrundă misterele materiei. Totuşi, militarii doresc şi ei să utilizeze, în folosul lor, aceste fulgere de protoni, electroni şi ioni. Dar, actualmente, laboratoarele militare ale Statelor Unite muncesc pentru a determina posibilitatea ca aceste arme să fie făcute, pentru a se şti dacă, tehnic, sînt realizabile. În acest scop, Departamentul Apărării a finanţat construirea a două acceleratoare experimentale de electroni la Lawrence Livermore. Cel mai recent dintre ele, „Ata" (**Advanced Test Accelerator**), a intrat în funcţiune anul trecut. Oamenii de ştiinţă de la Los Alamos studiază fasciculele de particule neutre. Creditele de cercetare din acest sector ar putea creşte de la 10 milioane de dolari în 1984, la 100 milioane dolari în 1989.

Comisiile

„High Frontier" este un „grup de presiune", al cărui obiectiv este o nouă strategie militară pentru Statele Unite. Acest organism, finanţat de fundaţia Heritage, acel **„think tank"**, super-biroul de studii al conservatorilor, şi-a asigurat, pentru 3,5 milioane franci, concursul oamenilor de ştiinţă şi al inginerilor. Rezultat: un impresionant proiect care propune instalarea în spaţiu a 432 sateliţi capabili de a atrage o ploaie de proiectile asupra rachetelor care ar ataca America. Anul acesta, „grupul de presiune" va cheltui peste 40 milioane franci pentru a face cunoscut acest proiect.



În 1990, proiectul ar fi terminat prin cheltuirea a circa 40 miliarde dolari, spune Daniel Graham, şeful **High Frontier**-ului. Studiul a fost definitivat în martie 1982, spune el. Apoi, au avut nevoie de numai un an pentru a capta atenţia preşedintelui. Într-adevăr, la 23 martie anul trecut, spre surpriza multor şefi ai Pentagonului, Ronald Reagan a prezentat, în faţa concetăţenilor săi, o strategie militară a viitorului. În acea zi, el a propus lumii ştiinţifico-industriale şi militarilor o enormă „sfidare". Maşina administrativă americană s-a pus rapid în mişcare. La 1 iunie 1983, au început să lucreze două comisii. Una se ocupă de consecinţele strategice ale acestui nou concept de apărare: cealaltă, sub conducerea lui James Fletcher, fost director la NASA, are în vedere posibilitatea realizării sistemului. Raportul Fletcher, predat în octombrie 1983 lui Reagan, recomandă lansarea unui vast program de cercetări asupra armelor viitorului, pentru a se pune în funcţiune un dispozitiv antirachete cu mai multe „etaje". Dacă se doreşte ca primul din aceste etaje să fie gata de funcţionare în anul 2000, ar trebui ca cercetarea să beneficieze de 27 miliarde dolari în cinci ani. Alte opţiuni, mergînd de la 18—26 miliarde, amînă desfăşurarea după anul 2000. Pentagonul finanţează deja lucrări în trei domenii: laserele chimice, oglinzile mari şi sistemele de urmărire. Potrivit rapor-

tului Fletcher, alte tehnologii deosebit de promițătoare ar trebui să fie, și ele, explorate: laserul „excimer", laserul cu electroni liberi. Precum cele cu raze X — ultima descoperire a celebrului fizician Edward Teller — acestea au fost deja testate în subsolul Nevadei. În laboratorul Lawrence Livermore, din California, se studiază mai ales armele cu fascicule de particule. Toate aceste eforturi ar trebui accelerate pentru a se ajunge, potrivit publicației „Aviation Week", la demonstrația că pot fi făcute pînă în cinci ani. Astfel ca, în pragul anilor '90, să se poată face alegerea armelor pentru „războiul stelelor".

„Grupul de presiune" aeronautic, după succesul navetei spațiale, are ambiții mari. „Războiul stelelor" nu-l sperie. Firmele Lockheed și T.R.W. au propus deja guvernului realizarea, în 1987, a unui prototip de stațiune orbitală, echipată cu un laser chimic capabil să nimicească o țintă. Dar „Star Wars Speech"-ul prezidențial din 23 martie nu a avut o primire entuziastă din partea lumii științifice. Majoritatea savanților se arată sceptică.

Tripla cursă a înarmărilor

Kosta Tsipis, un fizician de origine greacă, azi director al programelor de știință și tehnologie pentru securitate internațională de la celebrul **Massachusets Institute of Technology** (MIT), este, fără îndoială, cel mai sever cenzor al proiectelor de apărare spațială. El detaliază tot ce constituie slăbiciunile originare ale acestei viitoare fortificații a spațiului. În primul rînd, el pune la îndoială posibilitatea tehnică de a fabrica un asemenea sistem — mai ales în privința armelor cu fascicule de particule; apoi, eficacitatea sa, datorită unei mari vulnerabilități la contra-măsuri: în fine, complexitatea dispozitivului i se pare greu de stăpînit.

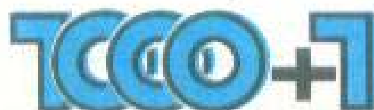
Tsipis consideră că o astfel de strategie ar antrena, de fapt, o triplă cursă a înarmărilor: arme ofensive, arme defensive și arme de contra-măsuri. Fizicianul de la MIT dă, astfel, glas preocupărilor unui mare număr de oameni de știință care doresc, pur și simplu, o reducere a arsenalelor nucleare.

Importanta Federație a oamenilor de știință americani (FAS) a constituit un grup de experți care se reunește la Capitoliu, în fiecare marți, pentru a aprecia argumentele ostile proiectului. Astăzi, afirmă Hohn Pike, de la FAS, armele spațiale au părăsit domeniul „științei-ficțiune" pentru cel al posibilului. Problema devine, deci, esențialmente politică.

Statele Unite își vor accentua eforturile de cercetare. Bugetul apărării pe anul acesta ar putea fi mărit cu 800 milioane dolari în acest sector. În anturajul președintelui există o linie de partaj între cei care vor să se lanseze imediat, utilizînd cît mai bine tehnologiile existente, și cei care înclină pentru o cercetare pe termen lung.

George Keyworth, consilierul științific al lui Reagan, s-a pronunțat, la 14 decembrie 1983, pentru a doua cale: 5 sau 6 ani de lucrări de laborator înaintea oricărei decizii. Richard DeLauer, sub-secretar la ministerul apărării, este, și el, prudent: efortul de cercetare pe care trebuie să-l facă comunitatea științifică, spune el, „este echivalent cu opt proiecte Manhattan" (proiectul Manhattan s-a finalizat în 1945, cu elaborarea bombei atomice). Pentagonul nu pare entuziasmat de adoptarea acestei noi strategii. Militarii se tem ca ea să nu pună capăt unor proiecte aflate deja în lucru.

Dar, în ciuda acestor relații, adepții noii strategii marchează, pe nesimțite, puncte. Unul din acestea este instalarea, la 1 septembrie 1982, sub muntele Cheyenne, din Colorado, a comandamentului spațial al U.S. Air Force. Un centru de operațiuni spațiale ar urma să fie instalat în preajma noului cartier general. NASA așteaptă aprobarea prezidențială pentru construirea unei baze spațiale locuite. (Aprobarea a fost dată în mesajul despre „Starea Uniunii" din acest an, cînd președintele a anunțat alocarea unor fonduri pentru începerea cercetărilor — n.n.). Experții încearcă să analizeze consecințele politice grave ale acestei noi strategii.



„Agentul orange"

Foștii combatanți americani în Vietnam, care au manipulat ierbicidul cunoscut sub numele de „agentul orange", suferă de probleme de sănătate - indică un studiu medical realizat de armata aerului americană. Efectuat asupra a peste o mie de aviatori americani ce au participat la misiuni de împrăștiere a acestui ierbicid în timpul războiului din Vietnam (peste 40 de milioane de litri deversați pentru distrugerea vegetației), raportul evidențiază numărul anormal de ridicat al cazurilor de cancer al pielii și de boli de ficat, un procent superior celui normal de malformații congenitale minore la copiii lor, precum și o ridicată mortalitate infantilă în primele zile de la naștere. De la sfîrșitul războiului din Vietnam, tot mai mulți militari s-au plîns de problemele de sănătate, ce sînt atribuite acestui „agent orange". Comentînd rezultatele anchetei, Josep Terzano, președintele unei asociații de foști combatanți, declara: „Se confirmă ceea ce noi n-am încetat să repetăm: foștii combatanți din Vietnam riscă, mai mult decît restul populației, să aibă probleme de sănătate, tocmai datorită faptului că au fost expuși ierbicidelor folosite."

Cale ferată între Europa și Asia

O cale ferată subterană, în lungime totală de 9 kilometri, va lega Asia de Europa, traversînd strîmtoarea Bosfor pe sub apă, pe o distanță de 2 kilometri. Construcția, întreprinsă de Turcia cu asistență tehnică americană, se va desfășura în paralel cu aceea a unui sistem de cale ferată de suprafață, pornind din zona europeană a Istanbulului (Yanikapi), va dura aproximativ opt ani și va costa cel puțin un miliard de dolari. Pentru construirea părții subacvatice a căii ferate (cea de sub strîmtoarea Bosfor) se va recurge la tehnici speciale, cum ar fi scufundarea unor șlepuri la punct fix și apoi unirea lor sub apă.